

UNIVERZA V LJUBLJANI
AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO

Dramaturgija in scenske umetnosti

NINA KUCLAR STIKOVIĆ

deklici

Hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo
z razpravo o intimni in javni funkciji besedila in uprizoritve

Magistrsko delo

Ljubljana, 2024

AGRFT

UNIVERZA V LJUBLJANI

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Dramaturgija in scenske umetnosti

NINA KUCLAR STIKOVIČ

deklici

Hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo
z razpravo o intimni in javni funkciji besedila in uprizoritve

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. mag. Žanina Mirčevska

Somentorica: doc. dr. Zala Dobovšek

Somentor: red. prof. dr. Tomaž Toporišič

Ljubljana, 2024

Podatki o delu

Ime in priimek: Nina Kuclar Stiković

Naslov diplomskega/magistrskega dela: deklici: Hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo z razpravo o intimni in javni funkciji besedila in predstave

Kraj: Ljubljana

Leto: 2024

Število strani: 178

Naziv visokošolske ustanove: Univerza v Ljubljani; Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Program in smer študija: Dramaturgija in scenske umetnosti

Mentorica: red. prof. mag. Žanina Mirčevska

Somentorica: doc. dr. Zala Dobovšek

Somentor: red. prof. dr. Tomaž Toporišič

Jezikovni pregled: Jera Krečič

če bi živali v utopičnem svetu, bi umetnikovo delo izgubilo smisel.

Zahvala

Hvala staršem, mami Nataši in očetu Sašu, za moralno podporo, da verjameta vame in v moje delo, da me podpirata tako čustveno kot materialno. Brez njune podpore si ne bi mogla privoščiti dolgoletnega študija in vtiranja karijerne poti v kulturi, kjer so honorarji za neodvisno življenje na začetku prenizki. Hvala očetu, brez katerega ne bi zmogla birokratskega soočenja z Ministrstvom. Hvala tudi bratu Sebastianu za podporo in potrpljenje.

Hvala Pavli, ki mi je kot prijateljica in študentka prava stala ob strani med prebiranjem zakonov, odločb in pripravljanih vlog, hvala, da vedno spremlja moja dramska in dramaturška dela. Hvala Anji, ki vedno pride na mojo premiero, četudi je zato treba do Beograda, in hvala, da me vsako leto vzame s seboj na morje, kjer si napolnim baterije. Hvala Juliji, ki razume, kako je biti ženska v gledališču. Hvala psički Mani za jutranje sprehode, ki so me motivirali za začenjanje dneva v obdobju pisanja magistrske naloge.

Hvala Heleni, Manci in Urši za sodelovanje, obveščanje, nadomeščanje in deljenje zapiskov. Hvala mentorici Žanini za podporo in spodbujanje v vseh sedmih študijskih letih. Hvala somentorici Zali za predajanje kritičnih in feminističnih pogledov na umetnost ter prve smernice za teoretični del naloge. Hvala somentorju Tomažu za naklonjenost in vedrino tekom študija in pisanja magistrske naloge. Hvala Sebastijanu in Aldu za predajanje znanja in strasti do političnega gledališča.

Ključne besede

hibridno dramsko besedilo

avtobiografsko pisanje

dokumentarno gledališče

samozaposleni v kulturi

epidemija koronavirusa

terapevtski učinki pisanja in gledališča

Key words

hybrid playscript

autobiographical writing

documentary theater

self-employed in culture

coronavirus epidemic

the therapeutic effects of writing and theatre

Povzetek

Naloga je sestavljena iz dveh delov. V prvem delu je hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo *deklici*, ki prikazuje bitko posameznice z birokratskim ustrojem ministrstva za kulturo med pridobivanjem statusa samozaposlene v kulturi in pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna, pri čemer je zgodbi delavke v kulturi vzporedna še priredba Andersenove *Deklice z vžigalicami*.

V drugem delu besedila sledi teoretska razprava o intimni in javni funkciji besedila in predstave *deklici*, okoliščine nastanka obeh del ter njun vpliv na občinstvo in avtorico. Preizpraševanje položaja samozaposlenih delavcev v kulturi v času epidemije koronavirusa. V zadnjem delu naloge so predstavljeni mogoči terapevtski učinki, ki jih lahko ima pisanje in ustvarjanje gledaliških predstav na ustvarjalce.

Abstract

The thesis consists of two parts. The first part presents a hybrid autobiographical-documentary play *two little women*, representing the individual struggle against the bureaucracy of Slovene Ministry of Culture through the process of aquisition of status of self-employed in culture and the related rights. The story of the culture worker in play is paralleled by an adaptation of Hans Christian Andersen's *The Little Match Girl*.

The second part presents a discussion about the intimate and public function of the script and play *two little women*, their context and their effect both through prism of the audience and the author. The thesis analyses the situation of self-employed in culture during the epidemic of coronavirus. The conclusion presents the possible therapeutic effects the creative process of playwriting and creating a theatre play can have on the authors themselves.

Kazalo vsebine

UVOD	VIII
HIBRIDNO AVTOBIOGRAFSKO DOKUMENTARNO DRAMSKO BESEDILO <i>DEKLICI</i>	1
RAZPRAVA O INTIMNI IN JAVNI FUNKCIJI BESEDILA IN UPRIZORITVE <i>DEKLICI</i>	99
I. UVOD V DOKUMENTARNO IN AVTOBIOGRAFSKO	99
II. JAVNE IN INTIMNE OKOLIŠČINE NASTANKA BESEDILA <i>DEKLICI</i>	102
1) Položaj samozaposlenih v kulturi med epidemijo koronavirusa	103
2) Študijska naloga: dramatizacija pravlјice <i>Deklica z vžigalicami</i>	117
3) O pisanju <i>Deklice z vžigalicami: avtobiografski adaptaciji</i>	125
4) O pisanju drugega dela besedila in o novem naslovu <i>deklici</i>	128
III. OD BRALNE UPRIZORITVE DO GLEDALIŠKE UPRIZORITVE	133
1) <i>Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija, bralna uprizoritev</i>	133
2) <i>deklici, gledališka uprizoritev</i>	139
3) Odzivi občinstva	149
IV. UMETNIŠKO DELO KOT PROCES DETRAVMATIZACIJE	155
1) Simptomi stresa in stanje strahu	155
2) Spomini telesa	159
3) Iskanje glasu	161
ZAKLJUČEK	169
VIRI	174

Uvod

Preden sem pričela pisati uvod v magistrsko nalogo, sem pokukala, kakšen uvod sem napisala k diplomski nalogi. Najprej sem ga iskala na začetku teoretičnega dela, a ga nisem našla. Potem sem pokukala na začetek celotne naloge, pred dramsko besedilo, ampak ga tudi tam nisem našla. Uvoda ni. Moja diplomska naloga nima uvoda. Na začetku obstaja zgolj zahvala, za katero se mi danes zdi, da je napisana pretirano čustveno in neformalno, ob njej mi je nerodno. Tokrat bom to dvoje poskusila narediti boljše.

Magistrska naloga je sestavljena iz dveh delov, v prvem delu je hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo *deklici*, ki je nastalo iz dramatizacije Andersenove *Deklice z vžigalicami*. Besedilo je sestavljeno iz dveh delov, ki sta po strukturi precej različna. V prvem delu sledimo paralelnima monologoma deklice z vžigalicami in mlade dramaturginje tekom procesa pridobivanja statusa samozaposlene v kulturi in pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost. Dekličina zgodba je fiktivna in temelji na Andersenovi pravljici, gre za razširitev osnovne zgodbe in poudarek dekličinega prekarnega položaja, medtem ko je zgodba mlade dramaturginje resnična, izhaja iz moje biografije, v besedilo pa so vpeti tudi dokumentarni elementi, kot je papirologija postopkov in telefonski pogovori, sicer transkribirani po spominu. V drugem delu besedila se ohranja avtobiografskost dramaturginjinjega lika in dokumentarni elementi, medtem ko Andersenova deklica ni več prisotna kot ena izmed protagonistk.

Drugi del magistrske naloge je razprava o nastanku besedila in predstave, pri čemer se osredotočam in preizprašujem njuno intimno in javno funkcijo. Tudi sama pot od začetka nastajanja besedila do premiere predstave in njene uvrstitve v spremljevalni program 54. Tedna slovenske drame je pravzaprav pot od intimnega k javnemu, ki je hkrati ravno zaradi obeh funkcij, zasebnega soočanja z negativno izkušnjo skozi pisanje in javnim uprizarjanjem besedila oziroma upodabljanjem travme, delovala tudi kot proces razčiščevanja in detravmatizacije. Ob popisu kronološkega poteka nastanka obeh del, ko sem in smo intimno pretvorili v javno, raziskujem mejo med dokumentarnim in avtobiografskim, kako pri tovrstnem besedilu in predstavi deluje objektivizacija oziroma subjektivnost in kako na ustvarjanje vpliva inkubacijski čas med izkušnjo in njenim upodabljanjem. V sklopu javne funkcije umetniškega dela se ukvarjam z vprašanjem pogleda na bolečino drugega in ključnosti

prezentacije posameznika pred prezentacijo množice, kaj je lahko za občinstvo dramatično in kako uprizarjati birokratsko nasilje, ki temelji na resnični zgodbi. V razpravo vključujem tudi pričakovane in resnične odzive bralcev ali gledalcev.

Ob stalnem prehajanju vprašanja, kako ti elementi izhajajo iz intimnega sveta in kako učinkujejo v javnem prostoru, se bom v zadnjem poglavju Umetniško delo kot postopek detravmatizacije vrnila k intimnemu in učinku, ki ga lahko ima aplikativno pisanje in aplikativno gledališko ustvarjanje na avtorico ali avtorja. Zaključila bom pri pomenu umetnosti in funkciji umetnika, ki v svojih delih uporablja principe avtobiografskosti in avtofikcije. Ali drugače: prevprašujem, v kakšen poklic se podajam ob zaključku magistrskega študija.

Čeprav v diplomski nalogi nisem našla uvoda, sem v zahvali naletela na misel: »Hvala za nasvet, da naj vedno, ko sem v stiski, pišem iz nje.« Tako sem se takrat in tako se bom tudi zdaj zahvalila svoji mentorici za dramsko pisanje, Žanini Mirčevski. Brez njene podpore ne bi prišla do sem in brez te misli nikoli ne bi napisala besedila *deklici*. *deklici*, ki zame pomeni soočenje z negativno življenjsko izkušnjo in ključni mejnik na poti odraščanja.

Hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo *deklici*

Na tem mestu se nahaja verzija besedila, ki je bila urejena med vajami za uprizoritev besedila *deklici* 17. aprila 2023 v Gledališču Glej, čeprav ni povsem identična uprizoritvenemu besedilu, saj je bila dokončno urejena julija 2023 za objavo v reviji *Sodobnost*.

Nina Kuclar Stiković

deklici

julij 2023

deklici

Dokumentarno gradivo, ki je uporabljeno v dramskem besedilu in ni »sčrtano, »pokrajšano« ali »sfokusirano«, ostaja z namenom vključeno v svoji izvirni obliki. Zato da bi bralka, igralka, režiserka ali bralec, igralec, režiser, sam/-a izbral/-a podatke, ki se ji/mu zdijo najbolj ključni. Morda tudi zato, da bi ob prebiranju celote uvidel/-a absurdnost dokumentacije in birokratskega ustroja glavne inštitucije za kulturo v državi Republiki Sloveniji.

1. DEL

deklica

dramaturginja

I. prolog

deklica in dramaturginja.

deklica in deklica.

zgodba o dveh deklicah.

zaenkrat še o dveh živih deklicah.

o dveh deklicah, ki sta rasli v svetu krivic.

*ena bo tekom zgodbe morda zrasla, morda je danes že odrasla,
druga pa je za vedno ostala deklica.*

zgodba o dveh deklicah.

o deklici, ki se je lahko borila

in o deklici, ki se ni mogla borit.

o deklici, ki je imela pogoje, da se je lahko borila.

in o deklici, ki ni imela pogojev, da bi se lahko borila.

vžigalice gorijo – dramaturginje govorijo.

vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

II. prvo srečanje

želim si

želim si

želim si

želim si

želim si

želim si

bila je zima

bil je tretji december

bilo je silvestrovo

zima

pritiskal je strašen mraz

sovražim zimsko depro

zadnji večer v letu

ta veseli dan kulture, prešernov rojstni dan

vsi ljudje prešerni

praznik kulture

danes se praznuje

prav nič prazničen

okoli mene luči

v meni tema

jaz bosa na zasneženi ulici

jaz v postelji

izgubila sem copate, ki jih je nekoč nosila moja mama

objokana. obupana.

skoraj so me poteptali konji

poteptana

moje nožice so bose. pordele. pomodrele.

želim si. želim si. želim si ...

slastno pečeno gosko

spati

veliko železno peč

sanjati

pogrnjeno mizo

spati

božično drevesce

sanjati

ostati pri babici

spati

umreti

se nikoli več zbuditi

III. sprožilni trenutek

elektronsko sporočilo z dne 3. 12. 2020

Thu, 3 Dec 2020, 09:38 ☆ ↶ ⋮

to me ▾

🇸🇮 Slovenian ▾ > English ▾ [Translate message](#)

[Turn off for: Slovenian](#) ✕

Spoštovani.

Št. zadeve: 6160-427/2020/

Obveščamo vas, da je vaša vloga za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi v izpeljanem postopku pozitivno rešena. *Prosimo vas, da nam v roku 5 dni* od prejema tega obvestila ***pisno*** ali na e-naslov: gp.mkk@gov.si sporočite datum, s katerim želite biti vpisani v razvid samozaposlenih v kulturi. Prvi možni datum, s katerim se lahko vpišete v razvid je **1. 1. 2021 ali kasneje**.

Vpis v razvid samozaposlenih v kulturi je po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pravna podlaga za vključitev v obvezna socialna zavarovanja. **Z dnem vpisa** v razvid samozaposlenih v kulturi je **treba začeti plačevati prispevke** za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje ter starševsko varstvo in zaposlovanje (prispevki za socialno varnost).

V kolikor ne želite vpisa v razvid zaradi nezmožnosti plačevanja prispevkov oziroma drugih razlogov, morate **podati vlogo**, s katero odstopate od prijave za vpis. Vašo odločitev lahko posredujete po pošti na naslov ministrstva: Ministrstvo za kulturo, Maistrova 10, Ljubljana ali na zgoraj naveden elektronski naslov.

Na podlagi prvega odstavka 87. člena ZUJIK-a o zahtevi za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi in priznanju pravice do plačila prispevkov za socialno zavarovanje iz državnih sredstev odloči minister po posvetovanju s strokovno komisijo iz 20. člena omenjenega zakona in Kulturniško zbornico. S strani ministrstva je bilo ugotovljeno, da **ne izpolnujete pogojev za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost**.

S prijaznimi pozdravi,

višja svetovalka II

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Direktorat za ustvarjalnost

IV. jaz v postelji

3 December 2020 at 12:46

razmišljam
razmišljam o tem,
da so trenutno dobri pogoji.
v vsem tem
obstajajo dobri pogoji.
dobri pogoji
za udobno smrt.
zasneženo je in minus je.
ne minus na računu.
minus v snegu.
zasneženo je in minus je.
lahko bi se napila in zaspala.
mirno zaspala in ne bi vedela.
ne bi vedela.

Liked by and 42 others

View all 6 comments

Deklica z vžigalicami

in mirno bi prenehala obstajati
in ne bo se mi več treba boriti za obstoj.
ko moje rdeče,
temno rdeče ustnice,
obarvane od vina,
počasi bledijo
in moj zadnji poljub je namenjen noči.
noči in mrazu,
ki ga nikoli nisem marala.
in skozi ta mraz potuje do zvezd.
v prostor naravne pravičnosti
in tam je svoboden.
in moje ustnice so modre
in nikoli več ne bodo izgovarjale besed,
kako si želim nekaj postati.

Liked by and 42 others

View all 6 comments

Deklica z vžigalicami

in razmišljam.
razmišljam, kako to ni več pomembno
in kako lepa je smrt.
kako lepa in bela je snežinka
in kako lepo mora biti tam,
od koder prihaja.
postala sem popolnoma bela,
skrita,
za krivice prikrita.
in izdihnem.
stiskam pesti,
da me dobro zasuje,
stiskam pesti,
da nihče ne pride.
stiskam pesti,

ministrstvu za kulturo
na ta veseli dan kulture

Liked by and 42 others

View all 6 comments

Deklica z vžigalicami

V. akcija – reakcija

1.

Nina Kuclar Stiković
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
1000 Ljubljana

Ljubljana, 7. december 2020

Ministrstvo za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Zadeva: Odziv na elektronsko sporočilo z dne 3. 12. 2020, Št. zadeve: 6160-427/2020/ iz elektronskega naslova <xxxxx.xxxxxxx@gov.si>

Spoštovani,

zahvaljujem se vam za poslano obvestilo. Žal vam težko odgovorim, od katerega datuma dalje želim biti vpisana v razvid samozaposlenih v kulturi, ker razglašena epidemija in vladni ukrepi omejujejo delo tudi na področju kulture. Okvirni datum mojega vpisa v razvid samozaposlenih v kulturi je 1. 3. 2021, a je tudi ta pogojen z epidemiološkimi razmerami in veljavnimi vladnimi ukrepi. Predlagam, da vam točni datum še sporočim, takoj ko bo to možno/znano.

Prosim vas, da mi skladno z določbami 2. odstavka 84. člena in 2. odstavka 87. člena ZUJIK posredujete odločbo (ali zapisnik), iz katere bo jasno razvidno točkovanje oziroma obrazložitev odločitev ministrstva.

Opomnila pa bi vas, da dokument (obvestilo) znotraj zadeve, ki jo navajate, nima svoje zaporedne številke 6160-427/2020/xx kot to določa 32. člen Uredbe o upravnem poslovanju.

Z lepimi pozdravi

Nina Kuclar Stiković

2.

Nina Kuclar Stiković
XXXXXXXXXXXXXXXXXX

1000 Ljubljana

Ljubljana, 11. december 2020

Ministrstvo za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Zadeva: **Odziv na elektronsko sporočilo z dne 10. 12. 2020**
Št. zadeve: **6160-427/2020/ in 6160-545/2020/**

Spoštovani,

zahvaljujem se vam za posredovano dokumentacijo - ocenjevalne obrazce. Po pregledu dokumentacije je možno ugotoviti naslednje:

Pri zadevi: 6160-427/2020/ specializirani poklic: književnik je razvidno, da je komisija odločila, da ne izpolnjujem pogojev (doseženo 30 točk). Pri zadevi: 6160-545/2020/ specializirani poklic: dramaturginja pa je razvidno, da je komisija odločila, **da izpolnjujem pogoj (doseženo 84 točk)** za priznanje pravice do plačila prispevkov za socialno varnost samozaposlenega v kulturi.

Obrazložitev:

Skladno z določbami Priloge I: Specializirani poklici na področju kulture in kriteriji izjemnega kulturnega prispevka za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, je PRAG ZA IZPOLNITEV POGOJA IZJEMNOSTI V OKVIRU POSAMEZNEGA POKLICA 81 TOČK, pri čemer je treba izpolniti/doseči vseh 30 točk za obseg in najmanj 50 % možnih točk za vsak posamezen kriterij kakovosti.

Iz ocenjevalnega obrazca pod zadevo 6161-545-2020 je razvidno, da sem skupaj dosegla 84 točk, na način, ki ustreza zahtevam:

-30 točk pri kriteriju »obseg« in

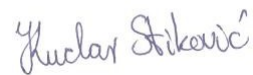
-54 točk pri kriteriju »kakovost« in več kot 50% pri vsakem posameznem kriteriju.

Menim, da navedbe iz obvestila z dne 3.12.2020, da ne izpolnjujem pogojev za priznanje pravice do plačila prispevkov za socialno varnost samozaposlenega v kulturi ne držijo, ker izpolnjujem ta pogoj v okviru specializiranega poklica dramaturginja.

Prosim za povratno informacijo.

Z lepimi pozdravi

Nina Kuclar Stiković

Priloge:

- 1: Ocenjevalni obrazec, št. zadeve: 6160-427/2020
- 2: Ocenjevalni obrazec, št. zadeve 6161-545/2020

3.

From: I **višja svetovalka II**
Sent: Monday, December 14, 2020 6:56 AM
To: **vodja sektorja za statusne zadeve**
Subject: FW: FW: Skenirani dokumenti

To sem usmerila v zadevo 6161-545/2020, a negativne odločbe ne morem izdati, ker se gospa še ni izjasnila glede vpisa. To ji treba nekaj odgovoriti.

LP

višja svetovalka II
 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
Direktorat za ustvarjalnost

From: **vodja sektorja za statusne zadeve**
Sent: Monday, December 14, 2020 10:31 AM
To: **višja svetovalka II**
Subject: RE: FW: Skenirani dokumenti

Pozdravljena

Vpis v razvid samozaposlenih v kulturi je en postopek. Če ti ni sporočila dneva vpisa, potem ji uradno napiši, da ti sporočil želeni datum vpisa in jo opozoril, da boš v nasprotnem primeru vlogo zavrgla.

Pravica je drug postopek. Ona se sedaj zgovarja na to kaj je odločila komisija. Komisija poda mnenje, ne odloča pa o pravici. To je upravni postopek, ki ga vodi ministrstvo in ji pač izdaj negativno odločbo. To je vse.

Lep pozdrav

sekretarka,
vodja Sektorja za statusne zadeve
 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
Direktorat za ustvarjalnost
Sektor za statusne zadeve

zakaj imam jaz to na mailu?

VI. drugo srečanje

strašno me zebe

nisem dovolj dobra

prezebla sem in sestradana

kot dramaturginja ja, kot književnica ne

na zasneženih ulicah

eno leto po diplomi

debele snežinke se oprijemajo mojih dolgih zlatih kodrov

kaj si pa mislila

mojih dolgih zlatih kodrov

tvoja edina nagrada so zlatolaske

zlatih kodrov

in molova štipendistka

danes nisem prodala niti ene vžigalice

in poleg študija si delala vse, kar si lahko

danes nisem prodala niti ene vžigalice

delala si zastonj

danes nisem prodala niti ene vžigalice

mestno gledališče ljubljansko

danes nisem prodala niti ene vžigalice

opera in balet

slovensko narodno gledališče ljubljana

danes nisem prodala niti ene vžigalice

opera in balet

slovensko narodno gledališče ljubljana

danes nisem prodala niti ene vžigalice

španski borci

danes nisem prodala niti ene vžigalice

plesni klub forma

danes nisem prodala niti ene vžigalice

slovensko narodno gledališče nova gorica

danes nisem prodala niti ene vžigalice

španski borci

danes nisem prodala niti ene vžigalice

plesni klub forma

danes nisem prodala niti ene vžigalice

slovensko mladinsko gledališče

danes nisem prodala niti ene vžigalice

vse to zastonj. okej, pisala nisi zastonj.

danes nisem prodala niti ene vžigalice

za opero si petkrat pisala na avtorsko pogodbo

ker opera ne more uredit razmerja s študentskim servisom,

čeprav ga imajo urejenega za hostese,

ampak zate ne,

zato si delala na avtorsko pogodbo,

kar je skoraj tako, kot če bi delala zastonj

danes nisem prodala niti ene vžigalice

mestno gledališče ljubljansko,

oni imajo urejeno s študentskim servisom,

pa če pomisliš, da si bila takrat še brez diplome,

ta keš niti ni bil tako slab

itak si si pa skos govorila,

pišem za objave,

zato da bom imela dovolj objav za status,

da bo strokovna komisija zadovoljna,

da me bo strokovna komisija požegnala

danes nisem prodala niti ene vžigalice

ostalo si delala zastonj. ah, dej no, zastonj?

ne zdaj jambrat. nisi delala zastonj.

delala si za CV! za reference! še bolj: za izkušnje!

danes nisem prodala niti ene vžigalice

za izkušnje si delala tut produkcije.

ne bi ti blo treba. lahko bi pisala več svojih tekstov.

namesto da si po cele tedne in vikende!
v črnem black boxu z netalementiranimi ...
tudi talentiranimi mladimi še ne igralci.
ampak od tebe se pričakuje, da si pa že dramaturginja.

danes nisem prodala niti ene vžigalice

sama si se tako odločila. ti ne bi bilo treba.
ni bilo za oceno. ni bilo za denar. za izkušnje.
da boš kompetentna mlada dramaturginja.
lahko bi pa pisala več dram.
veš koliko dram bi lahko napisala.
ampak ti si si ždela na vajah in sestankih.
veš koliko izvirnih avtorskih dramskih besedil ...
in potem bi imela tudi dovolj točk za književnico, za dramatičarko.
ampak potem mogoče ne bi imela dovolj točk za dramaturginjo

danes nisem prodala niti ene vžigalice

»Če posameznik poda vlogo za pridobitev pravice do plačila prispevkov za več poklicev hkrati, s katerimi je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, se lahko pri ugotavljanju izpolnjevanja kriterija obsega upošteva delovanje samozaposlenega v okviru teh poklicev. Pri tem seštevek vseh točk ne more preseči 30 točk. Samozaposleni, ki dosega pogoj obsega iz naslova več poklicev, mora za pridobitev pravice izpolnjevati kriterij kakovosti vsaj pri enem specializiranem poklicu, za katerega je zaprosil za pravico.«

Vir: Priloga 1 k Uredbi o samozaposlenih v kulturi

popolnoma dovolj je,
da vlagatelj izpolnjuje kriterij kakovosti za en poklic,
obseg dela se pa lahko sešteje

na primer: dramaturginja + književnica/dramatičarka

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker sem en človek, ki opravlja dva poklica

danés nisem prodala niti ene vžigalice

registriram oba poklica,
da lahko izdam račun za oba poklica

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker moraš izdat račun
za adaptacijo Shakespearjeve drame *Romeo&Julija*

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker moraš izdat račun
za dramaturgijo *Romeo&Julija*

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker moraš izdat račun
za izvirno avtorsko dramsko besedilo
Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače
ker moraš izdat račun za dramaturgijo
Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače
ker moraš izdat račun za dramaturgijo *Slovenski pasijon*
ker moraš izdat račun za dramaturgijo *Človeški glas*
ker moraš izdat račun za dramaturgijo *inter:view*

ker moraš izdat račun,
ker moraš dobit keš,
ker moraš plačat prispevke.

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker ti ministrstvo očitno ne bo priznalo
pravice do plačila prispevkov za socialno varnost

danés nisem prodala niti ene vžigalice

ker moraš res dobit keš

sedem v kotiček med dvema hišama

honorarji za dramaturge so slabi.

honorarji za dramatike žaljivi.

mrazi me

zakaj nisi režiserka?

zebe me

če pa si na začetku kariere
so te honorarji še toliko bolj slabši
ministrstvo ve, da so te honorarji porazni

zebe me

če ti honorarji ne bi bili tako porazni,
samozaposleni **delavci** v kulturi
sploh ne bi potrebovali državne miloščine plačevanja prispevkov.
državne miloščine, ki je namenjena zlasti mladim
na začetku karierne poti, ko so honorarji najbolj v kurcu.
ali pa za totalne stare luzerje,
ki še vedno zaslužijo manj kot 20 000 evrov na leto.

danes nisem prodala niti ene vžigalice

ampak če si luzer,
itak ne izpolnjuješ pogoja kakovosti?

niti ene vžigalice

za koga pa je potem ta pravica?
za vrhunske umetnike, ki kljub svoji vrhunskosti potrebujejo
državno miloščino,
da s svojim poklicem sploh lahko preživijo.

nobene vžigalice

ti si mlada. ti si na začetku karierne poti.

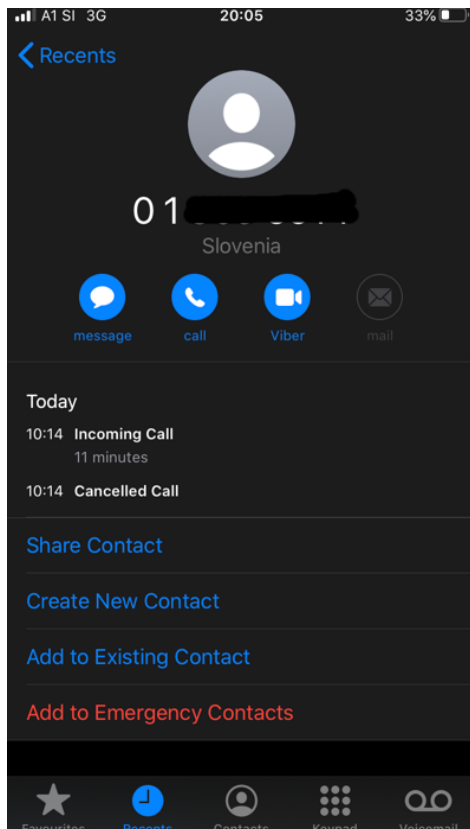
debele snežinke ne padajo na moje dolge zlate kodre

očitno si pa tut luzerka

usedem se na tla

	jaz sem luzerka
in premrzle nožice tesno privijem k sebi	
	luzerka
danes nisem prodala niti ene škatlice vžigalic	
	luzerka
danes nisem prodala niti ene vžigalice	
	lu zer ka
ne morem domov,	
ker nisem prodala niti ene vžigalice.	
oče bi me natepel, če pridem domov.	
	luzerka
sicer pa je doma tudi mrzlo	
	ampak ne za komisijo,
	za komisijo nisem luzerka
razpadajoča podstrešna hiša	
skozi katero žvižga veter	
	komisija je samo posvetovalno telo gospoda ministra
	in za ministra sem luzerka
ko je bila mama še živa	
smo največje špranje zamašili	
s slamo in cunjami	
	minister ve, kdo je luzer in kdo ni luzer
ko je bila mama še živa, oče ni pil	
	minister ve, kdo je luzer in kdo ni luzer
če bi mu prinesla flašo	
	minister ve, kdo je luzer in kdo ni luzer

VII. vodja sektorja za statusne zadeve

DRAMATURGINJA: Prosim?

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Dober dan.

DRAMATURGINJA: Dober dan.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Jaz sem vodja sektorja za statusne zadeve. Ste vi včeraj poslala mail mojima uslužbenkama, višji svetovalki 1 in višji svetovalki 2?

DRAMATURGINJA: Mail v zvezi z odločbo, ja.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Kaj pa vi mislite, da ste? Ne morte ljudi, ki ves čas garajo in vestno opravljajo svoje delo, tako žalit. Pošiljat takšne nesramne, nespoštljive, žaljive maile. Oni tukej delajo za vas, grejo vam na roko, vi pa to vračate s takšno nehvaležnostjo. Ne morte na tak način žalit in obtoževat naših uradnikov. To se ne dela. Oni garajo, vi pa tako čez njih. To se ne dela!

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Pa še lažete, a veste. To sploh ni res, da vi niste dobila nobenega odgovora. To sploh ni res.

DRAMATURGINJA: Oprostite, jaz sem samo opozorila, da nisem dobila nobenega uradnega odgovora z vaše strani. Po pogovoru s kolegi vem, da so tisti, ki so dobili obe vlogi pozitivno razrešeni, po pošti prejeli fizično obvestilo o ugotovitvenem postopku, v katerem je jasno vidna in argumentirana odločitev ministrstva. Jaz pa tega nisem prejela. Dobila sem samo mail, ki nima nikakršne pravne podlage. In ne razumem, zakaj ministrstvo na različen način posluje s tistimi, ki dobijo odobreno pravico do plačila prispevkov in s tistimi, ki jim ministrstvo te pravice ne prizna.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Glejte, veste kok je vas velik. Vas je ogromno. In naša dekleta se res trudjo. Trudjo se, da bi vas čim hitreje obvestila, in ker je vas tako velik, nekaterim pač pošiljajo mejle, da bi vas pravočasno informirale. Samo zato, da bi vi prej zvedla. Sploh pa ste vi tista, ki, ko ste prejela naš mail, niste javila, kdaj želite bit vpisana v razvid.

DRAMATURGINJA: No, to zagotovo ne drži, saj sem pisno odgovorila gospe višji svetovalki 2, da želim biti vpisana v razvid s 1. 3. 2021, a da zaradi trenutne epidemijske situacije, to morda še ni 100 procentno. Prav tako sem februarja, ko mi je gospa višja svetovalka 2 pisala mail, ali datum vpisa s 1. 3. 2021 velja, odgovorila na njeno sporočilo v manj kot 24ih urah in potrdila, da velja. Zdaj pa smo 3. marca, jaz bi morala začeti urejati stvari na FURS-u in AJPES-u in izdat račune, ampak tega ne morem, ker še vedno nimam odločbe.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Glejte, pa jaz sploh ne vem, kaj se vi tukaj razburjate name, dobila ste obe pravici odobreni, boste vpisana v razvid, boste tut dobila državno pomoč in obe odločbi sta pri ministru na mizi.

DRAMATURGINJA: Aha, razumem, torej zdaj stvari stojijo pri ministru na mizi ...

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Ne, ne, ne, nič stvari ne stojijo pri ministru na mizi. To je vse sveže, on je to prejel na svojo mizo 2. marca zjutraj.

DRAMATURGINJA: Oprostite, ampak zakaj je on to prejel na mizo 2. marca, če bi mi morali biti vpisani v razvid s 1. marcem?

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Glejte, to je tako ali tako privilegij, da si vi lahko zbirate datum vpisa v razvid. Mi bi vas v resnici, takoj ko je potrjeno, morali vpisati v razvid. To nam je povedala tudi inšpekcija, in ko bo enkrat poročilo inšpektorata zaključeno, ne bomo smeli več postopati na tak način in vas spraševati o željenem datumu vpisa v razvid in it vam na roko. Mi vam delamo uslugo, a veste in ne zdaj vi tukaj komplicirati, to bomo uredili in vi boste zagotovo vpisana v razvid. In ko ste vi 18. februarja odgovorila gospe višji svetovalki 2, da velja datum vpisa s 1. marcem, je gospa višja svetovalka 2 takoj izdala odločbo. Ampak to mora potem še preko večih služb in to traja, da oni vam pripravijo, da vi potem nimate dela s tem, ampak ste avtomatsko vpisana v razvid. In morda vedeti, zdele so ble zimske počitnice. En teden en del Slovenije, drug teden drug del Slovenije, ane, so ble zimske počitnice. Zato je to šele 2. marca prišlo na ministrovo mizo.

DRAMATURGINJA: Ja, seveda, razumem zdej, ja, nisem vedela, da je to tako dolg postopek, pa počitnice pa dopusti ... Ja, razumem, seveda. Se opravičujem, ja, nisem prej vedela. A pa vi torej veste, a mam jaz zdaj obe odločbi pozitivni? Ker to je zame povsem nova novica, v mailu, ki sem ga prejela decembra, je bilo rečeno drugače.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Glejte, ne vem jaz tega, jaz tega ne gledam.

DRAMATURGINJA: No, vidite, zame je to pomemben podatek in ravno zato mi je bilo čudno, da sem bila o njem obveščena zgolj po mailu in oprostite, če sem pri trenutni politični klimi rahlo nezaupljiva.

VODJA SEKTORJA ZA STATUSNE ZADEVE: Ne, ne, ne, ne, to ni nič politično. To nima nobene veze s politiko. Mi tukej delamo, trdo delamo, jaz tukej v Ljubljani trdo delam, ane. In vi boste odločbi dobila po pošti.

DRAMATURGINJA: No, potem pa najlepša hvala za informacije in zdaj ko ste mi razložili, mi je vse dosti bolj jasno in razumem, da se je zavleklo, ker so bile vmes zimske počitnice. Se opravičujem, če sem v mailu, ki sem ga poslala uporabila predrzno dikcijo. Najlepša hvala za pojasnilo. Nasvidenje.

VIII. tretje srečanje

ko je bila mama še živa
oče ni pil

a je to normalno,
da te tko kličejo po telefonu?

ko je bila mama še živa
je oče vodil delavnico

a je to zloraba osebnih podatkov?

ko je bila mama še živa
je oče izdeloval lončene posode

bom dobila državno pomoč.
državna pomoč my ass.

ko je bila mama še živa,
je slikala na lončene posode

desetega marca zvoni

na njih so bili možje

poštar je

s klobuki

zviije me v želodcu

bolj slamniki kot klobuki

odprem vrata, prevzamem, podpišem

in z vilami

datum z besedo

z vilami

še enkrat podpišem in odprem

ogromnimi vilami in zavihanimi rokavi

vpis v razvid samozaposlenih v kulturi

na nasprotni strani pa možje na konjih

z ministrovim podpisom

na konjih s turbani in sabljami

tenks minister

te z vilami v ospredju, te s sabljami v ozadju

samo ena odločba
 na lončenih posodah je mama poslikala zunanost
 kdaj pride druga?
 na manjših skledah in krožnikih
 pa je porisala dno
 odločba glede prispevkov pride,
 ko bomo prejeli povratnico,
 da ste prejeli odločbo o vpisu v razvid
 ko sem pojedla juho
 ali ko sem pojedla kašo,
 me je na dnu krožnika vedno pričakala slika
 zdaj začneš plačevati 290 evrov na mesec,
 plus dohodnina, 45 evrov na mesec in čakaš na odločbo.
 skupaj 335 evrov na mesec.
 vame so boljčale razjarjene oči.
 napete pesti, vile, sablje, turbani
 upam, da teater čimprej nakaže keš
 vile, sablje, turbani
 ko pride odločba glede prve vloge,
 boš lahko vložila novo vlogo za prispevke
 vile, sablje, turbani
 za dramaturginjo te je komisija že zdaj potrdila,
 zdaj pa si imela še dve premieri
 in uprizorjeno je bilo tvoje izvirno dramsko besedilo
 v slovenskem narodnem gledališču
 vile, sablje, turbani
 in dobila si nagrado
 kupite vžigalice!

IX. najboljša mlada dramatičarka

v petek šestindvajsetega marca dva tisoč enaindvajset prejmem telefonski klic direktorice prešernovega gledališča kranj pove mi da prejmem nagrado za najboljšo mlado dramatičarko na enainpetdesetem tednu slovenske drame pravi da je novica zaenkrat interne narave in naj jo zadržim zase zahvalim se za veselo vest in glas se mi trese zjočem se sama v sobi pozno jutro sonce sije in jaz jočem od sreče kot najverjetneje še nikoli v življenju ko sem bila sprejeta na akademijo sem tekla iz plaže do šotorja in se prijateljem zdrila novico zdaj pa sem sama v svoji sobi in joče in diham in ne morem verjet in pomislim seveda takoj pomislim ja to ja ne morem da ne bi pomislila zdaj bo uživam v trenutku sreče nakar ugotovim da staršem najbrž lahko povem grem iz sobe mami je v kuhinji še vedno oba z atijem delata od doma valda živim doma ker nimam denarja da bi živela na svojem in grem do nje pogledam jo in ji povem da sem najboljša mlada dramatičarka da je bilo moje dramsko besedilo ki smo ga v začetku marca uprizorili v slovenskem narodnem gledališču maribor in sem ga novembra poslala na natečaj za najboljšega mladega dramatika tudi zares izbrano in jaz sem ta letošnja najboljša mlada dramatičarka hitro greva do atija nočem se mu zadret čez cel vrt počakam da pride do naju blizu smo si stojimo čisto blizu in povem mu ati dobila sem nagrado moja drama je najboljša drama ati jaz sem letos najboljša mlada dramatičarka in atiju se orosijo oči jaz jokam in mami joka in vsi trije se objamemo kar tako skozi okno in tudi ati pomisli seveda tudi on pomisli ker seveda tudi on ne more odmisлити in spogledava se in jaz sem ta ki ubesedi najine glasne misli ati to mi bo zdaj pomagalo pri novi vlogi za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost ta nagrada mi bo pomagala pridobiti pravico za plačilo prispevkov za socialno varnost ati to je najvišja nagrada v državi ki jo lahko pri mojih letih prejmem za svoje delo državna nagrada to mi bo pomagalo ati nova vloga bo morala it skos ati in hkrati vem da moji starši ki se ne spoznajo na delo v gledališču in me imajo najraje na svetu in so me vedno spodbujali pri mojem delu ampak sem zaradi situacije z ministrstvom vseeno dobila občutek da morda dvomijo vame ampak ne zdaj vem zdaj vejo tudi oni zdaj vemo vsi zdaj zagotovo ne dvomijo vame zdaj sta ponosna mami in ati sta ponosna in jaz sem ponosna in skupaj bomo fajtali dalje in zdaj bolj kot kdajkoli prej verjameta vame in jaz verjamem vase in komaj čakam da lahko z državno nagrado v cvju vložim novo vlogo za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost in tednu ko javno objavijo novico o nagrajencih tedna slovenske dreme sprejem vse intervjuje ki so mi ponujeni naporen teden je vse je novo zame še nikoli prej nisem dala nobenega intervjuja ampak sprejem vse samo zato da bom lahko v vlogo navedla čim več

referenc ki štejejo kot odziv javnosti v gledališki list grem v akademijski list grem v kranj grem na val dvesto dva grem celo v grazio grem povsod grem ker se ministrstvo moti o meni in ker iz mene še nekaj bo.

X. četrto srečanje

vilje. sablje. turbani.

ko pride negativna odločba,
ne boš vložila tožbe na sodišče.
to bi trajalo mesece.
vložila boš novo vlogo.
z novimi referencami.
s svežo nagrado.

vile sablje turbani

v vlogo vnesem januarsko premiero.
v vlogo vnesem marčevsko premiero.
v vlogo vnesem kritike.
v vlogo vnesem nove članke v gledaliških listih.
v vlogo vnesem dodatna priporočila.
v vlogo vnesem nagrado 51. tedna slovenske drame.

nič več vil

nagrada za najboljšo mlado dramatičarko
na tednu slovenske drame

nič več sabelj

ta nagrada je največ,
kar lahko za dramsko besedilo prejmeš pri svojih 24 letih

nič več turbanov

v državi republiki sloveniji

ko je mama umrla,
ni nihče več slikal
vil, sabelj, turbanov

v vlogo vnesem še vse intervjuje.
vloga je zdaj popolna.

oče je nehal izdelovat lončene posode

in čakam. čakam odločbo stare vloge

oče je tudi odstranil
vse narejene lončene posode
in vse krožnike

*odločba bo izdana takoj, ko bomo po pošti prejeli povratnico,
da ste prejeli odločbo o vpisu v razvid samozaposlenih v kulturi.*

nič več me
ne sablja
ne turban
ne vile
ne pogledajo iz krožnika, ko pojem juho

povratnica je morala prispet
med enajstim in osemnajstim marcem

pa tudi juhe ubistvu ne pojem

odločbo prejmem šele v prvem tednu maja,
čeprav je stipkana že od februarja.
medtem vsak teden hodim k psihologu.

juhe ni.

od decembra do marca sem izgubila pet kil

ker juhe nihče ne skuha

pa nisem hujšala.
nikoli v življenju nisem hujšala

ni mame, ni juhe.

zbujam se z drisko,
včasih bruham in jem pomirjevala,
da lahko zaspim.

oče ne kuha.

oče ne je.

trinajstega maja končno sprejmejo mojo drugo,
že dolgo časa popolno izpolnjeno vlogo.

oče samo spi

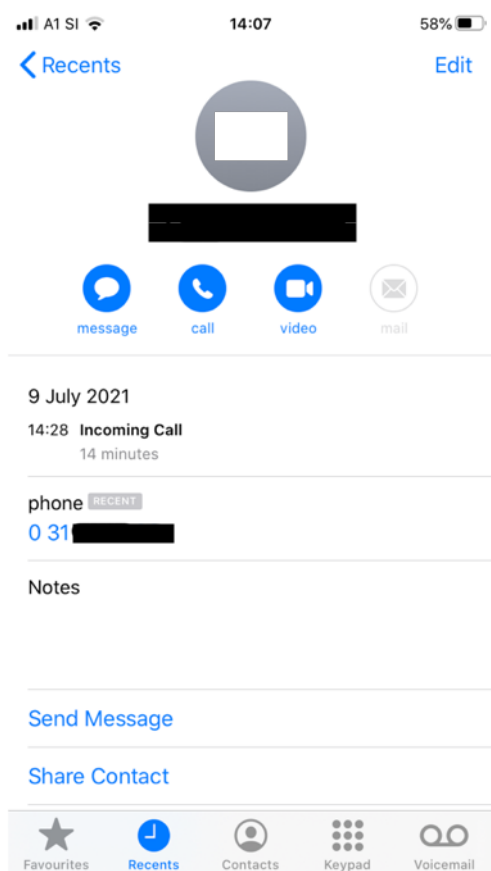
oče samo spi in pije

komisija jo bo obravnavala na junijski seji

ker je prejšnjič trajalo štiri mesece,
računam, da bom odločbo prejela avgusta.
najkasneje septembra.

oče samo še pije.

XI. član strokovne komisije

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Pozdravljena, sem dobil Nino Kuclar Stiković?

DRAMATURGINJA: Ja, to sem jaz.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Živjo, Nina. Član strokovne komisije pri telefonu. Veš kdo sem jaz?

DRAMATURGINJA: Am ... Ne?

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Dobro, nič hudga. Jaz te kličem v zvezi s tvojo tožbo ministrstva za kulturo, ampak ne kličem pa v imenu ministrstva.

DRAMATURGINJA: Kakšno tožbo?

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Kokr jaz vem naj bi ti vložila tožbo zoper ministrstva?

DRAMATURGINJA: Ne, jaz nisem vložila nobene tožbe. Vsaj ne da bi jaz vedla.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Torej nisi vložila nobene tožbe?

DRAMATURGINJA: Ne.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Aha, ja to je pa potem tut zame nekež čisto novega. No, glej, jaz še enkrat povem, da ne kličem v imenu ministrstva, to je pomembno, kličem pa v zvezi s tvojo vlogo PPP.

DRAMATURGINJA: PPP?

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Pravica za plačilo prispevkov.

DRAMATURGINJA: Aha ... Ja.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Mene zanima glede tvojega obsega dela ... Bi te lepo prosu, če bi mi na mejl poslala, katere tvoje dramaturgije so bile študijska obveznost in katere ne.

DRAMATURGINJA: Mislim, kot študijska obveznost jih je bilo zelo malo. Sej to je mišljeno te, ki sem jih delala, da sem opravila predmet na akademiji ...

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Tako ja.

DRAMATURGINJA: Ker nekež jih je še za čas študija tudi, ker sem manj kot dve leti nazaj diplomirala. Ampak niso pa ble nikakršna študijska obveznost. To se lahko tut preveri v referatu in pri profesorjih.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Tako ja. To jaz vse razumem. Meni je to jasno. Mamo pa nekatere, ki jim to ni jasno in jim je treba to pojasnit še črno na belem. Tako da bi te prosu, če ti dam jaz svoj mail, da mi pošlješ seznam tistih, ki niso študijske dramaturgije.

DRAMATURGINJA: A je problem z obsegom dela?

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Ni noben problem, samo določeni ljudje ga pa imajo.

DRAMATURGINJA: No, to mi je čudno, ker v prejšnji odločbi glede prispevkov je pisalo, da se ministrstvo strinja s komisijo glede obsega mojega dela, da je zadostno za pridobitev pravice, ne strinja se pa s kakovostjo dela. Ampak zdež mam tut nagrado pa še večji obseg dela.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Vem, jaz se tukaj povsem strinjam s tabo. Ne vem pa če ti veš, da so se komisije vmes zamenjale?

DRAMATURGINJA: To sem slišala nekež ja.

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: No, in zdaj z novimi komisijami in novim delovanjem komisij, pa nima to nobene veze, ni to bitka na leve pa na desne, samo enim je treba dvakrat

pojasnit, kaj dela dramaturg pa kaj so študijske in kaj niso študijske dramaturgije. A si ti zdej v Ljubljani?

DRAMATURGINJA: *Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.*

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Aha, najbrž tam, k maš ta začasen naslov.

DRAMATURGINJA: *Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.*

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Sem se jaz pozanimal o tebi. Sem mogu to številko izbrskat. Ti se mi javi, ko boš kej v Ljubljani, zdej ti bom pa jaz dal moj mejl, ti mi pa na njega pošlji samo seznam neštudijskih dramaturgij. A sva zmenjena?

DRAMATURGINJA: *Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.*

ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Tožbe pa pravš, da nisi vlagala?

XII. peto srečanje

no, to je pa fix zloraba osebnih podatkov.

ampak mogoče mi res hoče dobr.

ampak to s tožbo?

po mamini smrti je oče vse zmetal stran

kaj če je to nek subtilen način,

da me prestraš glede tožbe,

če bo spet negativna odločba

vse posode. vse lonce. vse krožnike.

hotel je odstraniti vse,

kar ga je spominjalo nanjo.

a me hoče prestraš?

a mi hoče pomagat?

jaz sem ga vsak dan spominjala nanjo.

zakaj me hoče prestraš? zakaj mi hoče pomagat?

tudi mene je hotel odstraniti

in kogarkol vprašam, nihče ga ne pozna.

teden dni po mamini smrti je zaprl delavnico

na netu najdem:

diplomiral pri borisu cavazzi. intervju v demokraciji.

ni več služil denarja

a me hoče prestraš?

ni več skrbel za hišo

a mi hoče pomagat?

vse prihranke je zapravil za pijačo

in ni več kupoval hrane

takrat sem zbežala k babici

k babici v hribe.

a me hoče prestraš?

a mi hoče pomagat?

pošlem mu mejl.

seznam neštudijskih dramaturgij.

XIII. poletje

ivanjščica	jeger
kislica	vodka
hrušica	viski
škržolica	gin
migalica	tekila
zvončnica	cabarnet
tunjica	rakija
kamilica	rumeni muškat
bela večerna lučca	šljivovica
kukavičja lučca	smrekov liker
cvetoči lučnik	špricer
kamnokreč	pale ale
dobra misel	modri pinot
spomladanska torilnica	sivi ponot
milnica	beli pinot
rman	jagodna vodka
orlice	borovničevcevec
vretenčasta kadulja	teran
travniška kadulja	lager
podlesna kadulja	bevanda
puhasti zebrat	metliška črnina
glavinec	modra frankinja
grabljišče	cuba libre
škofova čepica	pilsner
šentjanževka	gin tonic
navadna strašnica	penina
navadni oslad	ta prav šampanjc
arnika	temu res loh rečemo šampanjc
primožek	stock
kaj je že ta	pelicon
ne morem se spomnit	mojito
vse druge sem vedela	refošk
pomagaj mi	bourbon
tavžentroža točno tavžentroža	sangrija
smetlika	konjak
tega pa že dolgo poznam	cabarnet sauvignon
iz tega je tudi mama delala mazilo	ouzo
to je ognjič	rum
melisa	šnops
pasji rep	rumeni muškat
lisičji rep	modra frankinja
ripeča zlatica	bešerovka
materina dušica	malibu

dokler ne izpraznim krožnika do dna
se zdi kot da se nič ni spremenilo
dokler ne izpraznem krožnika do dna
se zdi kot da so to juho skuhale mamine roke
dokler ne izpraznem krožnika do dna
mama sedi poleg mene
dokler ne izpraznem krožnika do dna
slišim kako oče srka juho
dokler ne izpraznem krožnika do dna
vidim rezance na očetovih brkih
dokler ne izpraznem krožnika do dna
si mama soli in soli in soli in soli juho
dokler ne izpraznem krožnika
čakam na
vile
sablje
turbane

po kosilu greva z babico čez ogromen travnik
na drugi strani travnika
stoji majhna hišica
pisana hišica
s pisanimi okenci
skozi ta okenca se ne vidi v hiško
na teh okencih
ki niso okenca
ja še manjše okence
in skozi to okence
vstopajo in izstopajo
čebele

ob koncu poletja ponovno obiščem psihologa
to je kontrolni termin
kontrolni termin po tem
ko sem do začetka poletja hodila na terapijo in osvojila
vedenjsko – kognitivni model
se naučila poiskati pozitivno avtomatsko misel
ki bo ob pojavu negativne avtomatske misli
ublažila anksioznost in tesnobo

matica
v čebelji družini je ena sama matica
matica je spolno zrela samica čebel
ki skrbi za potomstvo

avgusta naredim še zadnji diferencialni izpit za filozofijo
septembra opravi sprejemne izpite za
magistrski študij dramaturgije

trot
čebela čistilka
čebela dojlja
čebela graditeljica
čebela stražarka

izpitov me je bilo strah
strah kot še nikoli
tudi sprejemnih izpitov me je bilo strah
strah kot še nikoli
zatri negativno avtomatsko misel
zatri negativno avtomatsko misel
zatri negativno avtomatsko misel

čebele so mi všeč
ker delajo
ker si delijo delo
ker so organizirane
ker skrbijo druga za drugo

vse kar je v moji moči
mi vedno uspe
v gimnaziji sem samo enkrat dobila nezadostno
pri matematiki
računanje kotnih funkcij
edini šut v lajfu
edini neuspeh
za naslednji test
trigonometrijo
sem dobila pet
96% petico
bila bi 100%
če ne bi ponesreči zapisala – namesto +
vozniški izpit
sem naredila v prvo
ker sem vedela, da bi me poraz tako sesul,
da je prvi poskus edini poskus
sprejemne izpite
sem naredila v prvo
molovo štipendijo
sem dobila iz prve
vedenjsko-kognitivni terapevtski model
sem osvojila iz prve
anksiozna sem
kadar nimam moči
anksiozna sem
kadar nimam stvari v svojih rokah
anksiozna sem
kadar čakam
anksiozna sem
kadar me ignorirajo
anskizona sem
kadar ne vem kaj me čaka
anksiozna sem
kadar ne morem načrtovati prihodnosti
anksiozna sem
kadar nimam informacij

začetek septembra
odločbe pa od nikjer

z oktobrom bom nehala plačevati prispevke
z oktobrom bom spet študirala
naredila sem vse
da se lahko vpišem na faks
da se lahko vpišem kar na dva faksa
z oktobrom bom nehala plačevati prispevke
z oktobrom bom uveljavljala pravice iz študentskega statusa
z oktobrom bom nehala plačevati prispevke

z babico sva vsak dan
obiskovali čebele
čez čas je babica hodila k čebelam
samo še po pridelek
drugače je ostajala v hiši
jaz pa sem jih sama obiskovala vsak dan
za pobiranje pridelka
pa sem bila še premajhna
proti koncu poletja
je babica pobrala satje
iz njega je naredila voščeno svečo
to je bila voščena sveča v obliki jelke

za praznike jo bom lahko odnesla domov.

ampak jaz sem že doma. babica je dom.

konec septembra
odločbe pa od nikjer

XIV. akcija – reakcija

1.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO
INŠPEKTORAT ZA JAVNI SEKTOR

Tržaška 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 83 84
F: 01 478 83 31
E: gp.js@gov.si
I: www.js.gov.si

Ministrstvo za kulturo
E: gp.mk@gov.si

Podpisnik: [redacted]
Izdajatelj: Republika Slovenija
Številka certifikata: eb 4f 2b 28 00 00 00 00 56 7c da 5e
Potek veljavnosti: 09.01.2024
Čas podpisa: 16.05.24.09.2021
Ref. št. dokumenta: 0610-566/2021/2

Številka: 0610-347/2019-6
Datum: 26. 8. 2019

Zadeva: Molk organa - zahteva za izdajo odločbe – opozorilo

Po pregledu pobude, ki je naslovljena na Ministrstvo za kulturo (MK), ugotavljam, da je pobudnica Nina Kuclar Stiković na MK naslovila zahtevo za izdajo odločbe v roku sedmih dni od prejema zahteve na podlagi 2. in 3. odst. 28. Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 107/09 – odl. US, 62/10, 98/11 – odl. US, 109/12 in 10/17 – ZPP-E, v nadaljevanju ZUS-1) zaradi molka organa. Iz pobude izhaja, da je svojo vlogo v zadevi Pravice do plačila prispevkov za socialno varnost oddala že dne 13. 5. 2021, vendar o njej še ni bilo odločeno, prav tako nima nobene informacije, kdaj približno bo o vlogi odločeno. Pri tem se sklicuje na določila 222. člena ZUP, ki določa, kakšen je rok za izdajo in vročitev odločbe.

V zvezi z vsem navedenim opozarjam, da je Upravna inšpekcija v septembru 2021, kar sovpada z vložitvijo strankine vloge, opravila sistemski nadzor pri MK, med drugim tudi v zvezi z vodenjem postopkov vpisa v razvid samozaposlenih v kulturi in priznanja pravice do plačila prispevkov s strani države, na podlagi katerega so bili glede na ugotovljene kršitve predlagani ukrepi v zvezi z spoštovanjem instrukijskih rokov za izdajo odločb oziroma sklepov (Delni zapisnik o opravljenem inšpekcijskem nadzoru št.: 0610-33/2021-6 z dne 11. 5. 2021 in Dopolnilni zapisnik o opravljenem inšpekcijskem nadzoru št.: 0610-33/2021-21 z dne 3. 8. 2021). Glede na navedeno vas v zvezi z očitki iz pobude opozarjam na že odredene ukrepe upravne inšpekcije ter ponovno poudarjam nujnost ažurnega obravnavanja vlog in kontinuiranega reševanja vlog, saj pomeni nekontinuirano vodenje postopkov kršitev pravic strank vpisa v razvid samozaposlenih v kulturi in priznanja pravice do plačila prispevkov s strani države, prav tako pa tudi nasprotuje osnovnemu namenu ZUJIK.

S spoštovanjem,

[redacted]
UPRAVNA INŠPEKTORICA
Inšpektorica višja svetnica

Vročiti:

- Ministrstvo za kulturo, gp.mk@gov.si - po e-pošti.

V vednost:

- Nina Kuclar Stiković, ninaks@gmail.com - po e-pošti

2.1

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si
www.mk.gov.si

Številka: 6161-225/2021/10
Datum: 29. 9. 2021

Zadeva: Obvestilo o ugotovljenem postopku - pridobitev pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost

Ministrstvo, pristojno za kulturo je v postopku obravnave vaše vloge za pridobitev pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost ugotovilo, da ne izpolnujete zahtevanih pogojev iz Uredbe o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, 45/10, 43/11, 64/12, 28/14, 35/16 in 84/16, v nadaljevanju: Uredba).

Strokovna komisija je pregledala vašo vlogo in ocenila vaše delo v zadnjih petih letih skladno s kriteriji, ki jih uredba določa za poklic **dramaturga** in ga ocenila s **15 točkami**, in sicer: (obseg 5 + kakovost 10 = 0+10+0), kar je razvidno iz ocenjevalnega obrazca:

OBSEG DELA V ZADNJIH PETIH LETIH	Možno štev. točk	Doseženo Štev. točk	OBRAZLOŽITEV STROKOVNE KOMISIJE
najmanj 6 dramaturgij javno izvedenih v JZ ali NVO na področju kulture ali 2 avtorstvi oziroma 3 uredništva objavljene strokovne monografije oziroma 15 strokovnih prispevkov v referenčnih publikacijah ali 6 avtorstev priredb (dramatizacije, scenariji), ki so bile javno izvedene v JZ ali NVO na področju kulture ali najmanj 3 sezone umetniškega vodenja (gledališke oz. glasbene institucije, nevladne organizacije, festivala) ali najmanj 3-letno selektorstvo referenčnega festivala	30	5	W.Shakespeare:SEN KRESNE NO I, MGL 2017, asistentka režijaaturgije. M.Maeterlink: Sinja ptica, V DEŽELI SPOMINA, radijska igra, RA SLO 2017, priredba in režija. Philip Glass: LEPOTICA IN ZVER, SNG Opera in balet LJ 2018, asistentka dramaturgije. Jacques Offenbach: HOFFMANOVE PRIPOVEDKE, SNG Opera in balet LJ 2018, asistentka dramaturgije. KORAKI V ČASU, plesna produkcija PK Forum in Španski borci 2018, scenaristka in dramaturginja. Urška Majcen: POLMRAK, 48. Teden slovenske drame 2018, bralna uprizoritev, režija. ANTIPROJEKT UNESCO, AGRFT, SNG Drama LJ 2019, priredba in dramaturginja. DRŽAVA, SMG Ljubljana 2019, asistentka dramaturgije. CARMEN, PK Forum in Španski borci, 2019, scenaristka in dramaturginja. Nina Kuclar Stikovič: MORJE, Teden slovenske drame 2019, bralna uprizoritev, avtorica in dramaturginja. GOLI PIANIST, AGRFT 2020, dramaturginja. PRI BELEM ZAJCU, SNG Drama Maribor, 2020, dramaturginja. OBJEM, dramsko besedilo, - v času študija
KAKOVOST	70		
odzivi strokovne javnosti (odmevnost izvedbe/opravljenega dela - referenčne medijske objave, npr. publicistične ocene, strokovne kritike...) ali priporočila stanovskih društev ali stroke ali nagrade (državne nagrade na področju kulture; nagrade, ki jih podeljujejo stanovska društva; druge slovenske ali mednarodne nagrade in priznanja)	30	0	Vlagateljica ni priložila nobenega odziva strokovne javnosti, niti ne priporočil stanovskih društev ali stroke oziroma nagrad, ki bi jih prejela za svoje delo, zato ji pod to rubriko ne dajemo točk
aktualnost, prepoznavnost in pomembnost dela samozaposlenega v domačem in/ali mednarodnem rostoru kvaliteta	30	10	

2021, avtorica. SKUPAJ SAMI, SNG Drama Maribor 2021, avtorica dramskega besedila.- avtorica dramaturškega dela

izvedbe/opravljenega dela, izvirnost v pristopu in izvedbi, referenčnost pojavljanja samozaposlenega oz. njegovega dela, referenčnost producenta/projekta, pri/v katerem je samozaposleni sodeloval oz. sodeluje)			
pomen dela samozaposlenega za razvoj/uvajanje poklica oz. področja	10	0	Vlagateljica ne dokazuje pomena njenega dela na razvoj samozaposlenega oziroma poklica, ki ga opravlja na tem področju.
SKUPAJ	100	15	

Za poklic **dramaturginje** je strokovna komisija podala sledeče mnenje:

»Strokovna komisija je pri natančnem pregledu vloge Nine Kuclar Stiković vlogo natančno pregledala. Vlagateljica je v vlogi zapisala, da želi pridobiti pravico iz treh poklicev: dramaturg, književnik in scenarist.

Vlagateljica študijsko in intelektualno pristopa k dramaturgiji in opazila njen širok razpon od osnovne gledališke dramaturgije, scenaristike, režije in predvsem njeno polno ustvarjalnost, kar se kaže tudi v pisanju dramskih tekstov, za kar pa je potreben širok spekter znanja, analitičnega pristopa do uprizoritvenih umetnosti in tudi kreativnosti. Znanje je pridobila tekom študija. Vse njeno dosedanje delo izvira prav iz časa študija, ki pa nikakor ni v celoti avtorsko oziroma samostojno.

Vlagateljica v vlogi dramaturginje ne izpolnjuje zakonsko predpisanih pogojev za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, saj ne izpolnjuje obsega, ki ga za poklic predpisuje Uredba o samozaposlenih v kulturi v Prilogi I. Ta predvideva, da mora imeti vlagateljica najmanj 6 dramaturgij javno izvedenih v javnih zavodih ali nevladnih organizacijah itd. Prav tako vlagateljica ne izpolnjuje pogoja kakovosti za poklic dramaturga, kar je posledica tega, da je šele pred kratkim doštudirala in še nima avtorskih del. Iz posredovanega gradiva za poklic dramaturg, vlagateljica pripenja povezave do posameznih člankov, v katerih pa ni govora o njenem delu, pač pa delu, pri katerem je vlagateljica zgolj sodelovala, pa še to lahko le ugibamo. K vlogi vlagateljica ni priložila nobenih nagrad ali priznanj, zgolj dva priporočila.

Strokovna komisija iz vsega priloženega ne more slediti zakonskim določilom, da lahko posameznik, ki s svojim delom dosega izjemnost na področju kulture, lahko zaprosi za pridobitev pravice do plačila prispevkov. Za izjemen kulturni prispevek pa se šteje delo, ki je po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti ovrednoteno kot izjemno. Tega pogoja vlagateljica ne dosega, zato tudi ne more pridobiti pravice do plačila prispevkov.«

Poklic **književnika** je strokovna komisija ocenila z **0 točkami**, in sicer: (obseg 0+ kakovost 0 = 0+0+0), kar je razvidno iz ocenjevalnega obrazca:

OBSEG DELA V ZADNJIH PETIH LETIH	Možno štev. točk	Doseženo Štev. točk	OBRAZLOŽITEV STROKOVNE KOMISIJE
najmanj dve objavljeni prozni ali esejistični knjižni deli, izvirno napisani v slovenskem jeziku v tiskani ali digitalni obliki (od tega najmanj ena pri založbi) in najmanj 5 krajših proznih ali esejističnih del, objavljenih v referenčnih knjižnih ali revijalnih izdajah ter elektronskih, radijskih ali televizijskih medijih in vključenost v antologijo v slovenskem ali tujem jeziku ali najmanj dve objavljeni samostojni pesniški zbirki, izvirno napisani v slovenskem jeziku v tiskani ali digitalni obliki (od tega najmanj ena pri založbi) in najmanj 10 objav v referenčnih knjižnih in revijalnih izdajah ter elektronskih medijih in vključenost v antologijo v slovenskem ali tujem jeziku; ali najmanj 3 v tiskani ali digitalni obliki ali radijskem in televizijskem mediju objavljeni dramski deli v slovenskem jeziku, ali najmanj 2	30	0	Prijaviteljica navaja objave v gledaliških listih v času študija; samostojno pa je objavila štiri objave v gledaliških listih. Pri natančnem pregledu je mogoče oceniti, da so zapisi, ki jih je prijaviteljica pisala v času študija krajše narave in sodijo v čas študija pri posameznem predmetu. Članki v gledališkem listu so kratki in nikakor ne sodijo med objavljana prozna in esejistična knjižna dela, zato se tega njenega dela ne more ovrednotiti.

2/7

ново uprizorjeni/izvedeni dramski deli na domačih ali tujih odrih (javni zavodi, nevladne organizacije) ali najmanj tri javno objavljene radijske igre.			
KAKOVOST	70		
odzivi strokovne javnosti (odmevnost izvedbe/opravljenega dela - referenčne medijske objave, npr. publicistične ocene, strokovne kritike...) ali priporočila stanovskih društev ali stroke ter nagrade (državne nagrade na področju kulture; nagrade, ki jih podeljujejo stanovska društva; druge slovenske ali mednarodne nagrade in priznanja)	30	0	Prijaviteljica navaja dva intervjuja, ki jih je imela, ko je zapisala zapise v gledališke igre. Predstavljena je kot mlada asistentka režije. Strokovna javnost se na njena intervjuja ni odzivala, ker v njih ni objave njenega avtorskega dela.
aktualnost, prepoznavnost in pomembnost dela samozaposlenega v domačem in/ali mednarodnem prostoru (uprizoritve dram doma in v tujini na referenčnih odrih in prizoriščih, referenčnost izdajatelja/medija, v katerem avtor objavlja svoja dela oz. referenčnost gledališča, v katerem so dela uprizorjena, nastopi doma in v tujini na strokovnih srečanjih in drugih s področjem povezanih dogodkih, literarna publicistika)	30	0	Vlagaateljica je vlogi priložila štiri priporočila. Slednja so nastala iz časa študija, ko je pri različnih projektih sodelovala z javnimi zavodi oz. z občino. Priporočila so iz javnih zavodov in od Mestne občine Ljubljana, kjer je bila njihova študentka. Gre za pohvalo študija, ki ga je študirala, ne pa njenega avtorskega dela, katerega v danem trenutku še nima.
pomen dela samozaposlenega za razvoj/uveljavitev poklica oz. področja	10	0	/
SKUPAJ	100	0	

Za poklic književnice je strokovna komisija podala mnenje, da je Nina Kuclar Stiković mlada diplomantka dramaturgije in scenske umetnosti. V času študija je pisala tudi gledališke liste. Z njo sta bila narejena dva intervjuja. Razen zapisov v gledaliških listih prijaviteljica ne razpolaga s proznimi ali esejističnimi knjižnimi deli, izvirno napisanimi v slovenskem jeziku v tiskani ali digitalni obliki. Posledično se takšnih zapisov ne more oceniti. Vsekakor pa to ni izjemen kulturni prispevek, ki bo tako po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti ovrednoteno kot izjemno. Pri tem prijaviteljica ne izkazuje nobenih nagrad na tem področju, ki so zapisane v Uredbi o samozaposlenih v kulturi v Prilogi V. Prijaviteljico tako niti ni mogoče oceniti za poklic književnice.

Prav tako je strokovna komisija z 0 točkami ocenila poklic scenaristke in sicer: (obseg 0+ kakovost 0 = 0+0), kar je razvidno iz ocenjevalnega obrazca:

OBSEG DELA V ZADNJIH PETIH LETIH	Možno štev. točk	Doseženo štev. točk	OBRAZLOŽITEV STROKOVNE KOMISIJE
najmanj 4 javno predvajana avdiovizualna dela (televizijske nadaljevanke se lahko štejejo kot eno avdiovizualno delo ob upoštevanju vsebinske in tematske zaokroženosti serije in obdobja predvajanja glede na sezono; 1 celovečerni film šteje za 2 drugi avdiovizualni deli) ali najmanj 2 javno predvajani filmski animaciji.	30	0	V času študija je prijaviteljica sodelovala pri dveh scenarijih. V prvem primeru gre za kratko plesno predstavo Koraki v času, v drugem primeru pa za kratki film študentov AGRFT. Obe deli sta bili predstavljeni v kratkih filmih študentov in nikakor ne pod avtoričnim imenom. To pomeni, da na tem področju nima avtorskih del.
KAKOVOST	70		
odzivi strokovne javnosti (odmevnost izvedbe/opravljenega dela - referenčne medijske objave, npr. publicistične ocene, strokovne kritike...) ali priporočila stanovskih društev ali stroke, nagrade (državne nagrade na	40	0	Kratki filmi, ki so nastali v okviru študijskega programa študentov AGRFT so bili poslani na festivale. Zgolj sodelovanje na festivalih pa še ne pomeni, da se je vlogateljica v vlogi scenaristke tako dobro izkazala, saj gre za skupinsko delo in

področju kulture; nagrade, ki jih podeljujejo stanovska društva; druge slovenske ali mednarodne nagrade in priznanja)			ne delo posameznika, zato ne moremo govoriti o nekem njenem presežku. Priporočilo je prejela vlagateljica od Mestne občine Ljubljana, ki jo je štipendirala. Ostala priporočila se nanašajo na druge poklice, zato na področju kakovosti ne moremo govoriti o izjemnosti avtoričnega dela, ker to ni bilo samo njeno delo, pač pa delo neke šolske skupine, ki je sodelovala v študijskem programu.
aktualnost, prepoznavnost in pomembnost dela samozaposlenega v domačem in/ali mednarodnem prostoru (kvaliteta izvedbe oz. kvaliteta opravljenega dela, izvirnost v vsebinskem in medijskem pristopu, pomen projektov, pri katerih je sodeloval oz. sodeluje), pomen dela samozaposlenega za razvoj/uvpeljavitev poklica oz. področja	30	0	Nagrada Iris za leto 2019 je bila podeljena za študentski film (dokumentarni ali igrani film): Češnjevi kolački, direktorja fotografije Vida Uršiča. Torej gre za nagrado, ki jo je prejel študentski film, pri katerem je vlagateljica, kot študentka sodelovala, ni pa to njeno avtorsko delo, zato tudi v tej rubriki, kjer se ocenjuje kakovost ne moremo govoriti o presežkih vlagateljicega dela, ker to ni bilo njeno delo, pač pa delo skupine študentov v času študija.
SKUPAJ	100	0	

Za poklic **scenaristke** je bilo s strani strokovne komisije podano mnenje:

»Vlagateljica prošnje za pravico do plačila prispevkov za socialno varnost samozaposlenih v kulturi je vložila vlogo za poklic scenarista. Pri natančnem pregledu njene vloge je bilo ugotovljeno, da je izkušnje za ta poklic pridobila tekom študija in ne kot samostojna ustvarjalka na tem področju. To pa se ne more šteti kot izjemen kulturni prispevek, ki bi tako po kakovosti in obsegu v strokovni in širši javnosti bilo ovrednoteno kot izjemno. Samo predvajanje kratkih filmov v okviru AGRFT še ne pomeni, da je izdelek tako izjemen, da bi ga širša strokovna javnost sprejela in podala pozitivne kritike. Vlagateljica nima niti priznanj na tem področju, zgolj priporočila, ki jih je dobila kot študentka od štipenditorja. Poudariti je treba, da priporočila, ki jih je vlogi priložila za poklic scenarist se nanašajo na drug specializiran poklic. Udeležba na delavnicah lahko pomeni, da izpolnjuje svoje znanje v okviru študijskega procesa. O takšnem mnenju, ki nima nobene podlage po samostojnem avtorjevem delu, nikakor ne more predstavljati nekega izjemnega prispevka za delo, ki ga niti še ni bilo. Zato strokovna komisija ugotavlja, da vlagateljica ne izpolnjuje kriterijev za pridobitev pravice do plačila prispevkov za specializiran poklic scenarista.«

Na podlagi prvega odstavka 83. člena ZUJIK lahko samozaposleni v kulturi zaprosijo za pridobitev državne pomoči »pravice do plačila prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, za obvezno zdravstveno zavarovanje ter za starševsko varstvo in za zaposlovanje od najnižje zavarovalne osnove za samozaposlene za socialno in zdravstveno zavarovanje iz državnega proračuna« v primerih, ko njihovo delo pomeni izjemen kulturni prispevek v zadnjih petih letih ali ko gre za poklice ali dejavnosti, ki jih je potrebno zaradi kadrovskih potreb v kulturi posebej podpirati (deficitarni poklic), če delo samozaposlenega v zadnjih petih letih pomeni izjemen prispevek k razvoju področja, ki ga zajema ta poklic.

Na podlagi prvega odstavka 8. člena Uredbe lahko samozaposleni v kulturi zaprosi za pridobitev državne pomoči »pravice do plačila prispevkov za socialno varnost« z vlogo na obrazcu, določenem v prilogi IV, ki je sestavni del te Uredbe, če njegovo delo v zadnjih petih letih pomeni izjemen kulturni prispevek. Na podlagi prvega odstavka 9. člena Uredbe za izjemen kulturni prispevek šteje predlagateljovo delo, ki je po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti ovrednoteno kot izjemno (npr. državna nagrada na področju kulture ali primerljiva nagrada, ki jo podeljujejo stanovska društva, primerljiva mednarodna nagrada ali priznanje za izvedeno avtorsko delo, dokumentirane kritike oziroma objave v strokovni literaturi, odmevnost izvedbe dela in drugi viri o izvedbi dela v domači oziroma mednarodni javnosti). Podrobnejši kvantitativni in kvalitativni kriteriji izjemnega kulturnega prispevka in prispevka k razvoju

področja, ki ga zajema deficitarni poklic, za posamezne poklice so določeni v prilogah I in II te uredbe (tretji odstavek 9. člena Uredbe).

Na podlagi prvega odstavka 87. člena ZUJIK ter prvega in drugega odstavka 11. člena Uredbe o priznanju državne pomoči »pravice do plačila prispevkov za socialno zavarovanje iz državnih sredstev« odloči minister z odločbo, po posvetovanju s strokovno komisijo iz 20. člena ZUJIK s področja delovanja kandidata in Kulturniško zbornico Slovenije. Minister sprejme odločitev na podlagi mnenja strokovne komisije o izpolnjevanju kvantitativnih in kvalitativnih kriterijev iz tretjega odstavka 9. člena Uredbe in mnenja, da je predlagateljevo delo v zadnjih petih letih po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti ovrednoteno kot izjemno oziroma kot visoko strokovno (tretji odstavek 11. člena Uredbe).

V postopku je bilo ugotovljeno, da je vlagateljica vlogo za priznanje pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna vložila dne 10. 5. 2021. Ob prejemu vloge je uradna oseba ugotovila, da je vloga nepopolna, zato je vlagateljico zaprosila, da vlogo dopolni. Vloga je bila dopolnjena 13. 5. 2021. Nadalje je bilo ugotovljeno, da je vlagateljica v vlogi uveljavljala tri specializirane poklice: dramaturg, književnik in scenarist.

Ministrstvo je tudi pridobilo mnenje strokovne komisije, pripravljeno na podlagi ocene oziroma vrednotenja predpisanih kriterijev. V skladu s prilogo I Uredbe, ki določa specializirane poklice na področju kulture in kriterije izjemnega kulturnega prispevka za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost, je vrednotenje kriterijev naslednje: za obseg 30 točk in za kakovost skupaj največ 70 točk (največje možno število točk je 100). Prag za izpolnitev pogoja izjemnosti v okviru posameznega poklica je 81 točk, pri čemer mora posameznik izpolniti vseh 30 točk za obseg in izpolniti najmanj 50 odstotkov možnih točk za vsak posamezen kriterij kakovosti. Če posameznik poda vlogo za pridobitev pravice do plačila prispevkov za več poklicev hkrati, s katerimi je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, se lahko pri ugotavljanju izpolnjevanja kriterija obsega upošteva delovanje samozaposlenega v okviru teh poklicev. Pri tem seštevek vseh točk ne more preseči 30 točk. Samozaposleni, ki dosega pogoj obsega iz naslova več poklicev, mora za pridobitev pravice izpolnjevati kriterij kakovosti vsaj pri enem specializiranim poklicu, za katerega je zaprosil za pravico.

V skladu z Uredbo o samozaposlenih v kulturi in Prilogo I / Prilogo II ter Prilogo V k uredbi, bi morala vlagateljica v obdobju zadnjih petih let na področju specializiranega poklica dramaturginje minimalno doseči:

1. najmanj 6 dramaturgij javno izvedenih v JZ ali NVO na področju kulture ali
2. 2 avtorstvi oziroma 3 uredništva objavljene strokovne monografije oziroma
3. 15 strokovnih prispevkov v referenčnih publikacijah ali
4. 6 avtorstev priredb (dramatizacije, scenariji), ki so bile javno izvedene v JZ ali NVO na področju kulture ali
5. področju kulture ali
6. najmanj 3 sezone umetniškega vodenja (gledališke oz. glasbene institucije, nevladne organizacije, festivala) ali najmanj 3-letno selektorstvo referenčnega festivala.

V skladu z Uredbo o samozaposlenih v kulturi in Prilogo I / Prilogo II ter Prilogo V k uredbi, bi morala vlagateljica v obdobju zadnjih petih let na področju specializiranega poklica književnice minimalno doseči:

1. najmanj dve objavljeni prozni ali esejistični knjižni deli izvirno napisani v slovenskem jeziku v tiskani ali digitalni obliki (od tega najmanj ena pri založbi)
2. najmanj 5 krajših proznih ali esejističnih del, objavljenih v referenčnih knjižnih ali revijalnih izdajah ter elektronskih, radijskih ali televizijskih medijih in vključenost v antologijo v slovenskem ali tujem jeziku ali najmanj dve objavljeni samostojni pesniški zbirki, izvirno napisani v slovenskem jeziku v tiskani ali digitalni obliki (od tega najmanj ena pri založbi)
3. najmanj 10 objav v referenčnih knjižnih in revijalnih izdajah ter elektronskih medijih in vključenost v antologijo v slovenskem ali tujem jeziku; ali najmanj 3 v tiskani ali digitalni obliki ali radijskem in televizijskem mediju objavljeni dramski deli v slovenskem jeziku, ali najmanj 2 novo uprizorjeni/izvedeni dramski deli na domačih ali tujih odrih (javni zavodi, nevladne organizacije) ali najmanj tri javno objavljene radijske igre.

Na področju specializiranega poklica scenaristke pa mora vlagateljica minimalno doseči:

1. najmanj 4 javno predvajana avdiovizualna dela (televizijske nadaljevanke se lahko štejejo kot eno avdiovizualno delo ob upoštevanju vsebinske in tematske zaokroženosti serije in obdobja predvajanja glede na sezono;
2. 1 celovečerni film šteje za 2 drugi avdiovizualni deli) ali najmanj 2 javno predvajani filmski animaciji.

Ministrstvo se strinja z oceno in mnenjem strokovne komisije, ki se nanaša na kvantitativni kriterij (obseg dela v zadnjih petih letih), saj na podlagi pregleda vloge tudi sama strokovna komisija ugotavlja, da gre za dejavnost, ki jo je vlagateljica pridobila v času študija, ko je sodelovala pri projektih fakultete, ki jo je obiskovala. Skupina študentov fakultete je tako dosegla merila, ko je delala pri določenem projektu, ni pa jih dosegla vlagateljica, ki je bila le del skupine in izdelek (kratki film) ni odraz njenega samostojnega dela in izjemnega kulturnega prispevka slovenski kulturi. Strokovna komisija ne ocenjuje rezultatov dela, ki jih je ustvarila skupina študentov v času študija, pač pa ocenjuje le delo vlagateljice, kjer naj bi pomenilo njeno delo izjemen kulturni prispevek na področju specializiranih poklicev dramaturginje, književnice in scenaristke, za katere se je prijavila na ministrstvu za državno pomoč po sistemu de minimis »Plačilo prispevkov za socialno varnost za samozaposlene v kulturi«. Nikakor pa se ministrstvo ne more strinjati, da vlagateljica, kot ena izmed članov delovne oziroma projektne skupine na fakulteti v času študija, dosegala tako izstopajoče kvalitete ustvarjenega dela za poklic dramaturginje, književnice in scenaristke, kot so določeni v prilogi I Uredbe in je zato upravičena do vseh točk, ki so določeni za obseg, ki ga mora posameznik dobiti za izpolnitev izjemnosti v okviru specializiranega poklica.

Življenjepis vlagateljice dokazuje, da ne gre za samostojne projekte, pač pa, da je »tekoma študija soustvarjala« določene projekte oziroma gledališke akademijske produkcije, kar je ugotovila tudi strokovna komisija in ministrstvo, zato se projekti ne morejo prepisati njej, kot avtorsko delo. Delo asistenta režiserja je drug specializiran poklic, kot delo dramaturga, književnika in scenarista, kar pojasni vlagateljica tudi v življenjepisu.

Ministrstvo sprejema ocene in mnenja strokovne komisije glede izpolnjevanja posameznih kvalitativnih kriterijev, ki se tičejo kakovosti dela, saj ugotavlja, da tudi komisija ni mogla ocenjevati študijskega procesa vlagateljice oziroma ocenjevati nekaj, česar vlagateljica sploh ni predložila vlogi. Obrazložitev mnenja sledi predpisanim kriterijem oziroma pogoju izjemnega kulturnega prispevka, za katero v skladu s prvim odstavkom 9. člena Uredbe lahko šteje le takšno delo, ki je tako po obsegu, kot tudi po kakovosti v strokovni in širši javnosti ovrednoteno kot izjemno (npr. državna nagrada na področju kulture ali primerljiva nagrada, ki jo podeljujejo stanovska društva, primerljiva mednarodna nagrada ali priznanje za izvedeno avtorsko delo, dokumentirane kritike oziroma objave v strokovni literaturi, odmevnost izvedbe dela in drugi viri o izvedbi dela v domači oziroma mednarodni javnosti).

Ministrstvo za kulturo se strinja z oceno kriterija »odzivi strokovne javnosti (odmevnost izvedbe/opravljenega dela - referenčne medijske objave, npr. publicistične ocene, strokovne kritike...) ali priporočila stanovskih društev ali stroke ali nagrade (državne nagrade na področju kulture; nagrade, ki jih podeljujejo stanovska društva; druge slovenske ali mednarodne nagrade in priznanja)«, ki ga je za specializirane poklice zapisala strokovna komisija in to tudi utemeljila. Odzivov strokovne javnosti ni, niti ni priporočil stanovskih društev ali stroke oziroma nagrad, ki bi jih vlagateljica prejela za svoje delo. Takšnemu mnenju strokovna komisija sledi za vse tri specializirane poklice in ministrstvo se z ugotovitvijo strokovne komisije strinja. Ministrstvo na podlagi pregleda vloge in priloženih dokazil ter ugotovitev strokovne komisije ugotavlja, da vlagateljica pri zadevnem kriteriju ne dosega predpisnega 50 odstotnega praga za izpolnitev pogoja izjemnosti, kot izhaja iz priloge I Uredbe. Zato že zgolj iz tega razloga ni upravičena do plačila prispevkov za socialno varnost.

Glede ocene kriterija »aktualnost, prepoznavnost in pomembnost dela samozaposlene v domačem in/ali mednarodnem prostoru (kvaliteta izvedbe oziroma kvaliteta opravljenega dela, izvirnost v pristopu in izvedbi, referenčnost pojavljanja samozaposlenega oziroma njegovega dela, pomen projektov, pri katerih sodeluje oz. je sodeloval)« je strokovna komisija in tudi ministrstvo ugotovilo, da je vlagateljica prejemnica Nagrade za mlado dramatičarko, ki jo je prejela na 51. tednu slovenske drame, katero je uveljavljala pri specializiranem poklicu

dramaturginje. Pri ostalih dveh specializiranih poklicih vlagateljica ni dokazala ničesar, zato ji tudi strokovna komisija ni mogla podeliti nobene točke. Ministrstvo za kulturo, kot tudi strokovna komisija, po tem kriteriju ugotavljata, da iz vloge in priloženih dokazil ni razvidno, da pomeni vlagateljčino delo v zadnjih petih letih izjemen kulturni prispevek po prvem odstavku 9. člena Uredbe, za specializirane poklice dramaturginje, književnice in scenaristke.

Glede ocene kriterija »prispevek k razvoju poklica oziroma področja« je povsem na mestu ugotovitev strokovne komisije in seveda tudi ministrstva, da ni mogoče ugotoviti, ali vlagateljica izpolnjuje ta kriterij, ker ni za noben specializiran poklic predložila nobenih dokazil, ki bi dokazovali razvoj katerega koli od specializiranih poklicev, katere vlagateljica v vlogi našteva oziroma bi pomenil razvoj področja, ki ga posamezni specializirani poklici pokrivajo.

Ministrstvo tako ugotavlja, da vlagateljica ni zbrala zadostnega števila točk (81 točk), ki jih je podelila strokovna komisija oziroma ne dosega zakonsko določenega praga za dodelitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna.

Glede na podano mnenje strokovne komisije in mnenja Ministrstva za kulturo imate v skladu s 1. točko 3. odstavka 146. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – UPB, 105/06 – ZUS-1, 126/07 in 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju ZUP) pred izdajo odločbe možnost, da svojo vlogo v roku 5 dni dopolnite z dodatno dokumentacijo oziroma, da se izjasnite o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za odločitev.

Če v roku 5 dni svoje vloge ne boste dopolnili, bomo šteli, da k strokovnim ugotovitvam in predloženim dokazilom nimate kaj dodati in bomo izdali temu primerno odločbo.

Postopek vodila

višja svetovalka II

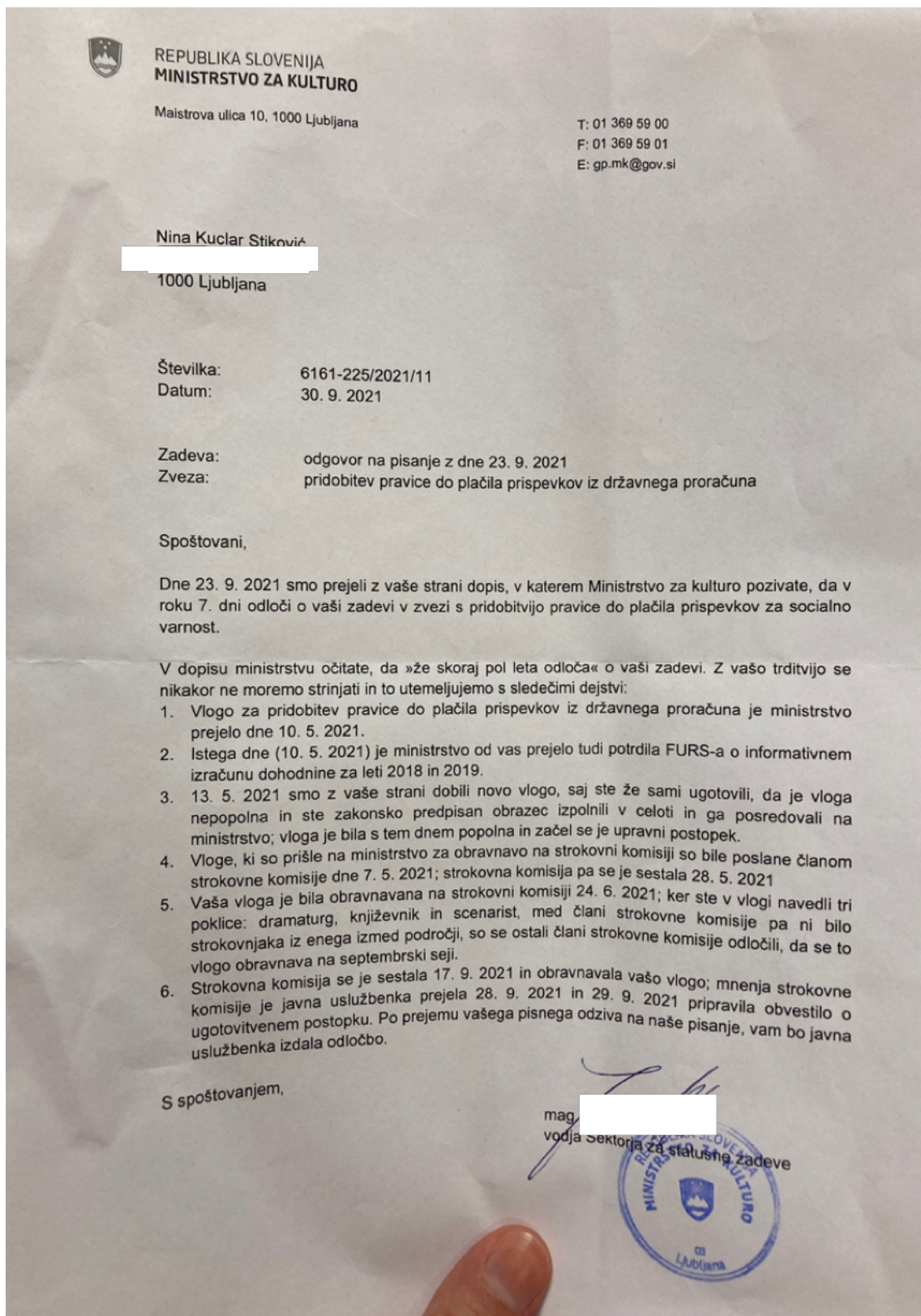
vodja sektorja za statusne zadeve

Vročiti – osebno, skladno z ZUP;

Nina Kuclar Stiković, s

2.2

XV. bivši član strokovne komisije

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Zdej si sama. Jaz sem odstopu. In sem o tem v začetku septembra tut obvestil ostale člane komisije in poslal okrožnico na ministrstvo. Pol me je vodja sektorja za statusne zadeve še neki lovila pa hotla podpise od mene, ampak me ni ujela. In me tut ne bo. Pa če se razpoč. Kazensko ovadbo sem pa tut podal. Še pred odstopom.

DRAMATURGINJA: Jaz še vedno nimam odločbe.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Bi si mislu ja.

DRAMATURGINJA: Ker so me na ministrstvu ignorirali, sem pisala inšpektoratu za javni sektor. Šele ko je inšpektorica pozvala ministrstvo, sem prejela obvestilo o ugotovitvenem postopku.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: In kaj je velecejeno ministrstvo ugotovilo?

DRAMATURGINJA: Jaz sem dobila obvestilo o ugotovitvenem postopku iz septemberske seje strokovne komisije. Kjer piše, da ne izpolnjujem pogoja za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Aha, aha, sem si mislu, da bo kej tazga.

DRAMATURGINJA: Ampak v tem ugotovitvenem postopku, kjer je tudi tabela, ki zgleda kot ocenjevalni obrazec strokovne komisije ... V tem obrazcu sploh niso vrednotena moja dela. Ignorirana so. In moja nagrada tud.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Kar so tvoja dela, so pa študijska, ne?

DRAMATURGINJA: Ja. Čeprav niso. Res niso. Niso niti iz časa študija.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: No, zarad tega in temu podobnih stvari sem jaz odstopu.

DRAMATURGINJA: Po pošti sem ločeno dobila še dopis od vodje sektorja za statusne zadeve, kjer piše, da na junijski seji nisem bila obravnavana, ker komisija ni bila sklepčna. Ampak jaz sem takrat vas razumela, da sem bila obravnavana, ko ste me spraševali glede študijskih in neštudijskih dramaturgij.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Seveda si bla obravnavana. Jaz osebno sem podpisal obrazec. Na junijski seji je bil podpisan ocenjevalni obrazec, na katerem smo podpisani vsi člani komisije in kjer si bila za poklic dramaturga pozitivno ocenjena. Jaz osebno sem te pozitivno ocenil.

DRAMATURGINJA: Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Komisija je fiktivna.

DRAMATURGINJA: Torej bi moral obstajati junijski ocenjevalni obrazec?

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Obstaja je, ampak ga zdej najbrž ni več ...

DRAMATURGINJA: A ni to kaznivo dejanje?

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Seveda je. To je zloraba položaja uradne osebe.

DRAMATURGINJA: Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Ti samo glej, da ne boš dopolnjevala vloge.

DRAMATURGINJA: Nisem. Na obvestilo o ugotovitvenem postopku sem morala odgovoriti. Poslala sem razjasnitev, kjer utemeljujem, da vloge ne bom dopolnjevala, in da naj zares ocenijo moja dela, ki so v vlogi navedena, ne pa da pišejo, da nimam avtorskih del. Ignorirajo pa tudi vse moje intervjuje in nagrade. Tudi nagrado tedna slovenske drame.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: In kaj so odgovorili?

DRAMATURGINJA: Sploh ne vem, če je komisija zares še enkrat pogledala mojo vlogo. Jaz sem v razjasnitvi res natančno še enkrat pojasnila, kaj so moja dela, kaj je študijsko, kaj ni, kaj je nagrada. Nazaj sem pa prejela enak odgovor. Da ne izpolnujem pogoja. Da nimam avtorskih del. Da so samo študijska dela, ki ne štejejo za moja in da tudi ta, ki so moja, celo piše, da sem morda samo navedena v kolofonu in da ni nujno, da sem pri projektih zares sodelovala.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Tožba, lej. To je sam še za tožbo.

DRAMATURGINJA: Dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: »njena dela, po večini v soavtorstvu, iz katerega je težko razbrati vlagateljčin delež, po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti še ne dosegajo izjemnosti oz. vrhunskosti.« Tožba.

DRAMATURGINJA: Ampak jaz bi res zdaj rabila to pravico. Zdaj. Jaz nimam časa za tožbo. Jaz še 5 mesecev čakam na to odločbo. In res bi rabila to pravico.

BIVŠI ČLAN STROKOVNE KOMISIJE: Dokler so te ljudje tam, je ne boš dobila.

XVI. akcija – reakcija

3.

Nina KUCLAR STIKOVIĆ

XXXXXXXXXXXX ulica 4

1000 Ljubljana

RS, MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10

1000 Ljubljana

ZADEVA: Vloga za pridobitev pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost –**razjasnitev v vlogi že navedenih dejstev in okoliščin pomembnih za odločitev**

Zveza: Vaše obvestilo št.: 6161-225/2021/10 z dne 29.9.2021

Vaš dopis št. 6161-225/2021/11 z dne 30. 9. 2021

V zvezi s pozivom Ministrstva za kulturo z dne 29.9.2021, da svojo vlogo za pridobitev pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost dopolnim in se izjavim o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembna za odločitev, navajam, kot sledi v nadaljevanju

Povsem nenavadno je, da strokovna komisija in ministrstvo (na oba se sklicuje obvestilo) nista pri obravnavanju moje vloge upoštevala vseh jasno navedenih dejstev, oz. same vsebine vloge in njenih prilog, kakor tudi ne mojih obrazložitev, ki so pomembne za razumevanje mojega dosedanjega dela, zato so v obvestilu predstavljene napačne (zmotne) ugotovitve glede na dejansko stanje odločilnih dejstev in okoliščin.

Čeprav so bile dramaturgije in druge aktivnosti opravljene v času študija, niso bile študijska obveznost in so tako moje samostojno delo, kar bi v nadaljnjih postopkih, v kolikor bi bilo potrebno dokazovati, to potrdili tudi sodelavci in zaposleni na AGRFT. Sicer pa je potrebno zadevo obravnavati z upoštevanjem sledečih dejstev: program študija na AGRFT je javen in se torej o njegovi vsebini in obsegu lahko prepriča tudi strokovna komisija. Iz študijskega programa je mogoče izluščiti, kakšen je obseg dramaturgije kot študijske obveznosti. Zato je preostanek moje angažiranosti na tem področju šteti kot moje samostojno delo.

V zvezi z zgoraj navedenim so izostale naslednje 3 dramaturgije, ki so nastale med študijem, nikakor pa niso študijska obveznost: ZIMSKA PRAVLJICA (Agrft in Cankarjev dom), KORAKI V ČASU: NA DRUGI STRANI (Španski borci in Plesni klub Forma), ANTIPROJEKT UNESCO (Agrft in SNG Drama Ljubljana).

Dramaturgije, ki ste jih v obvestilu navedli kot »študijske«, sem opravila po že zaključenem študiju, zato jih komisija ne bi smela obravnavati kot dramaturgije, ki jih imenujete »v času študija«. Ob tem dodajam, da sem diplomirala septembra 2019, zato bo preverjanje teh relevantnih dejstev relativno enostavno.

Iz obvestila nadalje izhaja, da se je ponovno (iz neznanega razloga) »spregledalo« vse, že v moji vlogi navedene dramaturgije, in se poraja sum kot bi se želel namenoma krčiti moj obseg dela. Kljub temu, da so dramaturgije že navedene v vlogi, jih še enkrat izpostavljam: KORAKI V ČASU: CARMEN

(Španski borci in Plesni klub Forma), KABARET PRI BELEM ZAJCU (SNG Drama Maribor), GOLI PIANIST (Agrft), ROMEO IN JULIJA (SNG Drama Maribor), SKUPAJ SAMI ALI JUTRI JE V SANJAH IZGLEDAL DRUGAČE (SNG Drama Maribor). Skupaj 5 dramaturgij.

Moj obseg dela tako presega pogoj »najmanj 6 dramaturgij javno izvedenih v JZ ali NVO«, saj je izven študijskih dramaturgij bistveno več (8) dramaturgij, 3 že zgoraj omenjene za čas študija, vendar ne kot študijska obveznost in 5 po zaključenem študiju.

Poleg obsega dramaturgij, bi morala strokovna komisija in ministrstvo upoštevati tudi obseg avtorstev dramatisacij oziroma priredb, saj dramaturgije kot pogoj lahko nadomesti »ali 6 avtorstev priredb (dramatisacije, scenariji), ko so bile javno izvedene v JZ ali NVO«. Kot je v vlogi že navedeno, sem avtorica 7 priredb, TUMOR V GLAVI (Agrft), SINJA PTICA: V DEŽELI SPOMINA (Agrft, RTV SLO), AVTOSTOP (Agrft, RTV SLO), ZIMSKA PRAVLJICA (Agrft, Cankarjev dom), KORAKI V ČASU: NA DRUGI STRANI (Španski borci, Pesni klub Forma), KORAKI V ČASU: CARMEN (Španski borci, Plesni klub Forma), ROMEO IN JULIJA (Drama SNG Maribor). Glede na to, da se lahko upoštevajo tudi priredbe, ki so bile opravljene med študijem, če je zahteva vložena manj kot 2 leti po končanem študiju, se posledično štejejo tudi prve tri navedene avtorske priredbe (TUMOR V GLAVI (Agrft), SINJA PTICA: V DEŽELI SPOMINA (Agrft, RTV SLO), AVTOSTOP (Agrft, RTV SLO).

Poleg obsega dramaturgij in avtorskih priredb, sem k zahtevku priložila tudi 13 prispevkov v referenčnih publikacijah, gledaliških listih javnih zavodov, za katere sem pisala članke. In sicer: 4x za SNG Opera in Balet Ljubljana, 4x za Mestno gledališče ljubljansko, 2x za SNG Drama Maribor in 3x za Gledališki oziroma Akademski list AGRFT, pri čemer je zgolj 1 prispevek nastal v okviru študijske obveznosti. Vse ostale objave v gledaliških listih niso bila nikakršna študijska obveznost, ravno nasprotno, vlagateljica je zaradi svoje kompetentnosti bila že v času študija povabljen k pisanju člankov za gledališki list v javnih zavodih.

Obseg dela je tako popolnoma zadosten – skladen s pogoji in bi zanj morala prejeti vseh 30 točk in ne zgolj 5.

Glede kakovosti v obvestilu navajate, da »vlagateljica ni vložila nobenega odziva strokovne javnosti in stanovskih društev ali stroke in nagrad, ki bi jih prejela za svoje delo«, kar ponovno ne drži. Priloženi so podatki o gostovanjih predstav na festivalih, tako državnih kot mednarodnih, prav tako nagrade Zlatolaska, ki so bile prejete za predstave kot tudi za samo dramaturško delo. Priloženi so odzivi kritike iz Večera, Dela, Koridorja, priloženi so tudi intervjuji, torej odmevnost v javnosti, ki se je zgodila po uprizoritvi predstave in prejetju nagrade. Prav tako sta priloženi tudi dve priporočili, priporočilo Mestne občine Ljubljana in priporočilo umetniškega direktorja Drame SNG Maribor.

Glede obsega dela v obvestilu tudi ni upoštevan kriterij, ki je zapisan v Prilogi I: Specializirani poklici na področju kulture in kriteriji izjemnega kulturnega prispevka za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost: *“Če posameznik poda vlogo za pridobitev pravice do plačila prispevkov za več poklicev hkrati, s katerimi je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, se lahko pri ugotavljanju izpolnjevanja kriterija obsega upošteva delovanje samozaposlenega v okviru teh poklicev. Pri tem seštevek vseh točk ne more preseči 30 točk. Samozaposleni, ki dosega pogoj obsega iz naslova več poklicev, mora za pridobitev pravice izpolnjevati kriterij kakovosti vsaj pri enem specializiranem poklicu, za katerega je zaprosil za pravico.”*

Čeprav je obseg povsem zadosten že iz enega poklica (dramaturg), bi morali upoštevati tudi obseg dela književnika in scenarista.

Tudi obseg dela književnika je v posredovanem obvestilu iz povsem neznanega razloga vrednoten popolnoma napačno, skopo in se ne upošteva moje delo, ki sem ga navedla v vlogi:

- PRIREDBE DRAMSKEGA DELA IZDANE NA RADIJSKEM MEDIJU (2), Radijska igra *Sinja ptica: V deželi spomina* (Agrft, RTV SLO) in Radijska igra *Avtostop* (Agrft, RTV SLO),
- ODRSKE UPRIZORITVE PRIREDB DRAMSKIH DEL (3) *Tumor v glavi (Jovo na novo)* (AGRFT), *Zimska pravljica* (AGRFT, Cankarjev dom), *Romeo in Julija* (Drama SNG Maribor),
- V TISKANI OBLIKI OBJAVLJENA DRAMSKA DELA (3) Objava izvirnega dramskega besedila *Objem* v reviji sodobnih gledaliških in filmskih ustvarjalcev ADEPT, Objava izvirnega dramskega besedila *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače* v gledališkem listu SNG Drama Maribor, Objava dramskega besedila *Jutri je v sanjah izgledal drugače* v reviji Sodobnost,
- NOVO UPRIZORJENA/IZVEDENA DRAMSKA DELA (1 odrska uprizoritev, 3 bralne uprizoritve).
  - Avtorica izvirnega dramskega besedila *Morje*, bralna uprizoritev v Trubarjevi hiši literature v okviru 49. Tedna slovenske drame.
  - Avtorica izvirnega dramskega besedila *Piram in Tizba*, bralna uprizoritev, ŠKUC, ZDUS
  - Avtorica izvirnega dramskega besedila *Črna pika*, bralna uprizoritev v Drama SNG Ljubljana.
  - Avtorica izvirnega dramskega besedila *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače*, uprizorjeno na odru Stare dvorane v SNG Drama Maribor.

Čeprav je obseg dela zadosten že samo s poklicem dramaturga, je skupaj z obsegom dela književnika še toliko obsežnejši.

Prav tako je iz obvestila nejasno, zakaj niso obravnavane vse priloge, ki dokazujejo mojo kakovost dela pri poklicu književnik (dramatik). V obvestilu je zapisano, da »prijaviteljica ne izkazuje nobenih nagrad na tem področju, ki so zapisane v Uredbi o samozaposlenih v kulturi v prilogi V.« Čeprav je vlagateljica priložila podatek o državni nagradi, nagrado Tedna slovenske drame, saj je na 51. Tednu slovenske drame, aprila 2021, prejela Nagrado za mlado dramatičarko. Torej popolnoma izpolnjujem tudi kriterij za kakovost na podlagi omenjene nagrade, ki pa v obvestilu iz neznanega razloga ni šteta pri nobenem poklicu.

Poleg tega so v moji vlogi bili priloženi trije intervjuji: 1) intervju na valu 202, 2) intervju na Tednu slovenske drame v Prešernovem gledališču Kranj in 3) intervju v reviji Grazia, kar je ponovno spregledano oz. je navedno: »Prijaviteljica navaja dva intervjuja, ki jih je imela, ko je zapisala zapise v gledališke igre«, ne da bi bilo čisto jasno, kaj je s tem strokovna komisija imela v mislih. Pri čemer je za izpolnjevanje kriterija kakovosti očitno, da intervjuji prikazujejo odmevnost, aktualnost in kažejo odziv strokovne javnosti.

Popolnoma napačno so prikazana tudi »štiri priporočila, slednja so nastala iz časa študija«. K zahtevku je bilo priloženih 5 priporočil, med njimi tudi priporočila stanovskega društva:

- 1) Priporočilo umetniškega direktorja Drame SNG Maribor Aleksandra Popovskega,
- 2) Priporočilo Simone Hamer, mentorice delavnice Nova branja v SNG Drama Ljubljana
- 3) Priporočilo Združenja dramskih umetnikov Slovenije,
- 4) Priporočilo Prešernovega gledališča Kranj in festivala Teden, slovenske drame,

5) Priporočilo Mestne občine Ljubljana.

Priporočila niso vezana zgolj na delo v času študija (pa tudi če bi bila, gre za avtorsko delo, ki je nastalo v času študija, a ne v okviru študijskih obveznosti, temveč poleg njih, kar zgolj dodatno izkazuje vlagateljčino nadpovprečno kompetentnost in zgodnjo uveljavljenost v javnih zavodih). Poleg tega pa gre tudi za avtorsko delo, ki je nastalo po končanem študiju in je navedeno v priporočilih. Prav tako tudi priporočilo Mestne občine Ljubljana, ki ga je strokovna komisija ocenila kot »pohvalo za študij, ki ga je študirala, ne pa njenega avtorskega dela, katerega v danem trenutku še nima.« Slednje enostavno ne drži, saj iz obstoječih že priloženih listin k vlogi izhaja, da gre za pohvalo dosežkov tekom študija in tudi za pohvalo avtorskega dela po že končanem študiju.

V vašem obvestilu zanikate zgoraj navedena dejstva, ne upoštevate tega, da se obseg dela lahko tudi sešteva in ne priznavate kakovosti za poklic dramaturginje in zlasti za poklic književnice, kjer imam državno nagrado.

Pojavlja se tudi sum o verodostojnosti posredovanega obvestila, saj bi to moralo temeljiti na strokovnem mnenju komisije, vendar na obvestilu ni nobenega podpisa s strani članov strokovne komisije. Zato je tudi dvomljivo, kdo sploh je vrednotil moje delo, ali je bila to strokovna komisija ali tretja, nekompetentna oseba brez pristojnosti za tovrstna opravila. Ni mogoče spregledati niti tega, da je v obvestilu mnogo kontradiktornosti (med drugim je napačna tudi navedba, da je državna nagrada iz 51. Tedna slovenske drame upoštevana pri poklicu dramaturginje, in da zato ni bila upoštevana pri poklicu književnice, sočasno pa je pri poklicu dramaturginje sploh niste upoštevali), napak in spregledanih dejstev, kar strokovna komisija skoraj zagotovo ne bi zagrešila.

Pri nadaljnjem obravnavanju moje vloge želim, da se Ministrstvo za kulturo opredeli do stališča strokovne komisije, pri čemer želim, da se mi stališče komisije tudi preda (podpisani zapisniki, ocenjevalni obrazci s sej 24. 6. 2021 in 17. 9. 2021), da se lahko neposredno seznanim z njenim stališčem. Glede na dosednji potek postopka se pri meni pojavlja bojazen, da ugotovitve v obvestilu ne temeljijo na dejanskih ugotovitvah strokovne komisije. Dejstvo je, da je komisija na seji 24. 6. 2021 bila sklepčna, kot to določa 4. odstavek 10. člena Pravilnika o strokovnih komisijah (UL RS št. 172/20)). Prav zato ni utemeljenega razloga, da bi se odločanje o moji vlogi prestavilo na sejo 17. 9. 2021. Tudi tu je mogoče sumiti na zavajanje in potvarjanje dejanskega stanja znotraj upravnega postopka.

Glede na to da vloge ne dopolnjujem z novimi dejstvi, ampak samo ponovno pojasnjujem že obstoječa dejstva, o katerih ste bili tako strokovna komisija kot tudi naslovno ministrstvo že seznanjeni, in torej ni novih dokazil, pričakujem, da se bodo procesna dejanja zaključila s takojšnjo izdajo pozitivne odločbe, skladno s temi razjasnitvami in mojim pozivom z dne 23. 9. 2021.

S spoštovanjem,

Nina Kuclar Stiković

Ljubljana, 11. 10. 2021

4.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si
www.mk.gov.si

Številka: 6161-225/2021/16
Datum: 8. 11. 2021

Zadeva:	Drugo obvestilo o ugotovitvenem postopku – pridobitev državne pomoči »pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost«

Na podlagi četrtega odstavka 146. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVEV; v nadaljevanju ZUP) ima stranka možnost, da se seznani, pred izdajo odločbe, o upravnem postopku, ki ga vodi upravni organ, v zvezi s pridobitvijo državne pomoči »pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost«.

Ministrstvo, pristojno za kulturo je v postopku obravnave vloge za pridobitev državne pomoči »pravice do plačila prispevkov iz državnega proračuna za socialno varnost« ugotovilo, da ne izpolnjujete zahtevanih pogojev iz Uredbe o samozaposlenih v kulturi (Uradni list RS, 45/10, 43/11, 64/12, 28/14, 35/16 in 84/16, v nadaljevanju: Uredba).

Strokovna komisija je na seji dne 22. 10. 2021 pregledala ugovor vlagateljice z dne 12. 10. 2021 in osnovno vlogo ter menila, da dopolnitev ne prinaša novih dejstev, zato se točkovanje pri posamičnih poklicih ne spremeni. Podala pa je tudi dodatno skupno obrazložitev za vse tri poklice in sicer dramaturg, književnik in scenarist:

»Strokovna komisija se je seznaniła z ugovorom stranke in ugotovila, da stranka v postopku ni dokazala oz. prikazala novih dejstev, ki bi vplivali na odločitev strokovne komisije. Strokovna komisija ostaja pri svojem mnenju, da vlagateljica ne dosega minimalno število točk za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost samozaposlenega v kulturi.

Strokovna komisija ponovno ocenjuje, da iz priloženega ne more oceniti vlagateljice kot vrhunske ustvarjalke na področjih, za katere se prijavlja, kar je eden od pogojev za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost. Njena dela, po večini v soavtorstvu, iz katerega je težko razbrati vlagateljčin delež, po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti (še) ne dosega izjemnosti oz. vrhunskosti.«

Ministrstvo ponovno sprejema dodatno mnenje strokovne komisije glede izpolnjevanja količinskih kot posameznih kvalitativnih kriterijev ter meni, da vlagateljica ne izpolnjuje navedenih pogojev za priznanje državne pomoči na vseh navedenih področjih. Obrazložitev mnenja ministrstva je bilo vlagateljici posredovano s prvim obvestilom o ugotovitvenem postopku dne 29. 9. 2021.

Glede na podano dodatno mnenje strokovne komisije in mnenje Ministrstva za kulturo imate v skladu s 1. točko 3. odstavka 146. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – UPB, 105/06 – ZUS-1, 126/07 in 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju ZUP) pred izdajo odločbe možnost, da svojo vlogo **v roku 5 dni** dopolnite z dodatno dokumentacijo oziroma, da se izjasnite o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za odločitev.

Če v roku **5 dni** svoje vloge ne boste dopolnili, bomo šteli, da k strokovnim ugotovitvam in predloženim dokazilom nimate kaj dodatno povedati in bomo izdali temu primerno odločbo.

09
Ljubljana

višja svetovalka I

XVII. zadnje srečanje

če se je lanski december zdel kot nočna mora,
kaj je potem to?

zdaj vem, kaj je mislila babica,
ko je rekla,
da bom svečo lahko odnesla domov za praznike.

z oktobrom ne morem dat
statusa samozaposlene na mirovanje.
izvem celo to,
da mirovanje statusa ni mogoče.

domov sem se morala vrniti še pred prazniki

tisti, ki jim prispevke plačuje ministrstvo,
lahko dajo status na mirovanje recimo zaradi študija.

domov

tistim, ki si prispevke plačujemo sami
pa to ni omogočeno.
edini možni scenarij je
izbris iz razvida samozaposlenih v kulturi.

želim si, da bi lahko bila babica moj dom.
vse bi bilo lažje, če bi bila babica moj dom.

če se izbrišem iz razvida, bom
dobila negativno odločbo glede prispevkov,
ker sploh nisem vpisana v razvid.
v poročilu inšpektorata,
so zabeleženi primeri,
ko se je samozaposleni izbrisal iz razvida

zaradi nezmožnosti plačevanja prispevkov.

medtem pa je več mescev čakal,

da ministrstvo odloči o njegovi vlogi.

po izbrisu iz razvida

pa je seveda prejel negativno odločbo glede prispevkov

ampak zdaj ni več možno,

da bi bila babica moj dom.

izbris torej ni opcija.

oktobra še ostajam v razvidu.

ne bom zavarovana kot študent.

še vedno 290 evrov prispevkov.

čakam.

samo še oktobra.

tako kot ni več možno, da je mama moj dom.

čakam.

samo še novembra.

najprej mama

potem babica

čakam.

samo še decembra.

in zdaj se vračam

čakam.

samo še januarja.

vračam se

čakam.

samo še februarja.

vračam se domov

čakam.

k očetu

to je tisoč šesto petinsedemdeset evrov čakanja.

z voščeno svečo
potrkam in čakam
dlje kot traja, bolj me je strah

izmučena sem,
ker poleg študija jemljem še projekte za mali keš.
seveda jemljem projekte za mali keš,
ker moram z nečim plačat prispevke.
in odvetnika.

mogoče ne bi smela pobegniti.

spet sem pri psihologu.

če ne bi odšla, se mi ne bi bilo treba vrniti.

komisija je fiktivna. krivice se dogajajo.

pokukam skozi okno

čakam od maja do februarja.

tema

to je dva tisoč šeststo deset evrov čakanja.

čista tema

drugega novembra z odvetnikom zaprosiva
za vpogled v moj upravni spis na ministrstvu za kulturo.

zmrazi me

mine teden dni. ni odgovora.
mineta dva tedna. ni odgovora.

kaj če se je očetu kaj zgodilo

ponovno posreduje inšpektorat za javni sektor,
saj je ministrstvo dolžno omogočiti vpogled v spis.

triindvajset dni po poslani prošnji
prideva do vpogleda v moj upravni spis.
to je seveda cel mesec,
če gledaš glede na prispevke.

še enkrat potrkam

kaj pa je to?

kako pa oni majo to?

pa te dokumenti sploh niso oštevilčeni?

kako to oni knjižijo brez zaporednih števil?

čakam pred starimi lesenimi vrati

ocenjevalnega obrazca strokovne komisije iz junijske seje

seveda ni v spisu

zato pa stvari zginejo.

ker sploh ni zaporednih števil dokumentov.

nabiralnik je prazen

v mojem upravnem spisu

pa je pozitivna ocena kulturniške zbornice slovenije,

pozitivna ocena društva kritikov in teatrologov slovenije,

negativna ocena strokovne komisije iz septembrske seje.

strah me je

Ob vpogledu sva s stranko ugotovila, da je iz upravnega spisa izginil oziroma je bil protipravno odstranjen zapisnik strokovne komisije z dne 24.06.2021, ko je strokovna komisija (po informacijah ki jih je moja stranka dobila od članov te komisije) vlogo moje stranke nedvomno ocenila pozitivno in predlagala, da se ji prizna pravica do plačila prispevkov. Zdaj tega zapisnika ni v upravnem spisu, vi, mag. vodja sektorja za statusne zadeve, pa ste dne 30.09.2021 v dopisu moji stranki, v 5. točki dopisa, očitno lažno navajali, da naj strokovna komisija vloge moje stranke 24.06.2021 sploh ne bi obravnavala.

Ker iz zgoraj navedenega izhaja najmanj utemeljen sum o hudih kršitvah upravnega postopka, morda celo storitve kaznivega dejanja zlorabe položaja oziroma nevestnega dela v službi, vas pozivam, da mi najkasneje v roku 5-ih dni omogočite vpogled v navedeni zapisnik strokovne komisije z dne 24.06.2021 ter istega tudi vložite nazaj v upravni spis št. 6161-225/2021, sicer bom o utemeljenem sumu kršitve upravnega postopka ter zlorabe položaja podal kazensko ovadbo.

na vratih se pojavi ogromna senca

Ugotavljamo, da iz spisa 6161-225/2021 10.5.2021 KUCLAR STIKOVIĆ NINA ni bil odstranjen noben dokument (za kar prilagamo popis spisa št. 6161-225/2021 10.5.2021, torej tudi ne zapisnik strokovne komisije z dne 24.6.2021, v katerem naj bi po vaši navedbi strokovna komisija (po informacijah, ki jih je vaša stranka dobila od članov te komisije) vlogo stranke nedvomno ocenila pozitivno in predlagala, da se ji prizna pravica do plačila prispevkov. Najprej bi v tej zvezi bavedli, da torej navajate, da vlagateljica komunicira s člani strokovne komisije.

Sicer navajamo, da je na cit. sestanku strokovne komisije z dne 24.6.2021 bilo sklenjeno, da se obravnava vloge imenovane umetnice opravi v septembru 2021 (dokaz-zapisnik z dne 28.5.2021, št. 013-4/2021/9.

Prilagamo še priloge k zapisniku strokovne komisije z 17.9.2021, iz katere je razviden za go. Kucler Stikovć negativen rezultat brez obrazložitve (prilagamo cit. del dokumenta št. 013-4/2021/13)

umaknem se

*te so kar prizadeti :)
z zapisnikom iz maja 2021 naj bi dokazali,
kaj se je odločila strokovna komisija 24. junija 2021 !?!*

naslednji dan pride do mene in reče:

drva sem prodal, tako da vžigalic ne rabiva.

*kličem nadrejeno.
vršilko dolžnosti direktorice direktorata za ustvarjalnost.
ker je prejšnji direktor ob koncu poletja odstopil.*

drv nimava. vžigalic ne rabiva.
jaz pa vem, da prihaja zima.

dva tedna jo probam priklicati.
vršilka dolžnosti direktorice direktorata za ustvarjalnost seveda nikoli ne vrne klica.
po dveh tednih telefoniranja tajnica reče,
»pošljite mail.«
štiri dni sestavljam ta mejl.

že devet dni nisem jedla.

vršilki dolžnosti direktorice direktorata za ustvarjalnost pošljem mejl.

oče ni prodal samo drv, prodal je vse.
enajsti dan vzamem vse vžigalice in grem prodajat.
prodam devetnajst škatlic.
ko pridem domov,
rečem, da nisem prodala ničesar.
nočem, da spet vse zapije.
bojim se njegovih rok.
njegovih dlani.
pesti.
približuje se mi.
mogoče mu vseeno dam denar.
naj mu dam denar?

odgovora na mejl
vršilki dolžnosti direktorice direktorata za ustvarjalnost
do danes ni bilo.
sicer pa je to ista vršilka dolžnosti
ki je utegnila prit na otvoritev tedna slovenske drame.
škoda da ni prišla na podelitev nagrad.
bi se srečali.

odkoraka proti moji sobi.
vrne se z voščeno svečo.
z voščeno svečo v obliki jelke,
ki mi jo je naredila babica.

*»njena dela, po večini v soavtorstvu,
iz katerega je težko razbrati vlagateljičin delež,
po obsegu in kakovosti v strokovni in širši javnosti
še ne dosežajo izjemnosti oz. vrhunskosti.«
prvič niti slučajno niso vsa dela v soavtorstvu.
in drugič delam v gledališču.
lol?*

zaplil je voščeno svečo,
ki mi jo je naredila babica.
pomislim na babičine čebele.
kako vestno opravljajo svoje delo
in kakšen razpad pridelovanja medu in voska
bi se zgodil, če samo ena vrsta čebel
ne bi opravila svoje naloge.

krivice se dogajajo. komisija je fiktivna.
naj izdajo vsaj negativno odločbo.

ujeta sem.

ne pride niti negativna odločba,
da bi lahko vložila tožbo.

ali sem doma in trepetam pred očetom

in še vedno čakam

ali sem zunaj in trepetam od mraza

in še vedno plačujem

kupite vžigalice

vodja sektorja za statusne zadeve
obljublja odločbo naslednjem tednu,
če ne bo nepričakovanih bolnišk.

kupite vžigalice

in še malo čakam

kupite vžigalice

in plačujem

kupite vžigalice

in čakam

kupite vžigalice

in se lomim

kupite vžigalice

in čakam

kupite vžigalice

in študiram

kupite vžigalice

in plačujem

kupite vžigalice

in čakam

kupite vžigalice

in se lomim

kupite vžigalice

in se zlomim

zebe me in kličem
in zebe me in čakam
in nisem jedla že in jočem
ne spomnim se kdaj sem nazadnje jedla in ne vem več
in zebe me in ne morem več
prižgem si vžigalico
zasije topel svetel plamen da bi prišli domov
ki ga objamem z dlanmi ker ne morem več
med prsti zasije
čudovita svetloba in jočem
in si zaželim in čakam
zaželim si in kličem
veliko železno peč in ne vem
v kateri nežno plapola ogenj in odvetnik ne ve
stegnem premražene noge in odvetnik rešuje inštitut 8. marec

da bi jih ogrela	in odvetnik rešuje nevladne organizacije
in peč izgine	in odvetnik rešuje prostore nevladnih
prižgem si vžigalico	organizacij
zasije topel svetel plamen	in odvetnik ne zna rešit mene
ki ga objamem z dlanmi	in ne jem
med prsti zasije čudovita svetloba	že več mesecev slabo jem
in si zaželim	trudim se
zaželim si	zbujam se z drisko
ogromno z belim prtom pogrnjeno mizo	če sploh spim
sredi nje pa dehtečo pečeno gosko	včasih se zbudim z vnetimi dlanmi
polnjeno z jabolki in suhimi slivami	ker jih v spanju stiskam
stegnem premražene roke	včasih se zbudim s krvavimi ustnicami
da bi jo dosegla	ker jih v spanju grizem
in pečena goska izgine	včasih se zbudim
prižgem si vžigalico	včasih se nočem zbuditi

raztresena se zmedem,
zaprem se iz stanovanja.
ključi ostanejo na notranji strani ključavnice
starši so v tujini.
in pride teta. deus ex machina.

prižgem si vžigalico.
zasije topel svetel plamen.
ki ga objamem z dlanmi.
med prsti zasije čudovita svetloba

pride teta in me odpelje k dedku

in si zaželim,
zaželim si najveličastnejše božično drevesce.
božično drevesce, ki je še lepše kot tisto
pri bogatem trgovcu.
tisoče lučk utripa na zelenih vejah
in rdeče čokolade visijo z vej.
stegnem premražene roke,
da bi jih dosegla, in smrečica izgine.

sporočim, da me nekaj dni ne bo na faks.

sporočim, da me nekaj dni ne bo na vaje v gledališče.

prižgem si vžgalico.
zasije topel svetel plamen,
ki ga objamem z dlanmi.
med prsti zasije čudovita svetloba.

in spim

in si zaželim. zaželim si,
da bi še vedno imela voščeno svečo.
zaželim si, da bi lahko prižgala voščeno svečo.

in spim

voščena sveča bi me lahko ogrela.

spim v mamini otroški sobi.

podstrešna soba.

toplo je in gorijo barvne lučke.

to je zdaj bratrančeva soba.

spim v postelji enajstletnega bratranca.

spim med rumenimi minionimi

in vame gleda zbirka dinozavrov.

zaželim si, da bi lahko vonjala čebelji vosek .

in bratranec ne razume, kaj je z mano.

jaz ne razumem, kaj je z mano.

vonjam čebelji vosek

spim in dedek mi kuha

zaželim si, da bi me vonj popeljal k babici

spim in z dedkom kartava

zaželim si da bi bila spet pri babici

spim in z dedkom prižgeva babici svečko

zaželim si

spim in z dedkom se smejiva

zaželim si, da bi me babica vzela k sebi

spim in za vedno bi ostala tukaj

XVIII. dvoje sva in hkrati eno

babica me vzame k sebi

11. februarja 2022

je izdana negativna odločba za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost. na odločbi ni podpisan minister. podpisana je vodja sektorja za statusne zadeve, ki ima od maja 2021 ministrovo pooblastilo. celotni januar in februar pa je ta ista vodja sektorja za statusne zadeve po telefonu odvetniku govorila, da moja odločba čaka na ministrov podpis.

18. marca 2022

z odvetnikom vloživa tožbo.

23. marca 2022

se izbrišem iz razvida samozaposlenih v kulturi.

ponovno uveljavljam pravice iz študentskega statusa in čakam, da sodišče razpiše datum obravnave. za našo pričo je predlagan bivši član strokovne komisije. v tožbi argumentacijo strokovne komisije primerjamo z argumentacijami strokovne komisije drugih, pozitivno razrešenih vlog. v tožbi predložimo tudi dejstva, nepravilnosti postopkov ministrstva za kulturo, ki jih je v reviziji leta 2021 zabeležil inšpektorat za javni sektor.

aprila 2022

ministrstvo za kulturo pošlje mail, v katerem priznajo, da je sektor za statusne zadeve edini sektor na ministrstvu, ki ni sprejel ukrepov, ki jih je naložil inšpektorat za javni sektor.

inšpektorat za javni sektor, ki za čas mojega čakanja na odločbo, ni več smel nadzirati dela sektorja za statusne zadeve, saj je revizijo že opravil, se v mailu, ki sem ga prejela, zaveže, da se bodo ponovno vrnila na ministrstvo za kulturo, saj je bil sklep, ki so ga prejeli od sektorja za statusne zadeve, da so uvedli spremembe v delovanju, lažen.

junija 2022

končno prejmem zapisnik iz oktobrske seje strokovne komisije, kjer je zabeleženo, da predsednica komisije še vedno ni prejela zapisnika iz septembrske seje komisije, na kateri naj bi bila obravnavana tudi moja vloga. vodja sektorja za statusne zadeve se izgovori, da septembrskega zapisnika v mesecu dni še ni uspela oddati, saj mora vanj vnesti popravke.

2. DEL

deklica umre

dramaturginja živi

I. dreamers room

writers room.

soba za pisanje.

soba piscev.

piščeva soba.

piščeva sova.

sova in pekova hči.

pravijo, da se je pekova hči spremenila v sovo.

skratka writer's room.

sprejeta sem v writers room. komercialna televizija želi investirati v scenarije, v scenaristiko, v scenariste, v razvoj pisanja za serije v sloveniji. med približno tridesetimi kandidati, sem prišla med izbranih šest.

april - oddajanje nalog, maj - odgovarjanje na vprašalnik, maj - sestanek, junij - še en vprašalnik, junij - srečanje večih scenaristov, junij - še nekaj nalog, junij - končni izbor.

že nekajkrat sem bila vprašana, če bi me zanimalo pisanje serij, pisanje za komercialni medij, medij, ki ni financiran iz državnega proračuna. do zdaj me to pisanje ni zanimalo. vem pa, da je to pisanje vseeno bolje plačano od pisanja za gledališče. in vseč mi je, da želijo nekaj storiti na kvaliteti avtorskih slovenskih scenarijev za serije. in vem, da je pisanje bolje honorirano kot v gledališču.

writers room.

soba za pisanje.

soba piscev.

piščeva soba.

piščeva sova.

sova je pekova hči.

to je Shakespeare.

ampak writers room.

pisec.

piska.

?

pisateljica.

scenaristka.

???

če projektno delo preračunam v vložene ure, je moja bruto postavka 30 eur/h.
sicer je projektno delo, avtorsko delo, nesmiselno preračunavati v delovne ure.
ampak za občutek.

če svoj prvi profesionalni projekt, svoj prvi honorar v slovenskem narodnem gledališču
preračunam v vložene ure, je bila moja bruto postavka manj kot 1 eur/h.
manj kot tudi 0,5 eur/h.

za avtorsko delo. za katerega sem tudi izobrazena in imam diplomo.

za občutek.

sicer pa:

writers room kot nov izziv.

writers room kot razvijanje slovenskih izvirnih avtorskih serij.

writers room malo tudi kot finančna sigurnost.

writers room malo tudi kot blaženje anksioznosti pred siromašno prihodnostjo.

writers room predvsem kot blaženje anksioznosti pred siromašno prihodnostjo.

smo v writers roomu.

ameriški sistem rooma vsebuje tri roome.

dreamers room.

realists room.

critics room.

sanjači. realisti. kritiki.

sanjači. realisti. kritiki.

sanjači. realisti. kritiki.

jaz sem vse. ko nekaj pišeš sam. si sam svoj sanjač. si sam svoj realist. si sam svoj kritik. če
izpustiš fazo sanjarjenja, če si prehitro realist, ali še huje, če si prehitro kritik, se cenzuriraš,
prerežeš peruti, zatreš potencial. zatreš sanje.

kakšen cliché. »if you can dream it, you can do it.«

»ko začnete pisati dramo, si predstavljajte sebe na odru, na poklonu po premieri vašega
teksta.«

(res je tudi, da si takrat predstavljaš sebe s ponosom, ko pa se to zgodi, bi se najraje udrla v zemljo.)

ampak če ne sanjaš, ne moreš realizirat in ne moreš kritizirat in popraviti in rewritat.

»because writing is rewriting.«

zdaj sanjaš.

Ajshil.

ti lahko sanjaš.

Evripid.

ti znaš sanjati.

William Shakespeare.

ti zmoreš sanjati.

Jean Baptiste Poquelin Moliere

ti sanjaš o ...

Tennessee Williamsu?

ne, ti bi bla

Arthur Miller?

Heiner Müller

Bertolt Brecht

Ivan Cankar

Gregor Strniša

Dane Zajc

Slavko Grum

Dušan Jovanović

Evald Flisar z 225 prevodi v 40 jezikov

ali pa vsaj Milan Ramšak Marković

Ivan Viripajev

Elfride Jelinek

Simona Semenič

Tena Štivičič

Jera Ivanc

Žanina Mirčevska

Katarina Morano

II. ne lomite mi bagrenje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO
INŠPEKTORAT ZA JAVNI SEKTOR
Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

www.ijs.gov.si
E: gp.ijs@gov.si
T: 01 478 83 84
F: 01 478 83 31

Podpisnik: [redacted]
Izdajatelj: Republika Slovenija
Številka certifikata: ab 4f 2b 2b 00 00 00 00 3c 7c da 5e
Potek veljavnosti: 09.01.2024
Čas podpisa: 18.07.23.06.2022
Ref. št. dokumenta: 0610-122/2022-32

Številka: 0610-122/2022-32
Datum: 23. 6. 2022

Upravna inšpektorica Inšpektorata za javni sektor izdaja na podlagi 307. f člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 - uradno prečiščeno besedilo, 105/06 - ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 36/20 - ZZUSUDJZ, 61/20 - ZZUSUDJZ-A, 175/20 - ZIUOPDVE, 3/22 - ZDeb v nadaljevanju ZUP), v zadevi inšpekcijskega nadzora Ministrstva za kulturo, Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju MK), ki ga zastopa ministrica dr. Asta Vrečko,

ZAPISNIK O INŠPEKCIJSKEM NADZORU

Inšpekcijski nadzor je bil izveden na podlagi prejetih pobud kot prioriteten nadzor zaradi ponovnih očitkov o dolgotrajnem reševanju upravnih zadev oziroma o kršitvah temeljnih načel ter v ZUP predpisanih rokov.

Upravna inšpekcija je na MK že v letu 2021 preverjala reševanje upravnih zadev v predpisanih rokih in MK glede na ugotovljene kršitve tudi predlagala sprejetje ukrepov v zvezi neažurnim in dolgotrajnim vodenjem postopkov, spoštovanjem instrukijskih rokov za izdajo odločb ali sklepov in kršitvami temeljnih načel upravnega postopka v Delnem zapisniku o opravljenem inšpekcijskem nadzoru št.: 0610-33/2021-6 z dne 11. 5. 2021 in Dopolnilnem zapisniku o opravljenem inšpekcijskem nadzoru št.: 0610-33/2021-21 z dne 3. 8. 2021. MK je v zvezi s tem sprejelo različne ukrepe ter o njih obvestilo Upravno inšpekcijo s poročiloma o sprejetih ukrepih na Ministrstvu za kulturo št. 061-1/2021/17 z dne 1. 7. 2021 in št. 061-1/2021/37 z dne 13. 9. 2021, ki so jima bila priložena različna dokazila o sprejetih ukrepih. Upravna inšpektorica je na podlagi prejetih poročil in priložene dokumentacije izdala Zaključni zapisnik št. 0610-33/2020-28 z dne 16. 9. 2021, s katerim je inšpekcijski nadzor zaključila, saj je ocenila, da je predstojnik organa sprejel ustrezne ukrepe, na podlagi katerih naj bi se nepravilnosti odpravile.

Ponoven inšpekcijski nadzor je zajemal nadzor nad izvajanjem določb ZUP, procesnimi določbami materialnih predpisov upravnega področja ter nad določbami Uredbe o upravnem poslovanju (v nadaljevanju UUP)¹.

Inšpekcijski nadzor je na podlagi dokumentacije posredovane s strani MK in dokumentacije, ki jo je pridobila v neposrednem nadzoru pri organu dne 19. 4. 2022 opravila upravna inšpektorica [redacted]. V nadzoru sta s strani MK sodelovali [redacted], vodja Sektorja za statusne zadeve in [redacted], referent III.

Upravna inšpektorica je MK dne 31. 5. 2022 posredovala Osnutek zapisnika o inšpekcijskem nadzoru z namenom, da se z vsebino ugotovitev predhodno seznani in nanj poda morebitne pripombe ali pojasnila. MK je dne 21. 6. 2022 posredovalo svoje pripombe na osnutek zapisnika št. 061-1/2022-3340-28 z dne 16. 6. 2022. Pripombe je upravna inšpektorica vključila v ta zapisnik oziroma se je do njih opredelila, kot je razvidno iz nadaljevanja tega zapisnika.

¹ Uradni list RS, št. 9/18, 14/20 in 16/20.

V. UKREPI

Upravna inšpektorica na podlagi 307. f člena ZUP ministrici dr. [REDACTED] odreja:

- da se seznani z ugotovitvami inšpekcijskega nadzora in vsebino izdanega zapisnika in z njimi seznani uradne osebe, ki vodijo upravne postopke in jih opozori na spoštovanje določb ZUP in UUP v postopkih, v katerih je bil opravljen nadzor;
- da v skladu s svojimi pristojnostmi poskrbi za odpravo nepravilnosti pri izvajanju ZUP, glede:
  - kršitev temeljnih načel upravnega postopka (ekonomičnosti postopka, varstva pravic strank in javnih koristi, samostojnosti pri odločanju,...);
  - neažurnega in dolgotrajnega vodenja postopkov,
  - pravilnega oblikovanja posameznih sestavnih delov odločb/sklepov (obrazložitev, pouk o pravnem sredstvu);
  - vročanja dokumentov v upravnem postopku;
  - spoštovanja instrukijskih rokov za izdajo odločb/sklepov;
- da v skladu s svojimi pristojnostmi poskrbi za odpravo nepravilnosti pri izvajanju upravnega poslovanja glede pomanjkljivega dokumentiranja, evidentiranja in dodeljevanja (signiranja) dokumentov ter pomanjkljivosti podaje obvestil o razlogih za ne izdajo odločbe;
- da za odpravo ugotovljenih ponavljajočih kršitev instrukijskih rokov naredi analizo stanja in obremenitev posameznih uradnih oseb ter in na podlagi tega izdela terminski plan za odpravo zaostankov in da spremlja zmanjšanje zaostankov pri reševanju upravnih zadev;
- da v skladu s svojimi pristojnostmi preuči potrebo po uvedbi disciplinskega postopka zoper uradno osebo, ki je kot vodja Sektorja za statusne zadeve odgovorna za zakonitost poslovanja in zagotavljanje reševanja zadev v zakonsko predpisanih rokih predvsem v zadevah v zvezi z vodenjem postopkov vpisa v razvid samozaposlenih v kulturi in priznanja pravice do plačila prispevkov s strani države, oziroma da za odpravo ugotovljenih nepravilnosti sprejme ustrezne kadrovske in organizacijske ukrepe, ki bodo omogočili izboljšanje stanja v zvezi z ugotovljenimi kršitvami ažurnosti reševanja zadev in spoštovanja predpisanih rokov v teh zadevah;
- da IJS na e-naslov gp.ijs@gov.si do 15. 7. 2022 predloži poročilo o tem, kakšne ukrepe je sprejela za odpravo ugotovljenih nepravilnosti. Poročilo naj vsebuje tudi dokazila, iz katerih bo razvidno, na kakšen način so bili ukrepi izvedeni in ali so bili upoštevani predlogi upravne inšpektorice,

[REDACTED]
UPRAVNA INŠPEKTORICA
Inšpektorica višja svetnica

III. nova ministrica

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00

F: 01 369 59 01

E: gp.mk@gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO
INŠPEKTORAT ZA JAVNI SEKTOR

gp.ijs@gov.si

Številka: 061-4/2022-3340-19
Datum: 15. 7. 2022

DOKUMENT JE ELEKTRONSKO PODPISAN!
Podpisnik: [redacted]
Izdajatelj certifikata: SI-PASS-CA
Številka certifikata: 00A036B02600000000575
Potek veljavnosti: 21. 02. 2026
Čas podpisa: 15. 07. 2022 14:10
Št. dokumenta: 061-4/2022-3340-19

Zadeva: Poročilo o sprejetih ukrepih na Ministrstvu za kulturo
Zveza: zapisnik o inšpekcijskem nadzoru št. 0610-122/2022-32 z dne 23. 6. 2022

Spoštovani,

v skladu z odrejenimi ukrepi zapisnika o inšpekcijskem nadzoru Inšpektorata za javni sektor št. 0610-122/2022-32 z dne 23. 6. 2022 vam v nadaljevanju poročamo o ukrepih za odpravo posameznih nepravilnosti, ki jih je Ministrstvo za kulturo sprejelo v zvezi s posameznimi ugotovljenimi nepravilnostmi iz prej navedenega zapisnika:

1. Uradne osebe, ki vodijo upravne postopke, so se seznanile z ugotovitvami inšpekcijskega nadzora in vsebino izdanega zgoraj navedenega zapisnika in bile pozvane, da pri vodenju upravnih postopkov, v katerih je bil opravljen inšpekcijski nadzor, dosledno spoštujejo določbe Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE, v nadaljnjem besedilu: ZUP) in Uredbe o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 9/18, 14/20, 167/20, 172/21 in 68/22; v nadaljnjem besedilu: UUP).

Dokaz:

- poziv ministrice št. 061-4/2022-3340-17 z dne 14. 7. 2022 in dokazilo o objavi le tega na intranetni strani Ministrstva za kulturo.

2. Ukrepi za odpravo nepravilnosti pri izvajanju ZUP:
  - 2.1 Kršitev temeljnih načel upravnega postopka (ekonomičnosti postopka, varstva pravic strank in javnih koristi, samostojnosti pri odločanju,...)

Minister za kulturo dr. [redacted] je dne 19. 4. 2022 izdal Pravilnik o spremembah Pravilnika o upravnem poslovanju Ministrstva za kulturo št. 007-10/2019-3340-11 z dne 19. 4. 2022, s katerim se je Pravilnik o upravnem poslovanju Ministrstva za kulturo in delo uradnih oseb na ministrstvu uskladilo z ZUP, in sicer na način, da uradna oseba, ki je pristojna za vodenje upravnega postopka, samostojno opravlja dejanja v upravnem postopku, kar pomeni, da dokumentov, ki jih tekom upravnega postopka pripravi, ne pošilja v potrjevanje (parafiranje) tretjim javnim uslužbencem oziroma nadrejenim oziroma uradnim osebam, ki za vodenje in odločanje v upravnem postopku niso pristojne.

8. Kadrovske in organizacijske ukrepe, ki bodo omogočili izboljšanje stanja v zvezi z ugotovljenimi kršitvami

Na podlagi analize stanja in obremenitve posameznih uradnih oseb bomo sprejeli kadrovske in organizacijske ukrepe. Že v tej fazi pa ocenjujemo, da je služba glede na

5/6

količino vlog kadrovske podhranjena, k temu pa je potrebno dodati tudi neustrezno vodenje Sektorja za statusne zadeve. Na ministrstvu bomo v najkrajšem času izvedli kadrovske spremembe v omenjenem sektorju.

Lep pozdrav,

dr. [redacted]
MINISTRICA

Priloge:

- Pravilnik o spremembah Pravilnika o upravnem poslovanju Ministrstva za kulturo št. 007-10/2019-3340-11 z dne 19. 4. 2022 z dokazilom o objavi le tega na intranetni strani Ministrstva za kulturo;
- poziv ministrice št. 061-4/2022-3340-16 z dne 14. 7. 2022 z dokazilom o odpremi javnim uslužbencem Sektorja za statusne zadeve na Ministrstvu za kulturo;
- poziv ministrice št. 061-4/2022-3340-17 z dne 14. 7. 2022 in dokazilo o objavi le tega na intranetni strani Ministrstva za kulturo;
- poziv ministrice št. 061-4/2022-3340-18 z dne 14. 7. 2022 in dokazilo o objavi le tega na intranetni strani Ministrstva za kulturo.

Prejme:

- Inšpektorat za javni sektor, gp.ijs@gov.si

IV. na morju se vedno uspem zredit

danes smo dobro jedli.

za dobro jutro, še pred potjo, umešana jajčka in popečene hrenovke pa beli puhasti kruhek.

danes smo dobro jedli.

za malico, ko smo prispeli v kemp, zelenjavno pito, domače testo po bazilikinem receptu, por, veliko pora, bučka, korenje, sir. zelenjavna pita, ki sem jo spekla prejšnji večer.

danes smo dobro jedli.

za kosilo domači bolognese. ko se naplavaš in prideš k prikolici, vohaš morski zrak in si zelooooo lačna. lačna si za kar dva krožnika bolognese makaronov.

danes smo dobro jedli.

na večerjo smo se odpeljali h katici.

katica ni ob morju. katica ima svojo gostilo sredi otoka.

h katici se moraš predčasno naročiti.

dvakrat hobotnica izpod peke in dvakrat teletina izpod peke.

danes smo dobro jedli.

za sladico hišne palačinke s kozjo skuto in medom.

danes smo dobro jedli.

dobro najedena čakam samo še posteljo.

v kempu že tema. sliši se šumenje dreves.

in oddaljena glasba, ki pluje po morju.

party boat.

uležem se v svojo harry potter posteljo.

tako ji rečem, ker je to pograd postelja v prikolici.

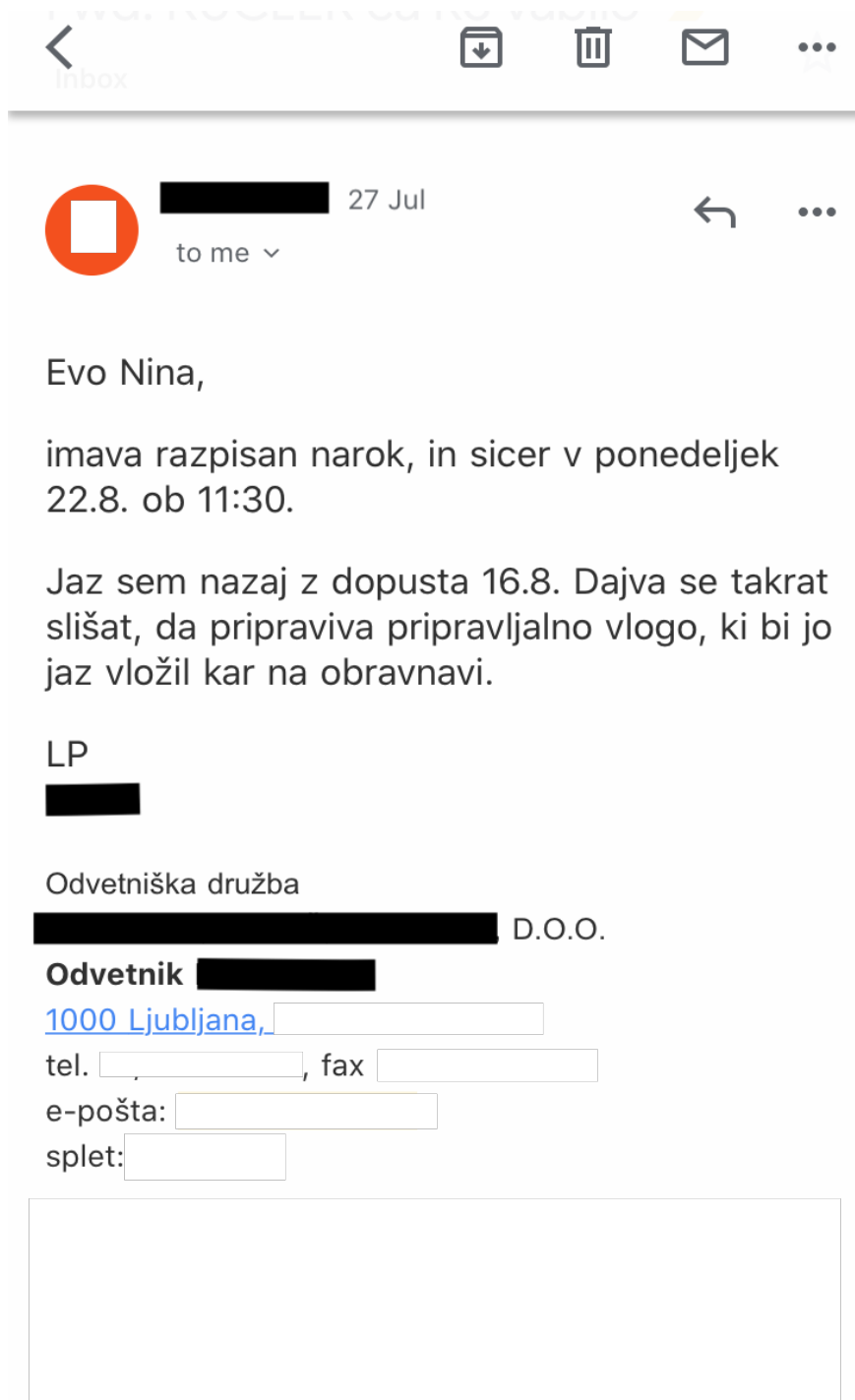
spodnji pograd.

utesnjena ležim

in poskrolam še po facebooku, instagramu

odpišem na sporočila

in prečekiram mail.

vse kar smo danes pojedli, je zletelo iz mene.

V. soDišče – dan D – komeDija

z očetom sva pregledala vse zapisnike sej strokovne komisije iz preteklih dveh let, opremila sva se z drugimi odločbami, samo zato da bomo v pripravljalni vlogi, ki zdaj čaka, da jo z odvetnikom vloživa na prvi obravnavi, lahko dokazali, da je komisija moja dela in dosežke v primerjavi z deli drugih vlagateljev več kot očitno diskreditirala in me diskriminirala

ti si najbolj vestna stranka, kar sem jih mel.

ni normalno, da sem tok živčna.

ti sam glej, da se ne boš zjokala, ko boš morala povedat svojo zgodbo.

okej, povedala bom, kako sem leto in pol čakala na odločbo za prispevke.

sej znaš povedat o svojem življenju.

njihova odvetnica, državna odvetnica ma trebušček.

to pomen, da je vsaj v petem mesecu. dejmo mi to hitr zaključit, da ne bo treba njim vmes še odvetnika menjat.

o moj bog, kok si grozna. pa sigurno bo nežna.

zih ne bo nora fajterka.

ne, najs bo. najs.

če je noseča.

omg kera seksistka si ti. zakaj tko razmišljaš.

sram me je.

strah me je.

jaz bom kar obdržala masko. zaradi svojega stanja.

okej, bom tut jaz obdržala masko na faci, zaradi tvojega stanja.

ker je ta pripravljala vloga kar obsežna ... bi jaz zaprosila za novi narok.

vi ste za danes predlagali še zaslišanje tožnice?

o, šit, zdej bom morala povedat svojo zgodbo.

sam ne se zjokat. ne se zjokat. ne se zjokat.

kaj bi jo pa vprašali? sej je že vse zapisano.

dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo. vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

jaz danes ne bi zaslišala tožnice. morda v nadaljnih obravnavah.

omg, kok pa še bo teh obravnav?

tudi če se ugotovi, da se odločbo razveljavi, glede na napake v postopku, bo nekdo moral ponovno oceniti vašo vlogo. a mislite, da bi dovolj točk nabrali že za poklic dramaturginje?

mislim, da ja. odvisno je pa tudi od tega, kje se šteje nagrada tedna slovenske drame. ker do zdaj mi nagrade niso upoštevali niti pri poklicu dramaturginje niti pri poklicu književnice. dejansko se komisija vede kot da te nagrade sploh ni v moji vlogi, je pa moj največji dosežek do zdaj. poleg tega da ignorirajo še marsikaj drugega.

tole dajmo v zapisnik, boste še enkrat ponovila.

okej, to res zgleda, da je na moji strani. loh pa da to sam tko mora bit. fak. upam, da je na moji strani.

dejte preverit prosim, če imamo v registru izvedenca dramaturga.

izvedenca dramaturga seveda ni.

potrebno je določiti zunanjega izvedenca za ocenjevanje vloge. stroške izvedenca bo krilo ministrstvo za kulturo.

a to pomeni, da sodnica niti slučajno ne namerava moje vloge vračat na ministrstvo in strokovni komisiji?

ne, ne, tut če zmagamo, bo šla vloga nazaj na komisijo. sodišče res redko v svoje roke vzame odločitev, da bi samo ocenilo vlogo pozitivno ali negativno. največ kar lahko dosežemo, je, da se vloga vrne v ponovno odločanje na ministrstvo za kulturo.

najbolj kredibilna institucija za oceno poklica dramaturga je zagotovo akademija za gledališče, radio, film in televizijo.

čaki, kaj? sodnica bi mojo vlogo poslala na agrft?

sodnica je očitno popolnoma izgubila vero v kredibilnost strokovne komisije na ministrstvu za kulturo.

lahko vi predlagate imena dramaturgov z akademije?

a moram res naštet imena vseh petih dramaturgov iz oddelka za dramaturgijo in scenske umetnosti?

no?

Žanina Mirčevska, Blaž Lukan, Barbara Orel, Aldo Milohnič, Tomaž Toporišič

a preferirate koga od omenjenih oseb?

ne, vseeno mi je, kdo od teh petih profesorjev bo izvedenec oziroma ocenjevalec. lažnivka.

to je šlo pa bolj, kot sem si mislu.

a to bo zdej res šlo na agrft?

bo šlo ja.

kaj pa če mk ugovarja na to?

ne morjo ugovarjat. sodnica je to že odločila.

deset mescev čakanja na negativno odločbo, da sem sploh lahko vložila tožbo.
da se potem nekdo v dvajsetih minutah odloči, kaj se bo zgodilo z mojo vlogo.

VI. nič več srečanj, je pa sreča

sreča je sneg na prvo adventno nedeljo

sreča je šopek tulipanov na random dan

sreča je goreč kamin pri mami in atiju

sreča je horizont na morju

sreča so fantove tople noge ki se dotikajo mojih ledenih nožic

sreča so ambiciozne sošolke

sreča je vseživljenjska prijateljica

sreča je toaletni papir s kenguruji

sreča ja sivka v omari za obleke

sreča je mamin zelenjavni vrt

sreča je babičina musaka

sreča je uvodna vaja brez razčlembe

sreča je povabilo na rojstni dan

sreča je rbd koncert

sreča je billie eilish in videospot happier than ever

sreča je peka piškotov na božični večer

sreča je seks na božično noč

sreča je magnificov božični koncert

sreča je beli zajec, ki ni od alice, ampak je tvoj in z njim zaspiš, ko te je strah

sreča je dobra mentorica, ki sprejema tvoj stil, okus in interes,
ter te zna znotraj tega dobro usmerjat

sreča je poletje v zimi

sreča je mivka med prsti
ne pa tudi mivka med ritnicama

sreča so dolgi dnevi na morju med poletnimi počitnicami

sreča je savnanje v novembru

sreča so dagnje na buzaro
pa tudi škampi na rdečo buzaro

sreča je miley cyrus – the climb
je pa tudi motivacija

sreča je prodana škatlica vžigalic

sreča je pečena goska z nožem in vilicami v hrbtu

sreča je ogenj v železni peči

sreča je dean martin za božič

sreča je ljubezen na prvi pogled

sreča je biti ljubljén

sreča je ljubiti

sreča je imeti dom

sreča je topel kakav na zimsko jutro

sreča je menstruacija, ki je zamudila
pa ne ker bi mislila, da si noseča,
ampak ker te skrbi,
da nisi že tako suha,
da si izgubila menstruacijo

sreča je lepa koža na obrazu

sreča je hrbet brez mozoljev in brez sledi bivših mozoljev

sreča je vožnja z avtobusom na borštnikovo srečanje in pavza na tepanju,
čeprav smo že skoraj v mariboru

sreča je čajanka pri norem klobučarju
sreča je sinja ptica
če bi jo kdo kdaj znal postaviti na oder
mogoče pa je največja sreča sinje ptice ravno to, da je materialno neulovljiva
ker bistvo je očem nevidno

sreča je božično drevesce

sreča so lučke na božičnem drevescu

sreča je babičin objem

sreča je babičina goveja juha

sreča so volnene nogavice od srbske bake

sreča je šesti september

sreča je šesti september dva tisoč dvaindvajset

sreča je novica na šesti september dva tisoč dvaindvajset

sreča je novica na šesti september dva tisoč dvaindvajset o
razrešitvi vodje sektorja za statusne zadeve

sreča je novica o razrešitvi vodje sektorja za statusne
zadeve

sreča je razrešitev vodje sektorja za statusne zadeve

razrešitev

vodje sektorja

za

statusne zadeve

VII. dvoje sva in hkrati eno

*z babico pije čaj
skupaj sva ga nabrali
materina dušica
kamilica
in cvetlični med
od babičinih čebel*

*trot
čistilka
dojilja
stražarka
graditeljica
matica*

*z babico pije čaj
in te gledava
gledava kako se bojiš
gledava kako se boriš*

*z babico pije čaj
in nazdraviva nate
ker se ne boriš samo zase*

VIII. razplet

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNO ODVETNIŠTVO

Šubičeva ulica 2, 1000 Ljubljana, p. p. 649
T: (01) 244 10 00
E: vlozisce.ljdodv@gov.si
<http://www.dodv-rs.si>

Številka: P-AP25-240/2022-30
Datum: 26. 9. 2022

Opr. št. V Ps 311/2022

**DELOVNO IN SOCIALNO SODIŠČE V LJUBLJANI
KOMENSKEGA 7
1000 LJUBLJANA**

TOŽEČA STRANKA: Nina Kuclar Stiković, [redacted], ki jo zastopa pooblaščen odvetniška družba [redacted] p. , d. o. o., iz Ljubljane

TOŽENA STRANKA: REPUBLIKA SLOVENIJA (MINISTRSTVO ZA KULTURO), ki jo zastopa Državno odvetništvo, Šubičeva 2, Ljubljana, po državni odvetnici [redacted]

zaradi pravice do plačila prispevkov za socialno varstvo iz državnega proračuna

PRIPRAVLJALNA VLOGA

tožene stranke

2 x

[redacted]
[redacted]

Tožena stranka navaja, da je pripravljena pripoznati tožbeni zahtevek, ki bi se glasil, kot sledi v nadaljevanju:

- »1. Odpravi se odločba tožene stranke št. 6161-225/2021-3340-14 z dne 11. 2. 2022.
2. Tožnici se prizna pravica do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna od 1. 6. 2021 do 22. 3. 2022.
3. Prispevki iz 2. točke se plačujejo pod pogojem, da tožničin dohodki ne presegajo predpisanega dohodkovnega cenzusa in da je rezidentka Republike Slovenije za davčne namene.«

REPUBLIKA SLOVENIJA

agrft ocenjevalca ne bo.

pa lih sem si zamišljala, kako mora dekan izbrati enega izmed petih predlaganih.

a se tebi tudi zdi, da to malo zruši dramsko napetost?

smo nekje med razpletom in razsnovo.

čeprav je celotni drugi del v resnici razplet.

v critics roomu niso zadovoljni.

REPUBLIKA
SLOVENIJA
DELOVNO
IN SOCIALNO
SODIŠČE
LJUBLJANA

V Ps 311/2022

SODBA
NA PODLAGI PRIPOZNAVE
V IMENU LJUDSTVA

Delovno in socialno sodišče v Ljubljani, Komenskega 7, Ljubljana, je po predsednici senata okrožni sodnici: mag. [REDACTED]

v socialnem sporu tožeče stranke: **NINA KUCLAR STIKOVIĆ**, EMŠO: [REDACTED], ki jo zastopa Odvetniška družba [REDACTED] p., d.o.o. iz Ljubljane, zoper toženo stranko: **REPUBLIKA SLOVENIJA (MINISTRSTVO ZA KULTURO)**, MŠ: 2399342000, Maistrova ulica 10, Ljubljana, ki jo zastopa Državno odvetništvo Republike Slovenije,

zaradi: **pravice do plačila prispevkov za socialno varstvo iz državnega proračuna,**

izven glavne obravnave **28. oktobra 2022**

RAZSODILO:

- I. Odpravi se odločba tožene stranke št. 6161-225/2021-3340-14 z dne 11. 2. 2022.
- II. Tožeci stranki se prizna pravica do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna od 1. 6. 2021 do 22. 3. 2022.
- III. Prispevki iz II. točke se plačujejo pod pogojem, da dohodki tožeče stranke ne presegajo predpisanega dohodkovnega cenusa in da je rezidentka Republike Slovenije za davčne namene.
- IV. Tožena stranka je dolžna tožeci stranki povrniti stroške postopka v višini ██████████ EUR v roku 15 dni od pravnomočnosti sodbe, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od zamude do plačila.

OBRAZLOŽITEV:

1. Tožnica je s tožbo izpodbijala dokončno odločbo tožene stranke z dne 11. 2. 2022 zaradi zavrnitve pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna.
2. V odgovoru na tožbo je tožena stranka vztrajala pri pravilnosti in zakonitosti izpodbijanih odločb. Predlagala je zavrnitev tožbenega zahtevka.
3. Tožena stranka je z vlogo z dne 13. 10. 2022 tožbeni zahtevek pripoznala.
4. Sodišče je zato na podlagi 316. člena Zakona o pravdnem postopku¹ (ZPP) izdalo sodbo na podlagi pripoznavne, ker je ugotovilo, da so izpolnjeni pogoji za izdajo takšne sodbe ter da ne gre za zahtevek, s katerim stranke ne morejo razpolagati.
5. Tožnica je v tem sporu uspela, zato ji je toženec na podlagi prvega odstavka 154. in 155. člena ZPP dolžan povrniti stroške postopka. Te je sodišče odmerilo na podlagi priglašenega stroškovnika in Odvetniške tarife² (OT) v višini 300 točk za sestavo tožbe, 300 točk za pristop na prvi narok, 225 točk za pripravljeno vlogo z dne 22. 8. 2022 in 50 točk za vlogo, ki jo je sodišče prejelo 5. 10. 2022, s katero je tožnica ustrezno modificirala tožbeni zahtevek, da ga je lahko tožena stranka pripoznala. Sodišče ni priznalo 100 točk za posvet s stranko, ker je ta nagrada po ustaljeni sodni praksi že zajeta v nagrado za tožbo³ in kar je bilo zahtevano več za posamezne postavke, ki niso v skladu s tarif. št. 16 OT, ki se nanaša na socialne spore. Zadnjo vlogo je sodišče štelo za obrazložen dopis, saj v njem tožnica ni podala novih pravnih naziranj oziroma s svojimi navedbami ni dodatno

¹ Uradni list RS, št. 26/99 in nasl.

² Uradni list RS, št. 2/15.

³ Sklepi VDSS Psp 278/2017, Psp 253/2017, Psp 328/2018, Psp 374/2018 in drugi.

pripomogla k vsebini postopka, ampak samo modificirala tožbeni zahtevek po navodilih tožene stranke. Zato ji polne nagrade za pripravljeno vlogo sodišče ni priznalo. Skupaj ji je priznalo 875 točk in 17,5 točk za materialne stroške (tretji odstavek 11. člena OT), kar znese 892,5 točk, ob vrednosti točke [REDACTED] EUR pa [REDACTED] EUR. Ob priznanem DDV na storitve [REDACTED] EUR) stroški tožnice skupaj znašajo [REDACTED] EUR. Ker je tožnica uspela v celoti, ji je njene priznane stroške dolžna povrniti tožena stranka v roku 15 dni, po poteku tega roka skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi od zamude do plačila.

PRAVNI POUK:

Zoper to sodbo je dovoljena pritožba v roku 30 dni od vročitve. Pritožba mora vsebovati navedbo sodbe, zoper katero se vloga, izjavo, da se sodba izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika.

Stranka lahko vloži pritožbo sama, če pa jo vloži po pooblaščenju, je to lahko le odvetnik ali druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit.

V postopku s pritožbo se ne uporabljajo določila 108. člena ZPP o vračanju nepopolnih vlog v dopolnitev. Nepopolna pritožba bo brez nadaljnjega postopanja zavrnjena.

Pritožba se vloži v dveh izvodih pri Delovnem in socialnem sodišču v Ljubljani, Komenskega 7, o njej pa bo odločalo Višje delovno in socialno sodišče. Če se pritožba odda na pošto priporočeno, se šteje datum oddaje na pošto za dan vročitve sodišču, na katero je naslovljena.

Sodba na podlagi pripoznave se lahko izpodbija zaradi bistvene kršitve določb pravnega postopka ali zaradi tega, ker je bila izjava o pripoznavi dana v zmoti ali pod vplivom prisile ali zvijače (tretji odstavek 338. člena ZPP).

Ljubljana, 28. oktober 2022

Predsednica senata
[REDACTED]

IX. miley cyrus – the climb

deklica in dramaturginja

poslušata

deklica in dramaturginja

deklica v dramaturginji

poslušā

in pleše

*draga bralka, dragi bralec,
če se ne želiš oropati izkušnje,
če se ne želiš oropati emocije,
poslušaj tudi ti.*

*deklica in dramaturginja sta zagotovo melodramatični.
na noge dvigneta celotni dreamers room. pa tudi realists room.
mogoče celo koga v critics roomu.*

X. obletnica

zdaj pa bi te prosila, da se vrneš na stran 91 in preveriš točni datum, kdaj je bila sodba prejeta.

imaš datum?

zdaj pa k temu datumu prištej trideset dni.

v roku tridesetih dni od vročitve sodbe je namreč dovoljena pritožba.

v kolikor zoper sodbe ni vložena pritožba iz nobene strani, postane sodba pravnomočna.

imaš datum?

na ta dan bo sodba pravnomočna.

je to morda prešernov rojstni dan?

zdaj pa bi te prosila še, da se vrneš na stran 9 in pogledaš, kdaj je bilo prejeto elektronsko sporočilo, ki se nahaja na tej strani. in kaj je to elektronsko sporočilo.

imaš datum?

sanje so se uresničile, ampak tega si še sanjači v dreamers roomu ne bi mogli bolje zamisliti.

XI. epilog

dramaturginja in deklica.

deklica in deklica.

zgodba o dveh deklicah.

o dveh deklicah, ki sta rasli v svetu krivic.

o deklici, ki se ni mogla borit.

in o deklici, ki se je lahko borila.

to je zgodba o boju za pravice.

to je zgodba o boju, ki ga je potrebno bit.

dramaturginje govorijo – vžigalice gorijo.
vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

Razprava o intimni in javni funkciji besedila in uprizoritve *deklici*

I. Uvod v dokumentarno in avtobiografsko

Dokumentarno je realnost, ki nas obdaja, je del javnega prostora, je družbena realnost okrog nas, pri čemer po poststrukturalistih velja, da je ta vedno že konstrukt, saj nevtralna družbena realnost sama po sebi kot takšna ne obstaja. Realnost je vedno že zaznamovana s predstavo resničnosti in zaradi pristranskosti opazovalca, še bolj pa tistega, ki jo podaja naprej, ne nastopi kot objektivna resničnost. Po Jeanu Baudrillardu imajo vodilo vlogo pri kreiranju družbene realnosti množični mediji, predvsem televizija, ki je medij vizualnega sveta, danes pa tudi socialna omrežja. Če spremljamo različne medije, je mogoče zaznati, da o istem dogodku poročajo na različne načine, zavzemajo svoja stališča, interpretirajo dogodke in tako ustvarjajo resničnost.¹

Podobno bi lahko rekli o dokumentarnem, ko to postane dokumentarno. Gre za vse, kar je okoli nas, dogajanje v svetu, predstavljanje tega dogajanja, fotografije, novice itd., a vendar temu ne rečemo dokumentarno, dokler ni združeno z interpretacijo in pretvorjeno v novo obliko. Pri dokumentarnem gledališču, filmu, fotografijah itd. gre za spoj realnega življenja in njegovo interpretacijo. Dokumentarno je dialektičen odnos med prizadevanim in možnim. Nikoli ni kopija realnosti, niti *mimesis* (posnemanje realnosti), ampak je stik z realnostjo in njena interpretacija oziroma reinterpretacija. Dokumentarno se tako nikoli ne nahaja že v objektu samem, temveč v odnosu med objektom ter njegovimi posredniki, kot so umetniki, zgodovinarji, avtorji, in na drugi strani v odnosu z njegovim občinstvom.

Tako kot je prva interpretacija zgodovine odvisna od zgodovinarja, ki je dejstva odkril in zapisal, tako je dokumentarno gledališče in njegov zorni kot ter resnica, ki jo prikazuje kot objektivno, vendarle vselej že prežeta s subjektivnim. Tako so bili na primer zgodnji navdušenci Piscatorjevega političnega in dokumentarnega gledališča prepričani, da tovrstna gledališka

---

¹ Po Baudrillardu verjamemo lastnemu izkustvu šele, ko najdemo potrdilo zanj v medijih. Na primer: potresu, ki smo ga začutili in je lastno izkustvo, ne verjamemo, dokler zanj ne izvemo še od drugih ljudi, predvsem pa o njem ne preberemo na spletnih portalih ali vidimo pri poročilih na televiziji. Kako je šele z dogodki iz sveta, ki jim sami nismo priča in informacije o njih dobimo zgolj iz medijev? S pomočjo medijev se tako ustvarja družba hiperresničnosti, v kateri je reprezentacija resničnosti bolj resnična od resničnosti same, oziroma nastopi družba simulakra.

forma odstira slepe pege vsakdana, njegovi nasprotniki pa so jo označili za propagando. Dokumentarno vedno vsebuje elemente resničnega življenja in se že v tem razlikuje od fikcije, saj mu je mogoče verjeti, da se je nekaj zares zgodilo točno tako. Vendar so ti elementi, ki ponujajo nekaj pomembnega, česar fikcija ne more, vedno uporabljeni za določen namen interpretacije. Tako kot na primer na sodišču dve nasprotujoči si strani enake dogodke in dejanja interpretirata na dva povsem različna načina. K temu se v zvezi z dokumentarnim gradivom ter avtobiografskimi podatki v predstavi vračam v poglavju Od bralne prizoritve do gledališke produkcije.

Za občinstvo dokumentarnega gledališkega dogodka je značilno, da ga preveva vzhičenje ob »resničnem«, ki ga odkriva in potrjuje prikazano gradivo. Občinstvo se lahko materialu dokumentarnega preda še bolj kakor v primeru fiktivnega, ravno zaradi tega pa je ključno, da poskušajo gledalci obdržati skeptično distanco do prikazanega in le to kritično premišljati. Na enak način bi bilo smiselno preizpraševati novice, ki jih zasledimo v medijih.

Dokumentarno naj bi nabiralo gradivo iz več področij in resnico (ali določen pogled na resnico) poskušalo skonstruirati iz več perspektiv, medtem ko biografsko, ki tudi črpa iz dokumentarnih, resničnih dejstev, svoj pogled usmerja k pogledu in interpretaciji ene osebe, protagonista, čigar biografijo spremljamo.² V razmerju med avtobiografijo in biografijo je slednja verjetno bolj relevantna za približevanje objektivni resnici, saj je pri avtobiografskem popisovanju preteklosti težje ohraniti objektivno distanco do dogodkov in določiti razmerje med načrtnim in spontanim reflektiranjem spomina. Avtobiografijo in njeno kvaliteto je smiselno vrednotiti

---

² Kot referenco bi omenila dva biografska filma iz področja popularne kulture o življenju Elvisa Presleya, *Elvis* (režija Baz Luhrmann, 2022) in *Priscilla* (režija Sofia Coppola, 2023). Če pogledamo oba filma, lahko hitro opazimo, kaj pomeni interpretacija dogodkov in dejstev. V oba biografska filma je vključenih nekaj istih dokumentarnih dejstev, ki se vežejo na prvo srečanje Priscille in Elvisa, na njuno zaroko, poroko ter njuno skupno bivanje v zakonu, dokler je trajal. Dogodki, ki so se zgodili, pa niso predstavljeni kot dokumentarna pričevanja, temveč služijo biografski pripovedi zdaj enega zdaj drugega lika, pri čemer je potrebno omeniti, da je v Luhrmannovem filmu bolj kakor Elvis v vlogo protagonista in pripovedovalca postavljen njegov menedžer, polkovnik Tom Parker, medtem ko je v filmu Sofie Coppole protagonistka Priscilla. Iz njunih položajev, dveh oseb, ki sta bila tesno povezana z Elvisom, tako dobimo povsem različne interpretacije nekaterih istih dogodkov, ki so seveda interpretirani tako, da čim bolj podprejo zgodbo protagonistke oziroma protagonista, pri čemer pa je, ker sta filma biografska, to pravzaprav stališče ustvarjalcev filma, v prvi vrsti scenaristov in režiserjev. Biografski film Sofie Coppole izstopa sicer tudi zaradi dejstva, da bi ga lahko označili za hibrid med biografskim in avtobiografskim, saj za scenarijsko izhodišče jemlje avtobiografski roman Priscille Presley *Elvis and Me* iz leta 1985.

kot prvoosebno izpoved, kot fenomen osebnih doživljanj, kakšne posledice so dejanja pustila na subjektu in kako jih je ta doživljal oziroma jih še doživlja.

Tako je tudi v besedilu *deklici*, ki je v liniji lika dramaturginje z lirično-izpovednimi notranjimi monologi izrazito avtobiografsko, kontrapunkt pa jim predstavljajo dejanski dokumenti, dokumentarno gradivo, ki za protagonistkino notranje doživljanje delujejo kot triggerji. Tako kot vsa dokumentacija v korespondenci med menoj in Ministrstvom za kulturo so dokumentarne narave tudi telefonski pogovori, ki so se zares zgodili, vendar so zapisani po spominu, saj zvočni posnetki ne obstajajo. Ker je prvi del besedila tako zelo subjektiven in ker sem po celotnem postopku in odnosu Ministrstva že sama pričela dvomiti v to, kaj je res in kaj ne, kaj so moja dela in kaj ne, kdo govori resnico in kdo ne, sem glede vsebine besedila postala mnogo mirnejša, ko je sodišče razsodilo v moj prid. Takrat sem napisala še drugi del besedila, ki s sodbo poskuša objektivizirati subjektivno dojemanje in interpretiranje dogodkov v prvem delu. Ministrstvo za kulturo se je z dopisi, ki so zanikali moja dela, kot da jih v vlogi nisem navedla, in njihovimi pozivi k dopolnitvi, poslužilo manipulativne metode, ki bi jo lahko označili z izrazom *gaslightning*, slovensko mračenje.³ Izraz se pretežno uporablja, kadar se oseba znajde v manipulativnem odnosu, običajno intimnem, kjer jo drugi manipulira in pri žrtvi povzroči dvom v sposobnosti ločevanja med resničnim in lažnim. V mojem primeru je šlo za mračenje na sistemskem nivoju. Šele s sodbo v moj prid sem brez dvoma pričela sebi ponovno verjeti. Ravno zaradi dokumentov, kot so sodba, poročilo inšpektorata, odgovor ministrice in dokumentacije postopka v prvem delu za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost, je besedilo tudi dokumentarno in ne samo avtobiografsko. Vključuje dejstva in dokaze, ki niso intimne narave niti niso intimna interpretacija javnega, temveč so javna in objektivna dejstva.

Zaradi kombinacije dokumentarnega gradiva in liričnih avtobiografskih izpovedi ter zgodbe deklice z vžigalicami bi besedilo oziroma predstavo *deklici* lahko označili za dokumentarni hibrid. Zala Dobovšek v knjigi *Gledališče in vojna, Uprizoritveni odzivi na vojne v 90. letih v nekdanji Jugoslaviji* ločuje tri različne žanre dokumentarnega gledališča (153–180). Dobesedno gledališče, ki temelji na odrski uporabi prvoosebnih in drugoosebnih pričevanj ali transkripcij, dokumentarno gledališče, ki uporablja dokumentarno gradivo s poznejšo odrsko interpretacijo,

---

³ Prevod so ponudili na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. (ZRC SAZU, »Mračenje«, <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/mracenje>. Dostop 18. marec 2024.)

in dokumentaristični hibrid, ki dokumentarno gradivo dopolnjuje in estetizira s fikcijo ali simbolnimi oziroma alegoričnimi elementi. V primeru, da bi iz besedila *deklici* odstranili zgodbo deklice z vžigalicami in njeno protagonistko, bi ostala zgolj moja zgodba in bi besedilo in predstava bila nekje med dobesednim in dokumentarnim gledališčem, saj gre izključno za prvoosebno pripoved, v katero pa je vključeno tudi dokumentarno gradivo. Zaradi vključitve priredbe Andersenove pravljice *Deklica z vžigalicami* in postopkov dobesednega gledališča bi besedilo *deklici* lahko bilo dokumentaristični hibrid, ker pa je v besedilo vključeno tudi dokumentarno gradivo, gre za hibridno zasnovano *readymade* besedilo. Prvi del besedila *deklici* je kombinacija dokumentarnih *readymade* gradiv, dobesednega gledališča in dokumentarističnega hibrida, v drugem delu, kjer ni več prisotna fiktivna junakinja deklica z vžigalicami (z izjemo enega prizora), pa gre večinoma za dobesedno in dokumentarno gledališče.

Med pisanjem in razkrivanjem intimnega izkustva mi je bila paralelna fiktivna zgodba *Deklice z vžigalicami* v oporo, saj je ustvarjala nekakšno distanco med menoj in delom, ki je nastajalo. Deklica z vžigalicami je tako delovala kot varovalka ob vstopanju v identitetno tkivo avtobiografskega ustvarjanja. Sočasno pa je s svojo pravljíčnostjo, ki sicer ni prav nič pravljíčna, zgolj fiktivna, tudi odvrćala fokus od branja in gledanja avtobiografskega in dokumentarnega kot pogleda na spektakel, ki je v sodobni družbi in kulturi vse bolj pogost in lahko hitro deluje kot atraktivna senzacija odstiranja intimnega in njegovega prikazovanja v javnosti. V samem besedilu sta tako že na zaćetku dve vzporedni zgodbi, ena izmed njiju je že javna, saj je Andersenova pravljica zelo dobro poznana, medtem ko je druga intimna in bo šele z zapisovanjem dobila možnost, da postane javna, čeprav se ob samem pisanju tega še nisem zavedala. Sprva sem mislila, da jo bo prebrala zgolj mentorica in mogoće sošolke.

II. Javne in intimne okoliščine nastanka besedila deklici

Za nastanek besedila so ključne tako javne, družbene oziroma politične okoliščine, kot tudi intimne, ali kakor že večkrat po Carol Hanisch izrećeno: osebno je politično in politično je osebno, saj tudi besedilo *deklici* govori o tem, kako politična sfera, zakoni ali neupoštevanje zakonov vpliva na življenje posameznice. Namen besedila *deklici* je prikazati, da statistika in birokracija niso le številke, temveć ljudje. V resnici to ni bil moj prvotni namen, izkazal se je šele, ko je bil prvi del besedila že napisan. Primarni namen je bil izpolniti študijsko nalogo,

medtem pa je pisanje delovalo tudi na zelo intimni ravni, saj sem preko pisanja pričela podoživljati in reflektirati travmatična občutja, ki jih je v meni povzročilo prekomerno dolgo čakanje na odločbo in postopanje Ministrstva.

Besedilo je naslov *deklici* dobilo šele, ko je nastal drugi del besedila, ki je bil napisan pol leta pozneje od prvega dela. Prvi del je, dokler je bil samostojen, nosil naslov *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*. Nastal je kot študijska naloga pri predmetu Temeljne tehnike dramskega pisanja, ko nam je profesorica Žanina Mirčevska za nalogo dodelila dramatizacijo Andersenove pravljice *Deklica z vžigalicami*. Predmet Temeljne tehnike dramskega pisanja je del zimskega semestra prvega letnika magistrskega študija Dramaturgije in scenskih umetnosti, kar pomeni, da sem se z nalogo soočila med oktobrom 2021 in februarjem 2022. Ta časovnica je ključna, saj je ravno sočasnost naloge in takratnih dogodkov v osebnem življenju vodila k nastanku avtobiografskega, dokumentarnega besedila.

Oktobra 2021 je tekel že peti mesec, odkar sem kot samozaposlena v kulturi na Ministrstvo že drugič vložila vlogo za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost. Prvič sem vlogo za prispevke in status vložila septembra 2020, z marcem 2021 sem bila vpisana v razvid samozaposlenih v kulturi, pravice do plačila prispevkov mi Ministrstvo ni priznalo, čeprav je strokovna komisija odločila drugače. Po prejemu nagrade za najboljšo mlado dramatičarko na 51. Tednu slovenske drame sem maja 2021 ponovno vložila vlogo za prispevke. V tem obdobju je bilo že jasno, da je takratni minister za kulturo, Vasko Simoniti, finančna sredstva na Ministrstvu razporejal tako, da je poskušal zmanjšati porabo državnega denarja na področju samozaposlenih, če uporabim politično korekten izraz, ali pa je morda šlo za namerno zmanjševanje števila samozaposlenih v kulturi iz ideoloških razlogov vladajoče stranke. Poudariti je treba tudi, da je bilo zadnje leto in pol zaradi epidemije in nezmožnosti dela zelo siromašno obdobje za umetnike na svobodi.

1) Položaj samozaposlenih v kulturi med epidemijo koronavirusa

Mračno obdobje za prekarne delavce v kulturi se je pričelo marca 2020 z zaustavitvijo države in javnega življenja zaradi pandemije koronavirusa, kovida 19 oziroma virusa SARS-CoV-2. Za osvežitev spomina in pregled časovnice, kaj se je v času pandemije dogajalo na področju samozaposlenih v kulturi in na Ministrstvu za kulturo ter o čem so mediji v tistem obdobju

poročali, sem pregledala *Dnevnikove* objave med 13. marcem 2020 in 7. junijem 2022, ki vsebujejo ključnik samozaposleni. To obdobje sovpada tudi z ministrskim mandatom Vaska Simonitija. Časovnico dobrih dveh let dogajanja na področju samozaposlenih v kulturi sem razdelila na tri sklope, ki so ključni za mojo percepcijo dogajanja in so povezani z osebno izkušnjo pridobivanja statusa samozaposlene v kulturi in pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna kot tudi z nastankom besedila *deklici*. Prvo obdobje je med marcem in decembrom 2020, preden sem dobila prvo informacijo s strani Ministrstva, ko sem prvič vložila vlogo za pridobitev statusa in pravice za plačilo prispevkov. Druge obdobje zajema celotno leto 2021 in sega do marca 2022, ko sem bila vpisana v razvid samozaposlenih v kulturi in sem čakala, da Ministrstvo odloči o vlogi za pravico do plačila prispevkov, ki sem jo vložila že drugič. V tem časovnem obdobju je nastal tudi prvi del besedila *deklici*, nastal iz študijske naloge dramatizacije Andersenove *Deklice z vžigalicami*. Tretje obdobje pa zajema čas med marcem in junijem 2022, ko sem se izbrisala iz razvida samozaposlenih v kulturi in vložila tožbo zoper Ministrstvo. Zatem je v jeseni 2022 nastal drugi del besedila *deklici*, ki še naprej, tako kot prvi del, sledi resničnemu dogajanju v kronološkem sosledju. V pregledu novinarskih prispevkov se bom zaradi vključitve širšega časovnega konteksta in aktualnega dogajanja v zvezi s samozaposlenimi v kulturi osredotočila predvsem na povzemanje dogodkov do jeseni 2021, ko sem začela pisati prvi del besedila *deklici*.

V Sloveniji je bila epidemija razglašena z dnem 12. marca 2020, štiri dni zatem, 16. marca 2020, se je v *Dnevniku* pojavil prvi prispevek z naslovom *Več tisoč ljudi poziva na pomoč samozaposlenim zaradi koronavirusa*, ki je baziral na peticiji, ki jo je podpisalo preko 6.000 ljudi in ki je vlado pozivala k opravičilu plačila prispevkov za socialno varnost za vse samozaposlene, ne zgolj kulturnike, ter opozarjala na šibkost prekarnih delavcev v času zaprtja države. Takšnih delavcev naj bi bilo po podatkih peticije v Sloveniji približno 100.000, kar predstavlja 12 % delovnega prebivalstva (povzeto po STA, *Več tisoč* 2020). V nadaljnjih dneh so samozaposleni v kulturi pozvali Ministrstvo, naj pripravi samostojni interventni zakon za samozaposlene v kulturi, a je Ministrstvo pobudo zavrnilo in v odgovoru navedlo tudi, da stremijo k temu, »da bi se čim več vsebin uredilo v okviru interventnih zakonov, ki se nanašajo na splošne predpise in vsebinsko posegajo na delovanje kulturnega sektorja – samozaposleni v kulturi, nevladni sektor, javnopravni subjekti – ne glede na to, na katerem področju delujejo,

zato zaenkrat ne bo pristopilo k samostojnemu interventnemu zakonu« (STA, *Ministrstvo* 2020).

V okviru splošnih interventnih zakonov, ki so bili sprejeti v marcu 2020, je bil samozaposlenim v kulturi zagotovljen odlog plačila prispevkov do marca 2022. Takoj se je pojavil pomislek, kaj to pomeni za kulturne delavce, ki se v mesecih, ko ne smejo opravljati svojega dela, pravzaprav zakreditirajo pri državi, ko pa bodo svoje delo lahko opravljali, ga bodo morali opraviti v veliko večjem obsegu, da bodo lahko krili tekoče življenjske stroške in prispevke kot tudi prispevke preteklih mesecev, ko dela niso imeli. Takšna situacija bo prekarne delavce, ki so zaradi dela, ki prihaja v valovih, že tako pogosto izgoreli, potisnila še bližje temu.

Poleg odloga plačila prispevkov je bila sprejeta tudi intervencija v obliki denarne pomoči.

Novi zakon o interventnih ukrepih naj bi samozaposlenim v kulturi med drugim pomagal z mesečnim temeljnim dohodkom. Do 350 evrov izredne pomoči so po njem upravičeni samozaposleni, ki so imeli v mesecu marcu vsaj za 25 odstotkov nižje prihodke v primerjavi s februarjem, do 700 evrov pomoči za april in za maj pa tisti, ki bodo v teh dveh mesecih občutili vsaj 50-odstotno zmanjšanje prihodkov v primerjavi s februarjskimi. Do tovrstne izredne pomoči so upravičeni tisti samozaposleni, ki so v obvezno zavarovanje vključeni zgolj na podlagi opravljanja te dejavnosti, torej ne morejo biti delno zaposleni drugje. (šum, *Kulturna* 2020.)

Ob tovrstnih kriterijih za denarno pomoč je iz društva Asociacija prišel predlog, da naj se upošteva upad zaslužka glede na mesečno povprečje preteklih dveh let, saj samozaposleni opravljajo projektno delo, pri čemer ni zagotovljeno, da vsak mesec dobijo prihodek, tako da marsikdo ne bi mogel prikazati upada prihodka v marcu glede na mesec februar. V mesecu aprilu se je kriterij resda spremenil, a zgolj tako, da se je upoštevalo povprečje zadnjega pol leta, medtem ko je zakon pri drugi skupini predvideval kriterij, ki ga je parlament odrekel samozaposlenim. »Pri priznanju odškodnine za zmanjšan dohodek kmetov se namreč upošteva referenčno obdobje treh let oziroma zadnjega leta pri »dopolnilni dejavnosti na kmetiji« (Dnevnik, *Pogled* 2020).

Prav tako je interventni zakon do pravice univerzalnega temeljnega dohodka izključil samozaposlene, ki so samozaposleni za krajši delovni čas, ker samozaposlitev kombinirajo z drugimi oblikami dela in socialnega zavarovanja. Ti ne morejo zaprositi za sorazmerni del odpisa dolga in temeljnega dohodka. Prav tako do tega niso bili upravičeni tisti, ki so delno zaposleni drugje, četudi zgolj za 10 odstotkov.

Koreografinja in plesalka Rosana Hribar je 10-odstotno zaposlena na AMEU Akademiji za ples, v 90 odstotkih pa opravlja dejavnost iz naslova samozaposlenosti. Zaradi zaposlitve, za katero mesečno dobi 150 evrov, ne more zaprositi za temeljni dohodek. »Teatri so zaprti, predstave odpovedane. Poleti gledališča ne obratujejo in navadno gostujem na festivalih, ki so odpovedani, moje prve predstave bodo novembra. Kako je lahko vlada ukrepe zastavila tako površno? se sprašuje..(Šučur, *Pomoč samozaposlenim* 2020.)

Pri redno zaposlenih s krajšim delovnim časom je recimo veljala rešitev, da so lahko uveljavljali pravice sorazmerno z obsegom svojega dela, medtem ko to za samozaposlene ni bilo sprejemljivo, kar jasno kaže, da je bil interventni zakon prekarnim delavcem, ki so že tako v šibkejšem položaju, manj naklonjen.

Nastala epidimiološka situacija je tako na področju prekarnih delavcev in samostojnih podjetnikov vodila k povečanemu ukinjanju dejavnosti. Za samostojne podjetnike iz vseh področij, ne le v kulturi, je zabeleženo, da se je v marcu 2020 »iz poslovnega registra izpisalo 2088 samostojnih podjetnikov, kar na medletni ravni predstavlja 82,2-odstotno rast števila tistih, ki so prenehali opravljati dejavnost, na mesečni pa 99,4-odstotno«. Medtem ko je v prvih desetih dnevih v aprilu 2020 »dejavnost prenehalo opravljati 567 samostojnih podjetnikov. To glede na enako obdobje aprila lani predstavlja 129,6-odstotno rast, glede na enako obdobje marca letos pa 87,7-odstotno rast odjavljenih iz poslovnega registra.« (STA, *Tudi aprila* 2020.)

Poleg zaustavitve tekoče produkcije pa je kulturno ministrstvo v aprilu pozvalo javno agencijo in sklade, da naj odložijo pošiljanje odločb in do nadaljnjega ne objavljajo novih razpisov. Ravno preko razpisov pa samozaposleni v kulturi dobijo delovne štipendije in honorarje za delo, ki ni vezano na institucije, temveč na nevladne organizacije ali avtonomne projekte samozaposlenih. Takratna državna sekretarka Ignacija Fridl Jarc je napovedala tudi, da »kulturo

čakajo rezi» (Šučur, *Pomoč samozaposlenim* 2020). Urad vlade za komuniciranje pa je pozval nevladne organizacije, da naj prostovoljno odstopijo od pogodb.

Z odložitvijo pošiljanja odločb je bilo torej ustavljeno financiranje dela nekaterih samozaposlenih umetnikov, kar pomeni, da je bilo njihovo delo onemogočeno. Lahko bi sicer delali, izvajali projekte, ne da bi dobili vnaprej zagotovljena sredstva, kar sicer na tem področju ne bi bila nikakršna novost. Ker postopki razpisov običajno od prijave do rezultatov trajajo nekaj mesecev, včasih delo že začne potekati. Tako se npr. lahko zgodi v primeru, kadar priprave na projekt potekajo v začetku novega koledarskega leta, prijavljen pa je bil na razpis v novembru ali decembru prejšnjega leta. Delavci že pričnejo z realizacijo projekta, saj kreativni procesi potrebujejo čas, čeprav brez zagotovila, da bodo sredstva sploh dobili. Včasih gre za delno, drugič za celotno financiranje.

Zaradi porasta hiperprodukcije je težko dobiti čas za ustvarjanje in prostor za javno predstavitev, kar umetnike sili v to, da če projekt želijo imeti, morajo začeti z izvajanjem še preden imajo zanj zagotovljena vsa sredstva. Tako je bilo denimo tudi z našim projektom v Gledališču Glej.⁴ Dogovorjeni smo bili za datum premiere, nismo pa še vedeli, koliko in če sploh bomo na razpisu preko Gleja dobili sredstva za naše delo, ali pa bomo na koncu delali zgolj za reference. Ker pa smo dobili prostor, smo vedeli, da četudi razpis ne uspe, predstavo zagotovo bomo naredili. Delati brez zagotovljenih sredstev torej ne bi bila noviteta na tem področju, posledično pa takšni pogoji dela, kjer plačilo ni zagotovljeno, v kapitalističnem svetu postavljajo pod vprašaj tudi pomen dela. Delo je nekaj, kar prispeva k ekonomskim procesom – če torej to, kar delam, ne poganja ekonomije, ali sploh delam? Pri tem gre tudi za vprašanje mikroekonomije, s čimer imam v mislih osebne finance in preskrbljenost za življenje, ter makroekonomijo, ustvarjanje profita za državo. Čeprav vsak delavec, naj bo to gospodarstvenik ali kulturnik, s svojim bivanjem, potrošništvom in plačevanjem dohodnine in drugih davkov poganja ekonomijo, je umetnost oziroma kultura tista veja, ki je gospodarstveniki še vedno ne vidijo kot dobičkonosno. Ker živimo v času, ko je denar najvišja vrednota, je posledično tudi zaradi tega delo umetnikov manj cenjeno in spoštovano. Sodobni položaj in odnos družbe do

---

⁴ Po bralni uprizoritvi prvega dela besedila *deklici* (*Deklica z vžigalicami: avtobiografska daptacija*) v režiji Bora Ravbarja, v sklopu študentskega gledališča na Festivalu Borštnikovo srečanje, sem besedilo poslala v Gledališče Glej z idejo za uprizoritev v naslednji sezoni. V jeseni smo bili sprejeti v program gledališča za prihodnje koledarsko leto, prijavi so nas na letni razpis financiranja Ministrstva za kulturo in Mestne občine Ljubljana.

vrednotenja dela umetnic in umetnikov verjetno še vedno korenini v zgodovini, ko so v času romantike vpeljali koncept umetnika kot genija, ki posledično umetnosti in umetnikovega, po Katji Praznik pa predvsem umetničinega dela, ne označuje kot delo.

Esencializacija dela, ki je vezana na posebno vrsto subjektivitete in ki jo napaja ideologija umetniškega genija in ustvarjalnosti, je ključni mehanizem, ki povzroča nevidnost umetnosti kot oblike dela. Ustvarjalnost ima kot koncept vplivno zgodovino, vtisnjeno v kulturne diskurza in prakse. Tako ni presenetljivo, da vpliva tudi na ideje umetniškega dela oziroma, bolje rečeno, na idejo, da umetnost ni delo. Pripisovanje ustvarjalnosti nadarjenim opravlja ključno funkcijo v instituciji umetnosti in pogajanja paradoks neplačanega dela, temelji pa na filozofskih idejah, ki so jih razvili beli meščanski (moški) filozofi. Zgodovinsko gledano so se ideje ustvarjalnosti pričele pripisovati umetniškemu geniju kot prirojeni značilnosti ali sposobnosti v obdobju romantike v Evropi. /.../ Andreas Reckwitz pojasnjuje, da je obdobje romantike še zlasti v Nemčiji, Veliki Britaniji in Franciji vzpostavilo 'estetiko genija' in jo zvezalo z likom (moškega) umetnika kot izjemnega bitja, ki poseduje 'sposobnost ali moč izumljanja'. Poleg tega je obdobje romantike omejilo idejo obrtništva (craftsmanship) ali jo celo popolnoma zavrglo ter nadomestilo z razlikovanjem med umetnikom (artist) in obrtnikom (artisan). Umetnik je bil izumitelj, ustvarjalec, obrtnik in je le izvajal visokokvalificirano delo. Martha Woodmansee v razpravi o izvoru avtorstva pojasnjuje, da pri romantičnih poskusih vzpostavljanja izjemnosti umetniškega dela ni bila toliko pomembna ideja obrtništva kot ideja navdiha. Ta pa je v nasprotju od navdiha, ki bi prihajal od zunaj (od muze, boga ipd.), sedaj ponotranjen; izvira iz pisca samega. 'Navdih' so pričeli pojasnjevati v povezavi z izvirnim genijem, kar je privedlo do tega, da je bilo navdihnjeno delo posebej in izrazito produkt – in lastnina – pisca. Koncepta genialnosti in ustvarjalnosti tvorita podlago za razumevanje umetnika kot izjemnega subjekta, ki poseduje sposobnost ustvarjanja, kar vpliva na dojemanje umetniškega dela v sodobnih časih. Če povzamem: to, kar počnejo umetniki, ni delo, temveč ustvarjanje (Praznik 66–67).

V času romantike je bilo z idejo 'estetike genija' vzpostavljeno spoštovanje do ustvarjanja, ki pa ga danes v ozračju ni mogoče več čutiti, ali pa gre bolj, kakor za čas, za družbeno percepcijo, ki je vezana predvsem na prostor, kjer se je ta koncept vzpostavil. Že Cankar je pisal o umetniškem poklicu, ki ni bil razumljen kot poklic ali delo, prav tako pa je primerjal položaj umetnika v slovenskem in nemškem prostoru.

»Kakšen ti je posel?« »Umetnik sem!« »Ne ... jaz mislim ... kakšen da je tvoj poklic?«
»Umetnik sem pač ... samo umetnik!« »A-ah ... tako!« Dolg obraz, spoštovanje pri kraju.
– Družba, ki gospodari, je hudo osleparila umetnika. Vzgojila ga je tako, da je spoznal najvišjo kulturo, da je torej željan in vreden vseh njenih darov; hkrati pa ga je zalučila med najnižji, iz zemlje izrvani, brezdomni, popotni proletarijat; umetnik je prolet v meščanski suknji. Vse delo je dandanašnji strogo in zmirom strožje organizirano; vsak delavec: uradnik, čevljar in cestni pometač, je enakopraven ud organizirane družbe. Umetnost stoji izven organizacije, izven družbe; umetnost je svobodna in vsled te svobode brezpravna. Tudi fabriški suženj je potreben in v teoriji enakopraven ud družbe, ki mu reže vsakdanji črni kruh, zato da s pridom sužnji. Umetnik niti suženj ni; onkraj plota stoji, na cesto je pognan, brezpraven je, pa če ima na rami vrečo cekinov. – Na, pometač, moje pero, ti pa mi daj svojo metlo, da bom enkrat v življenju veselo zažvižgal!
– Brezpravna svoboda umetnikova je vsa njegova radost in bridkost; zaradi nje ga družba zaničuje, zaradi nje on družbo sovraži ... To razmerje med umetnikom in družbo je v naših krajih posebno krepko izraženo. Kajti ozka je naša domovina, podobna klepetavemu, opravlljivemu mestecu. Bahavost in oholost družbe je v takih mestecih neizmerno pretirana; in prav tako pretirano je zaničevanje do brezdomnih, brezpravnih popotnikov. Če vse to premislimo, ni prav nič čudno, temveč popolnoma naravno, da sodi med Nemci o umetnosti in umetnikih Richard Muther, med nami pa Bolčev Pepe« (Cankar 6–8).

Ko Ministrstvo zaustavi razpise in financiranje samozaposlenih v kulturi, ko država odreče prihodke za umetniško delo, čemur sledi, da tudi odhodkov ne bo, tisti, ki ni potrošnik in ne poganja ekonomije, postane v kapitalizmu nepomemben oziroma odvečen člen družbe. Po drugi strani se zdi razumljivo, da če uprizoritvenih umetnosti za čas razglasa epidemije ni bilo mogoče izvajati, v njih ni smiselno vlagati denarja. Kar pa pomeni samo še dodatno razgradnjo umetnikov, njihove funkcije in obstoja. Včasih delamo »pro bono«, delamo za občinstvo, kar pa je bilo v tistem trenutku prepovedano. Uprizoritvene umetnosti, zlasti gledališče, ki ji definira živ stik med nastopajočimi in gledalci, so za čas zaprtja države prenehale obstajati, sam delavec - umetnik pa je z izgubo dela izgubil tudi svoj smisel, saj sta pri umetniku njegovo intimno in javno oziroma poklicno življenje včasih tesno prepletena. Gre za tesno povezanost umetniškega dela z idejami o individualnosti, samouresničitvi in ustvarjalnosti. Ravno te pa že tako depolitizirajo problematiko dela v umetnosti in vodijo v pristajanje na neplačano delo.

V tovrstnih pogojih, takšnih in drugačnih blokadah dela in financiranja, so kulturniki v maju 2020, ko so se epidemiološke prepovedi zrahljale, v javnem prostoru pričeli z izvajanjem t. i. akcij za kulturo. V prvi akciji se je zbralo več sto udeležencev, ki so stavbo Ministrstva za kulturo na Maistrovi ulici 10 prelepili s kopijami dopisov, prošenj ter apelov, ki so jih različna društva, stanovske organizacije in skupine samozaposlenih pošiljali v preteklih mesecih na Ministrstvo, a na njih niso prejeli nikakršnega odgovora. Aktiv delavk in delavcev v kulturi je s protestno akcijo želel izraziti nezadovoljstvo glede delovanja Ministrstva za kulturo in ignoriranja pobud, ki so bile naslovljene na inštitucijo. Ker tudi v nadaljnjih dneh do dialoga ni prišlo, je 2. junija 2020 sledila druga akcija za kulturo. Približno petsto udeležencev se je zbralo na Prešernovem trgu, kjer so najprej prebrali odziv sekretarke Fridl Jarc na prvo akcijo, v katerem je zanikala očitke o nedelovanju ministrstev (STA, *Ministrstvo po akciji* 2020)⁵, nato pa se je shod predstavil ponovno pred Ministrstvo za kulturo, kjer so umetniki pred vhod v zgradbo položili svoja orodja, s katerim opravljajo svoje delo, kadar jim je to omogočeno. Čeprav je bil že začetek junija, med drugim še vedno niso bili znani rezultati razpisov, od katerih je odvisno njihovo delo in zaslužek. Teden zatem je sledila tretja akcija, v kateri so se udeleženci ulegli na Maistrovo ulico na tla pred stavbo Ministrstva za kulturo. »Kakšnih sto do sto petdeset umetnikov se je uleglo na asfalt in tako s simbolno gesto smrti v tišini opozorilo, da je živa kultura pri nas umrla ter da med ustvarjalci in nosilci kulturne politike ni dialoga.« (Mager, *Protesti* 2020.) Udeleženci so opozarjali, da kljub temu da na Ministrstvo vztrajno pošiljajo konkretne predloge, kako bi se težave lahko reševalo, na primer, da bi tudi za obisk kulturnih prireditev obstajali vavčerji, tako kot so bili uvedeni za turizem⁶ s strani Ministrstva ni bilo nikakršnih odgovorov ali poskusa dialoga, ki bi spodbujal delovanje kulturnikov.

Pri vseh teh akcijah se je smiselno vprašati o njihovem mikro in makro učinku. Šlo je za mirovne akcije, ki niso posegle v vsakdan mimoidočega posameznika ali posameznice ali prevzele fokusa naključnega državljana, ki nima zveze s kulturo. Bile so osredotočene neposredno na naslovnika, Ministrstvo za kulturo, izvedli so jih umetniki, ki so jih realizirali v

---

⁵ P. G., *Ne drži*, 2020. Na tem viru, kjer je bila objavljena tudi spletna povezava do video izjave države sekretarke, izsleditev le-te ni več mogoča, saj navedena spletna stran ne obstaja več.

⁶ V epidemičnih letih 2020 in 2021 je vlada z namenom »odprave posledic epidemije v turizmu za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma« vpeljala turistične bone (vavčerje) za vsakega polnoletnega državljana. V letu 2020 je vrednost bona za turizem znašala 200 evrov, v letu 2021 pa 100 evrov. Pozneje so v letu 2021 uvedli še Bon21 »za izboljšanje gospodarskega položaja z vidika spodbujanja potrošnje v gostinstvu, turizmu, športu in kulturi« (Finančna uprava, *Turistični bon* 2022).

lastnem slogu, polnem metaforičnih gest. Morda so na družbo imele večji učinek novice o teh akcijah kot akcije same, saj so tako dosegle širše občinstvo. Ampak željenega učinka ni bilo, do dialoga ni prišlo, če je bil sploh to namen, ali pa se pobudniki akcij že pri njihovem snovanju niso dovolj osredotočili na sam cilj v praktičnem smislu ter so ostajali zgolj na simbolni funkciji. Bi bilo drugače, če bi namesto na svojem mikro področju poskušali delovati širše? Bi bilo manj ignorance s strani naslovnika? Na to ni mogoče odgovoriti. Vendar pa lahko opazujemo npr. stavke francoskih kmetov, ko so s traktorji odšli na ceste, zaustavili promet v Parizu (Corbet, *Angry* 2024) in s tem vplivali na vsakdan naključnega mimoidočega ter tako potencirali svojo pogajalsko pozicijo. Ali pa primer stavke Zdravniškega sindikata Fides v javnem zdravstvu, ki bi v primeru realizacije podaljšala čakalne dobe (Zupanič, *Zdravniške* 2024) in s tem zelo negativno vplivala na slehernega državljana, s čimer bi se vpliv stavgajočih močno dvignil. Ob tem trčimo na vprašanje, s čim pa bi kulturni delavci lahko zaznamovali širše območje in kaj imamo, kar je pogrešljivo? Ali sami verjamemo, da smo lahko pogrešani? Epidemija in zaustavitev npr. gledališč in kinematografov je dokazala, da so ljudje željni kulture. Še bolj kot to pa bodo čez leta verjetno študije pokazale, da so festivali, gledališča, kinematografi, koncerti itd. ključne platforme za združevanje, povezovanje in socializacijo, za rast intelekta in dobrobit človeškega duha. Ker pa to v današnji družbi na žalost ni ravno visoko postavljena vrednota, se morda tudi ustvarjalci prostora, ki jo spodbuja, ne upamo dovolj odločno postaviti zanjo, za njeno vrednost in s tem tudi za lastno vrednost oziroma vrednost našega dela. To pa nas vrne k problematiki ukoreninjene ideje, ki jo je v satiričnem eseju Portret umetnika kot delavca ubesedil Dieter Lesage: »Umetnik si in to pomeni: tega ne počneš za denar. Tako mislijo nekateri, to je sijajen izgovor, da ti ne plačajo za vse, kar narediš.« (Lesage v Praznik 64).

Kot rečeno, po izvedenih akcijah za kulturo do dialoga ni prišlo, z Ministrstva je še naprej odzvanjal molk. Zlasti so brez odziva še vedno ostajali vlagatelji za status in pravico za plačilo prispevkov. Od začetka julija se je na društvo Asociacija obrnilo več posameznikov, ki niso imeli informacij, kaj se dogaja z njihovimi vlogami. Nekateri so na Ministrstvo za kulturo oddali vlogo že marca, a še vedno niso prejeli odgovora.

Drugi so prejeli obvestilo, da je bila njihova vloga odobrena, uradne odločbe pa ne, češ da ta še čaka na formalni podpis ministra. Tretji so dobili odločbo o podelitvi statusa, ne pa tudi odločbe o priznanju pravice do plačila prispevkov. Ministrstvo so zato prosili za

pojasnilo o vzroku za zamude (zakon o splošnem upravnem postopku določa, da je rok za izdajo odločbe dva meseca), pozvali pa so tudi k pospešitvi administrativnih postopkov. Vendar odgovora niso dobili.« (Butala, *Samozaposleni* 2020.)

Na Ministrstvu so zagotovili, da vloge za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi in za pridobitev pravice za plačilo prispevkov prihajajo redno in da jih rešujejo sproti, dodajajo pa, da jih strokovna komisija zgolj oceni, dokončno odločitev pa sprejme minister, saj so komisije zgolj njegova posvetovalna telesa. Ker minister lahko mnenje zavrne in ga vrne v ponovno presojo, se postopki lahko podaljšajo. Dodali pa so tudi, da »razmišljajo o prevetritvi predpisov« in o tem, »ali so kot takšni sploh ustrezni za presojo priznanja pravic do socialnih prispevkov« (prav tam).

Konec septembra so strokovna združenja, krovne organizacije v kulturi in posamezniki na Ministrstvo naslovili zahteve, da naj začne »dosledno opravljati tekoče posle«.

Z Ministrstva so odgovorili

»da vloge za vpis v razvid samozaposlenih in priznanje pravice do prispevkov rešujejo sproti, da pa je minister pri pregledu predlogov odločb ugotovil nekatere pomanjkljivosti in naročil strokovnim službam, naj ponovno preverijo, ali prosilci izpolnjujejo pogoje. Zadeve so postale prelahko dosegljive, zaradi česar je obseg ljudi, ki dosegajo kriterije, že tako širok, da presega okvire racionalnosti in finančnih zmožnosti ministrstva, so komentirali. V samo petnajstih letih se je število samozaposlenih s pravico do plačila prispevkov povečalo za več kot 50 odstotkov. Namignili so, da bi reševanje položaja mnogih med njimi bolj spadalo pod ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.« (gb, *Ministrstvo* 2020.)

Na prvi pogled provokativna zadnja poved prispevka ni daleč od resnice. Pravica do plačila prispevkov naj bi bil nadstandard, Ministrstvo naj bi jo priznalo umetnikom z zadostnim obsegom dela in vrhunskimi dosežki. Hkrati pa mora umetnik izpolnjevati tudi pogoj, da letno ne zasluži več kot 20.000 evrov. Iz tega sledi, da tudi najboljši umetniki v državi, ki imajo vrhunske dosežke, državne nagrade, so po možnosti tudi mednarodno prepoznavni in uveljavljeni, na mesec ne zaslužijo več kot približno 1.600 evrov. Komu je torej ta pravica namenjena, ali resnično nagrajuje najboljše med umetniki in kaj tem najboljšim ponuja sam trg, če se morajo držati praga zaslužka do 20.000 evrov letno? Ali je ta pravica namenjena tistim, ki zaslužijo manj kot 20.000 evrov na leto in jim zato država pomaga pri plačevanju prispevkov,

saj bi ti lahko bili večji od polovice mesečnega zaslužka? Kakšni sploh so pogoji na trgu dela za svobodne umetnike, da je kljub stalni aktivnosti in delu lahko zaslužek tako nizek, in ali ne bi bilo prej potrebno urediti tega, kot pa da si je država že pred leti izmislila socialni korektiv v obliki pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost, ki jo poskuša zapakirati v nagrado za vrhunske dosežke?

Tedanja garnitura na Ministrstvu je poskušala zamejiti in zmanjšati število samozaposlenih v kulturi, ki imajo pravico do plačila prispevkov, s tem pa tudi zmanjšati samo število samozaposlenih v kulturi, saj si mnogi brez te pravice ne bi mogli privoščiti opravljanja poklica kulturnika iz naslova samozaposlenega. Ob nestrinjanjih ministra s strokovnimi komisijami, ki so ocenjevale prispele vloge za status in prispevke, je sledil naslednji ukrep, in sicer zamenjava članov strokovnih komisij in uvedba novega pravilnika o komisijah. »Ta prinaša nekatere spremembe, ki jih je del kulturne javnosti že prepoznal za sporne: med temi so zmanjševanje števila članov komisij, možnost, da se vanje poleg strokovnjakov imenuje tudi uslužbenec ministrstva, a tudi dejstvo, da bo imel minister pri imenovanju članov in predsednika komisije povsem proste roke, prav tako jih bo lahko po lastni presoji razrešil ali zamenjal.« (Butala, *Ministrstvo spreminja* 2020.) Društvo Asociacija je takrat opozorilo na tri precej sporne predlagane spremembe:

Prvič, po sedanjem pravilniku komisije sestavlja od pet do sedem članov, predlog pa predvideva zgolj tri do pet članov, kar zmanjšuje raznolikost pogledov in stališč; drugič, obstoječi pravilnik določa, da so člani komisij izključno strokovnjaki za posamezna področja, novi predlog pa uvaja možnost, da so vanje imenovani tudi uslužbenici ministrstva za kulturo, in sicer največ dva. Teoretično to seveda pomeni, da bi lahko v tričlanski komisiji sedela kar dva uslužbenca ministrstva, ki bi ju izbral minister. /.../ Dodati velja še, da naj bi minister po novem imenoval tudi predsednike komisij; po sedanji ureditvi ga člani komisij izberejo sami. In tretjič, trenutne strokovne komisije so bile izbrane prek transparentnega postopka – z javnim pozivom, na katerega se je lahko prijavil vsak, ki je želel v njih sodelovati. Po novem predlogu člane komisij na podlagi povabila po njihovem predhodnem soglasju imenuje minister. A povabilo ministra nikakor ni enako javnemu in transparentnemu pozivu (prav tam).

Novica o novem pravilniku je prišla konec oktobra, medtem ko je bil nov pravilnik o strokovnih komisijah v uradnem listu objavljen 27. novembra 2020. Teden dni pozneje, 4. decembra 2020, je stranka Levica sklicala odbor Državnega zbora za kulturo, kjer so obravnavali novi pravilnik

in Ministrstvo pozvali k takojšnjemu umiku in preklicu omenjenega pravilnika. Kar pa se seveda ni zgodilo. Na seji Odbora DZ za kulturo je bil prisoten tudi minister Vasko Simoniti, ki se je na teme, kot so čakanje na odločbe, spreminjanje pravilnikov, izbris Zlatka Čordića iz razvida samozaposlenih v kulturi po hitrem in nezakonitem postopku itd., odzval s komentarjem: »A grem lahko domov ... Ne lub se mi več.« (Jež Furlan, *Naježeno* 2020.)

V tem času, 3. decembra 2020, sem tudi sama prejela odgovor na vlogo, oddano v avgustu 2020. Po elektronski pošti sem bila obveščena, da mi Ministrstvo prizna status samozaposlene v kulturi, ne pa tudi pravice do plačila prispevkov, zato sem zaprosila za podrobnejšo argumentacijo. Tudi sama sem bila eden od teh primerov, kjer je strokovna komisija moje delo in dosežke ocenila pozitivno, minister pa se z oceno ni strinjal. Odločila sem se za vpis v razvid s 1. marcem 2021 v upanju, da se epidemiološke razmere do takrat malce poležejo in gledališča ponovno zaženejo, saj sta me v tej sezoni čakali dve premieri in delo, za katero sem želela izdati račune. Čeprav naj bi bila v razvid vpisana s 1. marcem 2021, sem odločbo po pošti prejela 10. marca 2021 in tako zamudila osemndnevni rok za sporočanje informacij na FURS in ZZS, odločbe glede prispevkov pa sploh nisem prejela. V tem primeru nisem bila osamljena. Z dne 5. marca 2021 je na Dnevniku prispevek o nepravilnostih v postopkih Ministrstva za kulturo, ki jih je prepoznal tudi varuh človekovih pravic Peter Svetina. Ugotovil je, »da je ministrstvo za kulturo v postopkih pridobivanja statusa samozaposlenih v kulturi in pravice do plačila prispevkov kršilo načela ekonomičnosti postopka, varstva stranke v postopku in dobrega upravljanja⁷. Dodal je, naj v prihodnje postopke vodi tako, da se bo sledilo namenu, ki ga je zasledoval zakonodajalec, predvsem pa v luči zaščite pravic predlagateljev. Do ugotovitev in priporočil varuha se Ministrstvo za kulturo ni opredelilo.« (Rožman, *Nepravilnosti* 2021.) Konec meseca marca je v Državnem zboru potekala razprava o interpelaciji kulturnega ministra

---

⁷ Varuh človekovih pravic je v takšnem načinu vodenja postopkov našel več nepravilnosti. Ni sprejel argumenta Ministrstva, da je minister z odločitvijo le o vpisu v razvid samozaposlenim v kulturi omogočil opravljanje dejavnosti. Opozoril je, da je Ministrstvo spregledalo, »da so morali posamezniki, ki jim ni bila hkrati priznana pravica do plačila prispevkov za socialno varnost, sami kriti prispevke, pri čemer niso vedeli, ali jim bo ta pravica priznana za nazaj ali ne, kar je v trenutni situaciji, ko je kulturna dejavnost zaradi epidemije koronavirusne bolezni praktično popolnoma zastala, posebno problematično«. Po informacijah varuha je Ministrstvo istočasno prejelo 180 vlog. O 141 je odločalo v skladu s 87. členom ZUJIK, v 39 primerih pa ne. Do 17. novembra o devetih vlogah sploh še ni določilo, na začetku februarja pa je varuhu sporočilo, da so zadeve za nazaj uredili, razen petih, »v katerih vlagatelji še niso sporočili datuma za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi«. Varuh je ugotovil, da ravnanje ministrstva za kulturo kaže na kršitev načela ekonomičnosti postopka, načela varstva stranke v postopku in načela dobrega upravljanja. Ministrstvu je v skladu s 7. členom zakona o varuhu človekovih pravic priporočil, da o preostalih vlogah odloči čim prej in ob upoštevanju načel, ki jih je navedel v odločbi.

Simonitija, a po njej za nezaupnico ministru ni glasovalo dovolj poslank in poslancev, da bi vlada ministra razrešila.

V tem času in še vedno sredi epidemije in zaprtja države, predvsem zaprtja gledališč in odtujenosti od stanovskih kolegov, sem »na daljavo« prejela nagrado za najboljšo mlado dramatičarko na 51. Tednu slovenske drame za besedilo *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače*, ki je do takrat v produkciji Drame SNG Maribor doživelo zgolj spletno premiero v marcu 2021. Po prejetju nagrade sem še vedno čakala, ali sem prejela negativno odločbo na vlogo za prispevke, ki sem jo vložila v avgustu 2020. Odločba je prišla maja 2021, takrat pa sem z nagrado in novimi referencami na Ministrstvo za kulturo vnovič vložila vlogo za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost. Takrat so po novem pravilniku že pričele delovati tudi nove strokovne komisije.

Po tem, ko je Asociacija opozarjala na nezakonito delovanje Ministrstva, in po tem, ko je enako ugotovil tudi varuh človekovih pravic, je do istega zaključka prišel tudi inšpektorat za javni sektor.

Najpogostejše so bile kršitve temeljnih načel upravnega postopka, kot sta denimo ekonomičnost in ažurnost postopkov ali varstvo pravic strank in javnih koristi, ravno tako ministrstvo v številnih primerih ni spoštovalo predpisanih rokov za izdajo odločb in sklepov; tako se je zgodilo celo, da so z Maistrove vlagatelju poslali poziv za dopolnitev vloge šele po več kot letu dni, četudi je zakonski rok pet delovnih dni. Inšpektorica je zaznala tudi napake pri vročanju dokumentov, njihovem evidentiranju, a tudi sestavljanju, saj so bile obrazložitve v odločbah pogosto pomanjkljive. Ob dolgem seznamu površnosti in kršitev predpisov je zato upravna inšpektorica ministru za kulturo Vasku Simonitiju odredila, naj preuči ugotovitve inšpekcijskega nadzora, z njimi seznaniti uradne osebe, ki vodijo upravne postopke, ter jih opozori na pravilno ravnanje in spoštovanje zakonskih določb. Prav tako je ministru naložila, da poskrbi za odpravo nepravilnosti, ministrstvo pa mora predložiti tudi dokazila o sprejetih ukrepih (Butala, *Inšpekcijski* 2021).

Od 13. maja 2021, ko sem drugič vložila vlogo za pridobitev pravice za plačilo prispevkov, sem čakala že štiri mesece, ko z Ministrstva še vedno ni bilo odgovora. Vmes me je zgolj klical član strokovne komisije (telefonski pogovor je po spominu zapisan v 1. delu besedila *deklici* v poglavju XI.). Konec septembra sem zato na Ministrstvo poslala povpraševanje v zvezi z mojo

vlogo in odločbo, takrat pa prejela obvestilo o ugotovitvenem postopku, kjer me je nova strokovna komisija ocenila z 0 točkami za oba poklica, za katera sem podala vlogo. Zanimivo, da sem pri večjem obsegu in z nagrado ter novih komisijah dobila manjše število točk. Oziroma mnenje, ki mojih del sploh ni ocenjevalo.

Z leto dni pozneje dobljeno tožbo je bilo to mnenje razveljavljeno, vseeno pa bi se na tej točki ustavila pri specifičnosti poklica književnice in dramaturginje. V gledališki uprizoritvi že sama kritika težko ovrednoti dramaturginjino delo, saj je fizično neulovljivo. Narava dramaturgije je za razliko od kostumografije ali scenografije ali slišane govor ali videne igralske interpretacije fizično povsem neulovljiva. Deluje na idejni ravni in se tudi nahaja v prostoru, ki ga ne vidimo, lahko pa ga mislimo, torej (če se malo pošalim iz Descartesovega reka) zagotovo je. Vendar pa dramaturginjino delo in doprinos lažje kot kritika (nekdo zunanji) vrednotijo sodelavci, v prvi vrsti režiser, ki je tudi idejni soavtor celote, in z njim ostali člani avtorske ekipe in igralci. Dramaturgija predstave je vedno soodvisna od drugih elementov, nahaja se v vsakem izmed njih in nikoli ne more obstajati sama zase, zato je delo dramaturginje v močni soodvisnosti, zaradi te pa lahko ta hitro postane spregledana oziroma zatrta. Kot samostojna se praktično ne more prezentirati. Podobno je z delom dramatičarke, v kolikor se zgolj osredotočimo na predstavo po besedilu, ne pa na besedilo samo, saj je to na odru vedno odvisno od tistega, ki ga bo interpretiral, najprej od režiserjevega branja in nato igralčevega uprizarjanja. Da je delo dramatičarke/književnice oziroma pisateljice težko predstavljivo kot delo, pričajo tudi primeri iz vsakdana, ki so vezani na prostor, kjer to delo poteka, oziroma se dela ustvarjajo. To je večinoma zasebni prostor, dom. Pisateljica piše doma, je samozaposlena, nima rednega delovnega razmerja, kaj šele delovnega mesta, kot je pisarna. Lahko bi v ta namen najemala prostor, ampak ji finančne zmožnosti tega ne dopuščajo. Zato je njen zasebni prostor sočasno tudi njeno delovno okolje, kar ponovno zabriše ločnico med zasebnim in poklicnim življenjem. Zaradi stanovanjske problematike spi in dela v istem prostoru, ne zgolj na istem naslovu. Njeni prijatelji vidijo luč v njenem stanovanju in mislijo, da je doma. Tudi je doma, ampak dela. »Kaj delaš?« »Pišem.« »Saj to lahko prestaviš, prideš na pijačo?« Ja, lahko prestavi, njen delovni čas je res fleksibilen. Tako se v njenem primeru stalno menja zasebno in poklicno življenje, prosti čas in delo. Delo, ki ga drugi ne dojemajo kot delo. Sami bi bili šokirani, če bi se od njih pričakovalo, da gredo sredi delovnega časa na daljšo pavzo. Delo umetnice, pisateljice, ki poteka doma, je tako ločeno od vsakodnevnega garanja v delovnem življenju na delovnem

mestu in se ne smatra kot pravo delo. Ne zgolj v poklicni sferi, iz vidika recenziranja dela, temveč je delo dramaturginje in dramatičarke tudi v zasebnem življenju težko ulovljivo. Poklic nima fizičnosti, ki bi ga prezentirala, dramaturgije kot samostojne enote ne vidimo, pisanje pa nima specifično določenega delovnega prostora, kjer bi se meril delovni čas in v njem opravljeno delo. Poleg tega pa je tukaj še mnogo bolj pereč pogled na delo umetnice, in sicer da delo, ki »spada na področje psihologije in prostega časa, ne na področje blaga in meznega dela, služi kot »upravičenje 'svobodnega' dela'«, ki je slabo plačano ali neplačano« (Praznik 64 – 65). Kar pa ne nosi velikih finančnih vsot, je v času poznega kapitalizma tudi moralno manj vredno.

Poleg obvestila o ugotovitvenem postopku, na katerem je bilo moje delo vrednoteno z 0 točkami, sem prejela še dopis vodje sektorja za statusne zadeve (ki je prav tako del besedila *deklici*) s pojasnilom, zakaj je trajalo tako dolgo, da so me o čemerkoli sploh obvestili. Pozvali so me, da lahko svojo vlogo dopolnim. Takrat sem se obrnila na inšpektorat za javni sektor, kjer so mi svetovali, da naj ne dopolnujem vloge zaradi sumljivih okoliščin saj gre lahko v primeru dopolnitve upravičeno v ponovno ocenjevanje. Tako sem tudi storila, z odvetnikom pa sva zaprosila za vpogled v moj upravni spis in čakala na odgovor Ministrstva. Medtem sem si že osmi mesec sama plačevala prispevke, ker pa nisem imela pravice za plačilo prispevkov, tudi statusa samozaposlene nisem mogla dati na mirovanje, da bi lahko uveljavljala pravice in zavarovanje iz študentskega statusa, saj sem ponovno študirala. Mogoč je bil le izbris, v tem primeru pa odločbe glede prispevkov sploh ne bi prejela, saj bi se Ministrstvo izgovorilo, da nisem niti vpisana v razvid. To se je zgodilo tudi v nekaterih primerih, ki jih je v svojem poročilu zabeležil inšpektorat za javni sektor.

2) Študijska naloga: dramatizacija pravljice *Deklica z vžigalicami*

Tako sem lahko zgolj čakala na odziv s strani Ministrstva, ki že leto in pol ni bilo naklonjeno dialogu s samozaposlenimi, medtem pa smo pri predmetu Temeljne tehnike dramskega pisanja za študijsko nalogo dobili navodilo, da napišemo monodramo, dramatizacijo *Deklice z vžigalicami* Hansa Christiana Andersena. Nekaj tednov sem se spopadala z izzivom in v pravljici poskušala najti motiv, ki bi me iskreno nagovarjal. Ker pa sem bila v tem času z mislim tako podnevi kot ponoči predvsem pri zadevi z mojo vlogo na Ministrstvu za kulturo, sem nekega poznega večera napisala dva prizora, s katerima sem poskušala razložiti, zakaj ne bom

pisala dramatizacije *Deklice z vžigalicami*, temveč bom pisala o tem, kar trenutno najbolj zavzema moje misli. Inkubacijskega časa med izkušnjo in njenim ubesedovanjem praktično ni bilo. Še preden so se dogodki razpletli, sem o njih pričela pisati. Podobno izkušnjo pisanja sem imela tudi spomladi 2020, ko mi je bilo s strani umetniškega direktorja Drame SNG Maribor, Aleksandra Popovskega, naročeno, naj napišem družinsko dramo med pandemijo koronavirusa. Pisati sem jo začela, ko je zaprtje države še trajalo, poznejše verzije, ki so nastale v jeseni, pa so sovpadale s ponovnimi restrikcijami jesenskega in zimskega zaprtja države. Tako *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače* kot *deklici* nista imela pravega inkubacijskega časa oziroma časovne distance. V *Skupaj sami*, ki bi jo žanrsko opredelila kot avtofikcijo, sta kot sredstvi za distanciranje med živetim in napisanim uporabljeni fikcija in humor. Zame je pisanje avtofikcije mnogo bolj udobno od pisanja avtobiografskega besedila. Ko pišem, za navdih rada črпам iz resničnega življenja, lastnega ali od bližnjih, pri razkrivanju enega ali drugega pa je varneje, če ga kombiniram s fiktivnim in tako ustvarjam distanco in brišem meje med tem, kaj je bilo res in kaj ne, pri čemer pazim, da vsebina ostaja blizu sveta, v katerem živim(o). Tako v *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače* kot v diplomski drami *Plankton* so nastanek dramskega dela sprožili dogodki iz resničnega življenja, ki so bili potem nadgrajeni s fiktivnim in koncipirani v celoto, ki je poskušala povedati nekaj o našem svetu.

V primeru adaptiranja *Deklice z vžigalicami* v zgodbi dramaturginje nisem uporabila fiktivnih elementov ali humorja, slednjega se verjetno nisem poslužila zaradi intenzivnih občutij tesnobe. Kot že omenjeno v uvodu, je to distanco namesto časa ali humorja edina ustvarjala ravno Andersenova *Deklica*, ki je bila fiktivni element že od začetka, prav tako pa tudi razširjena z mojimi fiktivnimi elementi. Da je pri pisanju inkubacijski čas zame sicer eden najbolj ključnih sredstev za ustvarjanje, sem ugotovila tudi med pisanjem dramatizacije romana Elene Ferrante *Zlagano življenje odraslih*.⁸ Ko sem napisala končno verzijo dramatizacije dva tedna pred uvodno vajo, sama še nisem zmogla reflektirati napisanega. Na srečo je bil študij deljen in sem v jeseni med vajami prišla do odločitve, da spremenim konec dramatizacije in predstave. V namen pisanja tega dela sem tudi obiskala Neapelj, dogajalni kraj romana. Ker sem bila še toliko pod vtisom lastne izkušnje mesta, sem z njo tudi zaključila dramatizacijo, v jeseni, ko je bil osebni izlet od mene že oddaljen, pa sem spoznala, da je primerneje, če namesto intimnega

---

⁸ Dramatizacijo romana Elene Ferrante *Zlagano življenje odraslih* sem napisala za istoimensko predstavo v režiji Sebastijana Horvata, ki je bila premierno uprizorjena 29. 9. 2023 v Beogradskem dramskem pozorištu.

zaključka vrnem dramatizacijo h knjižnemu zaključku Elene Ferrante. Po drugi strani pa je prav manko inkubacijskega časa med ustvarjanjem *Skupaj sami* in predvsem *deklici* tisti, ki je ohranil močan čustven naboj. Čeprav je bil to med ustvarjanjem zame minus, je morda za besedilo iz vidika emotivne vpetosti in živosti bil to velik plus.

V nadaljevanju navajam prva dva napisana prizora, ki sta obstajala zgolj za čas prvega dela besedila *deklici*, ko je to še nosilo naslov *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*. Ko je ta dobil drugi del in novo kontekstualizacijo, ki ni bila zgolj študijska naloga, temveč samostojno besedilo, sta bila prizora črtana.

I. prolog

Deklica, morda dekle ali celo ženska, ampak obvezno mlada ženska, v rokah drži vžigalice. Prižiga jih eno za drugo. Govori samo takrat, ko vžigalica gori. Ko vžigalica ugasne, deklica obmolkne. Vzame novo, jo prižge in govori naprej.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.
To je dramatizacija pravlјice, ki je nikoli nisem marala.
To je dramatizacija pravlјice, ki je bila za moj okus preveč realistična.
In z realistična mislim preveč »down to earth«.
Preveč resnična.
Preveč surova.
Preveč surova za pravlјico.
Preveč surova za pravlјico po mojem okusu.
Preveč boleča.
Preveč stvarna.
Preveč zares.
Preveč tukaj in zdaj.
To nikoli ni bila pravlјica po mojem okusu.
To nikoli ni bila pravlјica o svetu, v kakršnega sem si želela odrasti.
In vendar sem odrasla prav v ta svet.
V svet zime.
V svet mraza.
V svet ignorance.
V svet potrošništva.
V svet čakajočih praznikov.
V svet neizpolnjenih želja.
V svet krivic.
V ta svet sem rasla,
sem odrasla.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.

To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
To nikoli ni bila pravljica po mojem okusu.
To nikoli ni bila pravljica o svetu, v kakršnega sem si želela odrasti.
In vendar sem odrasla prav v ta svet.
V svet neizpolnjenih želja.
V svet krivic.
V ta svet sem rasla,
sem odrasla.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.
To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
To je pravljica, ki ste jo izbrali za nas.
Za štiri deklice.
Štiri deklice, ki držijo vžigalice.
Štiri dramaturginje, ki držijo vžigalice.
Štiri mlade dramaturginje, ki držijo vžigalice.
Držijo in prižigajo.
Vžigalice.
Gorijo.
Vžigalice gorijo – dramaturginje govorijo.
Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.
To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
To je dramatizacija.
Vžigalice gorijo – dramaturginje govorijo.
Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.

Dramaturginje gorijo,
ampak to ni dramatizacija,
ki se začne z ognjem,
in to ni monodrama,
ki se začne z največjim emotivnim nabojem.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.
To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
Da bi se izognila dramatizaciji pravljice, ki je nikoli nisem marala,
sem za izhodišče dramatizacije namesto pravljice raje vzela sliko.
Vašo sliko.
Dramaturginja z vžigalicami.

To je dramatizacija Andersenove *Deklice z vžigalicami*.
To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
To je dramatizacija Andersenove Dramaturginje z vžigalicami.
To je dramatizacija pravljice, ki je nikoli nisem marala.
To je dramatizacija pravljice, ki je bila za moj okus preveč realistična.
In z realistična mislim preveč »down to earth«.
Preveč resnična.

Preveč surova.
 Preveč surova za pravljico.
 Preveč surova za pravljico po mojem okusu.
 Preveč boleča.
 Preveč stvarna.
 Preveč zares.
 Preveč tukaj in zdaj.
 To nikoli ni bila pravljica po mojem okusu.
 To nikoli ni bila pravljica o svetu, v kakršnega sem si želela odrasti.
 In vendar sem odrasla prav v ta svet.
 V svet zime.
 V svet mraza.
 V svet ignorance.
 V svet potrošništva.
 V svet čakajočih praznikov.
 V svet neizpolnjenih želja.
 V svet krivic.
 V ta svet sem rasla,
 sem odrasla.

II. opravičilo

Platno in projektor. Ali pa tabla in kreda. Bolj verjetno tabla in kreda. Izpiše se naslov.

H. C. Andersen
Dramaturginja z vžigalicami

Naslov se seveda ni izpisal sam. Torej. Platno in projektor in dramaturginja. Ali pa tabla in kreda in dramaturginja. Bolj verjetno tabla in kreda in dramaturginja. Dramaturginja na tablo s kredo napiše naslov.

H. C. Andersen
Dramaturginja z vžigalicami

Dramaturginja gleda v napis. Nekaj izbriše. S suho gobo. Ostane samo del napisa.

Dramaturginja z vžigalicami

Dramaturginja še vedno gleda v napis. Še malo izbriše. S suho gobo.

Dramaturginja

Dramaturginja zre v napis in izbriše še nekaj črk. S suho gobo.

Dramaturg

Dramaturginja se še naprej spogleduje z naslovom in zopet poseže vanj.

Drama

Dramaturginja še vedno ni zadovoljna. Nekaj dopiše.

MonoDrama

Ne, ne more biti zadovoljna. Malce izbriše in dopiše.

Monodrama

Gleda in zmaje z glavo. Izbriše.

Napiše na novo.

H. C. Andersen

Dramaturginja z vžigalicami

Se spogleduje in zopet briše. In dopiše.

N. K. Stiković

Dramaturginja z vžigalicami

Se nasmehne in še malo pobriše.

N. K. Stiković

z vžigalicami

Postaja zadovoljna. Ampak to še ne more biti to. Malo pobriše in ponovno napiše.

N. K. Stiković z vžigalicami

Nasmešek. In misel. Požigalka. Ti, mala psihopatka, požigalka.

In požgala bi vse.

Požgala bi

pravlјico.

Požgala bi

dramatizacijo.

Požgala bi

dramaturginjo.

Požgala bi

dramaturgijo,
dramaturški lok,
misel,
koncept.
Še posebej koncept.
Ki si ga je zamislila sama.
G. E. Lessing: *Habsburška dramaturgija*.
Bertolt Brecht: *Umetnikova pot*.
Lojze Filipič: *Živa dramaturgija*.
Marko Slodnjak: *Bolečina in moč*.
Koncept o dramaturgiji.
Koncept o dramaturginji.
Koncept o gledališču.
Koncept o umetnosti.
Koncept o umetniku.
Koncept o umetniški izpolnjenosti.
Koncept o dramaturški izpolnjenosti.
Koncept o dramaturgovih izpolnjenosti.
Požgala bi
koncept,
ki ga ne čuti.

Vžigalice gorijo – dramaturginje govorijo.
Vžigalice govorijo – dramaturginje gorijo.
Požgala bi
koncept,
ki ga ne čuti.

Z rahlo namrgodenim obrazom zre v napis na tabli. Na njen obraz se naseli zloba. Tista sladka zloba preden narediš nekaj porednega, ker veš, da tega nikoli ne počneš, in ravno zato vsebuje to dejanje toliko sladkobe. Vonj po sladkorni peni je vonj po »narediti nekaj porednega«. Vonj po sladkorni peni je vonj po »narediti nekaj napačnega«. Dramaturginja prične brisati napis. Tokrat z mokro gobo.

z vžigalicami

cami

ca mi

Ca mi. Pomisli na »kami«. Albert Camus. Ampak tudi njegova eksistencialistična vprašanja je zdaj ne zanimajo. Koga briga vprašanje o absurdnosti človekovega obstoja? Ta »ca mi« ni Camus. To je »ca mi« njene generacije. »Ca mi« ali po domače »boli me kurac«. Na razvezanijezik.org najdete tudi definicijo kot je »canje, pomen: dol mi visi« in primer »Kaj boš zdej?« in v odgovor: »Ma, ca mi.«

CA MI

Ta dva prizora sem poslala mentorici Žanini Mirčevski in prišla na naslednje predavanje. Odziv na napisana prizora je bil pozitiven, kar me je presenetilo, predvsem jo je navdušila energija, ki jo nosijo besede. Besede brez inkubacijskega časa. Razložila sem ji, o čem sem nameravala začeti pisati sedaj, ko sem z deklico z vžigalicami opravila. Opisala sem celotno situacijo, ki se mi je dogajala z Ministrstvom za kulturo, ona pa mi je namignila na vzporednice, ki jih vidi med mano in deklico, in da naj pomislim, ali vseeno obstaja način, kako bi ti dve zgodbi lahko združila. Vzporednico je videla med zimo, saj je bil takrat pri nas že december, in božičnimi prazniki v pravljici, prav tako pa obe zgodbi vsebujeta mladi ženski in moško avtoriteto, očeta in ministra. Tako je ta dva prizora nekje v decembru nasledil še tretji, kjer sta se klasično dialoško pogovarjali deklica z vžigalicami in avtorica, torej jaz, spoznavali sta se, predvsem pa sta odkrili, da jima je skupna figura očeta. Dekličin pravi oče in minister za kulturo kot oče samozaposlenim v kulturi. Te tri prizore smo konec decembra prebrali na predavanju in jih komentirali, januarja, po praznikih, pa sem se vrnila na predavanja s povsem novo vajo in načrtom, kaj želim pisati za dramo tega semestra. Pojasnila sem, da o izkušnji z Ministrstvom ne želim pisati, saj se vse skupaj še vedno dogaja, še vedno čakam na odgovor in situacija ni razrešena, zato je zame prenaporno, da bi vse podoživljala še ob pisanju. Mentorica je podala konstruktiven komentar na novo vajo, ki sem jo prinesla, večkrat pa mi je rekla, da se ji zdi material, ki ga ponuja moja osebna izkušnja, boljši in nosi tudi velik pomen glede na položaj samozaposlenih, zato naj za izpitno besedilo pri tem predmetu nadaljujem s pisanjem deklice z vžigalicami, ki sreča samozaposleno v kulturi.

Sledilo je izpitno obdobje, med katerim smo imeli tudi zadnji mesec vaj za predstavo *Shopping and Fucking*⁹, kjer sem sodelovala kot dramaturginja, vsak dan smo imeli dvojne vaje, tako da sem se za izpite pripravljala vmes med obema vajama, pozno v noč ali zgodaj zjutraj. Spomnim se, da sem se za takrat najbolj obsežen izpit pri Bari Kolenc iz Teorije sodobnega plesa snov učila tako, da sem si jo zvečer prebrala in posnela na telefon, zjutraj pa sem pred vajo odšla na sprehod, da sem se vsaj malo gibala na zraku, in si predvajala zvočne posnetke. Sočasno pa sem na vsake par dni klicala odvetnika in spraševala, ali je kaj novic z Ministrstva v zvezi z mojo odločbo. Poskušala sem najti tudi čas za pisanje izpitne drame. Na žalost ali na srečo se mi je pripetil rizični stik z osebo, ki je zbolela za kovidom. S prijateljico sva skupaj v majhni kuhinji

---

⁹ Mark Ravenhill: *Shopping and Fucking*, režija Brina Klampfer, produkcija Mini teater, Kulturno umetniško društvo Krik, Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, premiera: 18. 2. 2022.

pripravljali kosilo. Tisti dan je imela ravno avdicijo za neko igralsko vlogo, bila je pod stresom, ki pa je počasi popuščal. Po kosilu je omenila, da se slabo počuti, v nekaj minutah se ji je razpoloženje povsem spremenilo. Bolj za hec kot zares sem ji rekla, da ji lahko dam test za covid, saj jih imam na zalogi. Naredila je test in bila pozitivna, čeprav je bila še isti dan zjutraj negativna, ko se je testirala pred avdicijo. Zvečer sem se odpravila na vajo in zunaj, na Križevniški ulici, pred vstopom v zaprt prostor, pojasnila režiserki, kaj se je pripetilo. Sklenili sva, da bo najbolj odgovorno do sodelavcev in predstave (premiera je bila čez tri tedne), če me deset dni na vajo ne bo in sem v izolaciji.

3) O pisanju Deklice z vžigalicami: avtobiografski adaptaciji

V teh desetih dneh sem napisala izpitno besedilo *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*. Situacija z Ministrstvom še ni bila zaključena, medtem pa sem jo popisala od začetka in vse do najhujšega psihičnega zloma, ki sem ga v zvezi s tem doživela v decembru 2021 in je zapisan v poglavju zadnje srečanje. To, da sem bila med pisanjem besedila zaradi rizičnega stika s covid okužbo povsem izolirana, je bilo na nek način produktivno, saj sem se resnično lahko posvetila zgolj pisanju, hkrati pa so se mi v osamljenosti vrnil vsi občutki anksioznosti, ki so me v tem dolgotrajnem postopku že ves čas spremljali. Ko sem začela pisati in sem še enkrat prebrala tretji prizor, kjer sta se deklica in samozaposlena med seboj pogovarjali, sem se odločila, da tovrstne oblike dialoga ne bom uporabljala, saj deluje preveč naivno in premalo verljivo, da bi nosilo resnično moč, da bi se ti dve deklici v prostoru in času zares srečali. Nisem želela zapasti v nekakšen format pravljičice ali intervjuja ali prostora X, novega vzporednega sveta, ki bi nastal, če bi se deklici dobesedno srečevali. Želela sem ohraniti dokumentarnost mojega prostora in časa ter dogajanja v njem. Prav tako pa se je po tem, ko sem sama vpeljala dialog med deklico z vžigalicami in avtorico, enako zgodilo tudi pri sošolkini vaji (in na koncu tudi ostalo v njenem besedilu), zato sem se tej obliki raje izognila. V času pisanja sem bila sicer pod močnim vtisom romanov Neapeljskega cikla Elene Ferrante (takrat sem ravno zaključevala branje zadnjega dela, ki nosi naslov *O izgubljeni deklici*), kjer v štirih romanih spremljamo življenji dveh deklic od osmega do triinšestdesetega leta starosti. Občasno se njuni življenji prepletata, spet drugič zgolj pripovedovalka opisuje svoje in prijateljičino življenje, ki tečeta vzporedno, a se ne srečujeta. Prav tako mi je kot navdih za pisanje vzporednih zgodb, ki se zares ne prepletata, služilo dramsko besedilo Alice Birch *Anatomy of*

a *Suicide*, ki nam ga je v branje v tem semestru dala asistentka za dramsko pisanje, Eva Mahkovic, v katerem so vzporedno napisane tri dramske situacije.

Ravno zaradi tega, ker se deklica in samozaposlena ne bosta nikoli dobesedno srečali, pa so se prizori z njunimi paralelnimi solilogi morali imenovati srečanje, saj se njuni usodi srečujeta na nivoju paralelizmov: tesnobnih občutij, nesreče, ujetosti v situacijo, ki jo pogojuje avtoriteta minister ali avtoriteta oče, hrepenenja, želj, vztrajanja ... Ker je bila moja zgodba, če sem jo želela kronološko popisati od začetka do konca, precej daljša od tega, kar se zgodi Andersenovi deklici, sem tudi njeno zgodbo morala razširiti. Že v tem oziru sem tako razvila samo dramatizacijo pravljice, dodala lik njenega očeta in prikazala ter poglobila njen odnos z babico, od koder izvira tudi njena zadnja želja (ko prižge poslednjo vžigalico), da bi odšla k babici. Med samim pisanjem pa je dekličina linija s pripovedovanjem zgodbe in z motivi, kot so na primer vile, sablje, turbani, pričela dobivati funkcijo, da pravzaprav s stopnjevanjem napetosti in izbrano motiviko prikazuje tudi stanje duha vzporednega monologa, ki popisuje dogodke v postopku samozaposlene v kulturi. To je bil tudi v predstavi eden izmed redkih elementov, kjer je režija podpirala zunanjo dramatičnost dogajanja.

Med pisanjem sem izbrskala tudi vso dokumentacijo, ki sem jo od Ministrstva prejela v dobrem letu dni, od elektronskih do fizičnih sporočil, dopisov, obrazcev, obvestil ... in jih kronološko razporedila. Ta dokumentacija je pravzaprav predstavljala skelet nastajajočega dramskega besedila, izvor je bil v dokumentarnem, nato pa sem okoli tega dodala še osebno izpoved – avtobiografsko in dekličino. Samo soočenje s papirji je bilo v tem delu pisanja besedila psihično najbolj naporno, vem, da sem na dan napisala po največ dva prizora, saj nisem mogla dolgo ostajati v tem materialu. Moj cilj je bil, da se prebijem čez celoten postopek, ki je še vedno trajal, in ga spravim v nastajajoče besedilo. Ko sem v zgodbi kronološko prišla do sedanjosti, februar 2022, sem še vedno čakala na odziv, odločbo. Na tej točki sem besedilo zaključila. V tistem času ga za seboj nisem zmogla prebrati, pomembno je bilo, da je bilo vse skupaj zbrano v kronološkem zaporedju in da sem lahko oddala izpitno besedilo. Ravno to dokumentarno gradivo, s katerim sem se težko soočala in podoživljala, pa je tisto, ki v besedilu in predstavi tudi na bralca/gledalca učinkuje dramatično. Ne gre za dramatičnost, ki bi jo ustvarjali z dramskim pisanjem, režijo ali igro, na ravni zunanje forme, gre za dramatičnost, ki se ne formira javno, temveč se vzpostavi intimno, v bralcu ali v gledalcu, v njegovi percepciji prebranega.

Dolgočasni birokratski obrazec, A4 papir z Ministrstva za kulturo izzove dramatičnost, ker je dokumentarne narave, ker je v svoji resničnosti avtentičen in nastopi kot dokaz o pričevanju intimne zgodbe in s svojo vsebino ustvarja posledice na intimno življenje protagonistke, ki jo spremljamo.

Medtem ko sem zaključila pisanje »dramatizacije« *Deklice z vžigalicami*, se je v medijih še vedno opozarjalo na poslabšan položaj samozaposlenih v kulturi in nevladnih organizacij v zadnjih dveh letih. Na novinarski konferenci, ki jo ob državnem prazniku kulture pripravlja društvo Asociacija (Butala, *Analiza* 2021), so izpostavili, da je na nedavnem programskem razpisu za nevladne organizacije nekaj uveljavljenih producentov ostalo brez financiranja, tako je del denarja ostal nerazporejen, kar pomeni, da Ministrstvo ima možnosti finančno podpreti organizacije in njihovo število, temveč tega ne želi storiti. Ob krčenju sredstev nevladnim organizacijam in potencialnem odvzemu prostorov tem, ki delujejo na Metelkovi 6, so poudarili, da ta dva pogoja ne pomenita zgolj krčenja produkcije, temveč se tako lahko izgubijo določeni poklicni profili in veje umetnosti. V zvezi s samozaposlenimi so ponovno opozorili na zavlačevanje pri obravnavi vlog in zamudno izdajanje odločb ter nezmožnost vpogleda v dokumentacijo postopka. Izpostavili so tudi potencialne probleme, ki bi jih samozaposlenim povzročila odločitev FURS-a, če bi se po novem prispevke za socialno varstvo, ki jih nekaterim samozaposlenim plačuje država, obravnavalo kot dohodke, saj bi bila posledično višja tudi dohodnina, »dohodki« pa bi vplivali tudi na preseganje cenzusa za pridobitev pravice do plačila prispevkov, čeprav »zakonodaja sicer prispevkov nikjer ne opredeljuje kot prihodkov, gre torej za povsem arbitrarno odločitev« (Butala, *Tožba* 2021). Spremljanje javnosti, konstantnega poročanja medijev o novicah iz tega področja, je imelo na moj položaj različne učinke. Po eni strani sem ob prebranem dobila občutek, da se mi ne meša in da se to ne dogaja zgolj meni, po drugi pa so te novice poglobljale obup in pesimizem, saj ni kazalo, da bi šlo v bližnji prihodnosti na boljše, kvečjemu na slabše.

Po izpitu je s strani mentorice prišla ideja, da bi vse štiri drame, ki so nastale kot dramatizacije *Deklice z vžigalicami*, predstavili na prihajajočem Borštnikovem srečanju (več o pišem v poglavju Od bralne uprizoritve do gledališke produkcije). V času do bralne uprizoritve sem že prejela odločbo, Ministrstvo mi ponovno ni priznalo pravice do plačila prispevkov za socialno varnost. Tokrat sem vložila tožbo in se izbrisala iz razvida samozaposlenih ter uveljavljala

pravice iz študentskega statusa. Te in še nekaj informacij smo vključili v epilog bralne uprizoritve, ki je bila v začetku meseca junija 2022 v Mariboru na Festivalu Borštnikovo srečanje.

4) O pisanju drugega dela besedila in o novem naslovu deklici

Ob koncu poletja, 22. 8. 2022, sem imela na sodišču prvo obravnavo.¹⁰ Dober mesec dni pozneje je Ministrstvo pripoznalo tožbeni zahtevek, tako da nadaljnje obravnave niso bile potrebne. V naslednjih dveh mesecih sem se ukvarjala s konceptom, na kakšen način zapisati zaključek zgodbe v zvezi z mojim statusom samozaposlene in pridobivanjem pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost. Pri pisanju drugega dela je za razliko od prvega dejansko obstajal inkubacijski čas. Sicer zgolj dva meseca, ampak najvažnejše je bilo, da je zgodba imela epilog. Poleg tega ni šlo več za študijsko obveznost, temveč sem besedilo želela dokončati sama z zavedanjem, da bo uprizorjeno in da ga želim poslati na natečaj za nagrado Slavka Gruma. Rok za oddajo besedil, 30. november 2022, je pravzaprav odmeril inkubacijski čas od odločitve sodišča do napisanega besedila. Če sem med pisanjem prvega dela mislila, da bom to delila zgolj z mentorico in s tremi sošolkami, kar je v resnici intimno okolje, sem se ob pisanju drugega dela ves čas zavedala, da bo besedilo postalo javno. Morda sem zato v njem manj opisovala svoja doživljanja in zaradi omejevanja razkrivanja intime bolj prikazovala dogodke. Prav tako je besedilo moralo dobiti nov okvir, izhodišče za nastanek ni več moglo biti soočenje s študijsko nalogo dramatizacije Andersenove pravljice, čeprav se odločila, da lik deklice obdržim. Kot že omenjeno, je deklica z vžigalicami bolj zame kot za bralca ali gledalca predstavljala distanco od avtobiografskosti, prav tako pa smo se z igralkama, ki sta nastopili v bralni uprizoritvi, odločili, da skupaj nadaljujemo tudi pri gledališki predstavi v Gledališču Glej.

V času pisanja drugega dela, za razliko od pisanja prvega, nisem bila vpisana v razvid samozaposlenih, vedela sem, da me za ponovni vpis in za prispevke čaka nov postopek, pod novo ministrico, prihajajočim novim pravilnikom in komisijami. Vedela sem, da ima moja osebna zgodba vseeno na pol srečen zaključek, saj sem tožbo dobila in so mi vrnili denar za

---

¹⁰ Da so v tem obdobju tožbe nadomeščale manko dialoga s kulturnim ministrstvom, je razvidno tudi iz tožb, ki so jih zoper Ministrstvo vložile nevladne organizacije, npr. Zavod Maska, s katerim smo imeli tudi istega odvetnika.

plačevanje prispevkov, čeprav bi mi pravica glede na pogoje, ki sem jih izpolnjevala, morala pripadati tudi vnaprej, ampak sem se zaradi dolgotrajnosti postopka in finančnega izčrpanja iz razvida vmes že izpisala. Poleg dobljene tožbe pa sem med poletjem izvedela, da so na podlagi inšpekcijskega nadzora in poročila inšpektorata za javni sektor zaradi napak in kršenja zakonov v sektorju za statusne zadeve razrešili vodjo sektorja. To sta bili dejstvi, ki sta objektivizirali subjektivnost avtobiografske narative.

Dramaturško sta predstavljali tudi dva vrhova v razpletu zgodbe. Dobljena tožba je zaključek osebne zgodbe, ki kaže na nepravilnosti na Ministrstvu in na to, da majhen človek po pravni poti v tej državi vseeno še lahko doseže pravico. Potrebno pa je tudi poudariti, da je bilo verjetno ključno, da je Ministrstvo pripoznalo tožbeni zahtevek, saj je bilo v mojem postopku poleg vsebinskih neskladij tudi veliko postopkovnih napak, ki jih je povzročila še prejšnja garnitura Ministrstva za kulturo. Razrešitev vodje sektorja za statusne zadeve pa ni bila nekaj, kar bi zadevalo zgolj moj primer, temveč sega veliko širše in kaže sprva nepravilno ravnanje uslužbencev na Ministrstvu, po zamenjavi vrha Ministrstva pa izkazuje spoštovanje zakonov in ukrepov, ki jih je odredil inšpektorat. Oba razpleta tako kažeta na spoštovanje in delovanje pravne države. Pozivanje inšpektorata s strani posameznikov pa prikazuje tudi aktivnost državljanov, ki zaradi osebnih zapletov in z osebno motivacijo aktivirajo državni aparat in s tem vplivajo na širši krog ljudi.

Zgodba deklice z vžigalicami se je zaključila s koncem prvega dela in jasno je bilo, da je v drugem delu ne bo. Oblika besedila je bila zato avtomatsko svobodnejša, saj ni bilo treba več slediti paralelizmu sočasnih monologov. Drugi del besedila je pravzaprav montaža prizorov mojega zasebnega in poklicnega življenja. Po energiji in motivih se prizori menjajo med pozitivnim in negativnim ter še vedno sledijo resničnim dogodkom v kronološkem zaporedju. Zame je bilo ključno, da kljub pozitivnemu razpletu razvijem motiv o fizičnih posledicah, ki jih je na moje telo imelo psihično stanje, v katerem sem se znašla zaradi situacije z Ministrstvom, in je nakazano že v prvem delu besedila. V tem opisujem notranje doživljanje, v drugem pa govorim o fizičnih posledicah, ki jih je name imelo psihično stanje. Prizora z obilnim hranjenjem na morju in pogrebom prijateljičinega očeta naslavljata vplive na zasebno življenje v času celotnega postopka, pred in med tožbo: na prehranjevalne težave, izgubo apetita zaradi

anksioznosti in izgubo telesne mase pod nivo zdrave telesne teže. Več o tem pišem v poglavju Umetniško delo kot proces detravmatizacije.

Poleg linije o Ministrstvu in o mojem telesu je tukaj še linija o moji karieri, ki predstavlja slabe pogoje na trgu delu mladih gledaliških ustvarjalcev, natančneje dramatičark in dramaturginj. S prizorom Dreamer's room, ki v številkah prikaže stanje v slovenskem gledališču, poskušam posredno in nerazlagalno prikazati, zakaj je bitka za pridobitev pravice za plačilo prispevkov tako nujna za mlade ustvarjalce na začetku karierne poti. V prizoru navedem dejstvo, da sem bila za svoje prvo samostojno avtorsko dramaturško delo v institucionalnem gledališču za dramatzacijo in dramaturgijo skupaj plačana 2.000 evrov bruto. Študij je trajal dvakrat na dan skoraj štiri mesece z občasnimi prekinitvami zaradi epidemioloških restrikcij, še pred tem pa sem približno dva meseca delala na dramatzaciji dramskega besedila. Vse skupaj torej pol leta dela – ko to poskušam preračunati v ure, ugotovim, da nisem bila plačana niti pol evra na uro. Prispevki za socialno varnost v prvem letu znašajo približno 290 evrov na mesec, pozneje, ko ni več olajševalnih okoliščin, ki ti jih država nameni ob vstopu na trg dela, znašajo prispevki malo manj kot 500 evrov na mesec. Pri bruto honorarju, ki sem ga prejela, mi tako glede na čas trajanja, ki sem ga vložila v ta projekt, za življenjske stroške (kaj šele kakšen nadstandard) ne bi ostalo nič, saj bi ves denar porabila za plačilo prispevkov. Tukaj pa je še plačevanje dohodnine. Seveda to ni edini takšen honorar, pozneje sem za dramaturgijo na neinstitucionalni sceni prejela 500 evrov bruto, prav tako za vsaj dvomesečni proces, pri katerem so vsaj mesec dni vaje potekale dvakrat na dan. Še bi lahko naštevala, prav tako pa tako slabo plačani nismo zgolj dramaturgi, čeprav bi rekla, da smo v primerjavi z igralci in režiserji plačani v povprečju precej slabše. Zlasti, če svoj vložek glede na število ur primerjam z režiserjevim, med nama ni velike razlike, pa so pri njih honorarji nekajkrat višji. Kot mlad samozaposlen delavec v kulturi moraš opravljati več projektov hkrati, da lahko od tega živiš, kar seveda vpliva na kakovost dela, stresen življenjski slog pana dolgi rok pa vodi v izgorelost. Ministrstvo za kulturo je zaradi nizkih honorarjev pri projektnem delu uvedlo socialni korektiv, pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna, za katero mora delavec v kulturi dosegati pogoje »vrhunskosti«. V resnici pa je ta pravica nujno potrebna, da ti umetniški poklici sploh lahko obstajajo, oziroma jih nekdo izvaja in si ob tem lahko privošči napolnjen hladilnik.

V drugem delu besedila v oblikovnem smislu ni izrazite poenotenosti, gre za monološke oblike, notranje monologe in pripovedi ter ponovno vključevanje dokumentarnega gradiva, kjer pripovedovalka nisem jaz, temveč institucija oziroma njena vodja. Enkrat ima to vlogo inšpektorica, drugič ministrica. Od vseh prizorov pa morda najbolj izstopa tisti, ki nagovori bralca neposredno. To se zgodi po tem, ko dramatičarka in dramaturginja dobil tožbo. Ko subjekt, ki je tudi objekt celotnega besedila, zmaga, ko se ji povrne glas, se izpostavi kot avtorica. Izpostavi se kot glas medija, ki ga že ves čas piše, in nagovori tistega, ki ga bere. Avtorica, zmagovalka na sodišču, dramatičarka predre četrto steno in povabi bralca, da se sprehodi po besedilu, da se sprehodi po njenem delu. Delu, ker je tudi pisanje (sicer zelo slabo plačano) delo, ki pa so ga za nameček želeli še prezreti in razveljaviti.

Z drugim delom besedila, v katerem se razpletejo konflikti iz prvega dela, je nastala nova celota, zaradi katere je besedilo dobilo tudi nov prolog in epilog. Prizora prolog in opravičilo iz besedila *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija* nista prišla več v poštev, saj je besedilo prešlo okvirje študijske naloge, ki je v začetku nagovarjala mentorico, in sam izziv pisanja dramatizacije te pravljice. Tako sta nastala nov prolog in epilog, ki objemata celotno besedilo in vključujeta obe, deklico in dramaturginjo. Govorita o deklici, ki se je lahko borila proti krivicam, in deklici, ki tega ni mogla. Prav tako je ob pisanju prologa in epiloga prišla tudi ideja o prisotnosti deklice v drugem delu. Ker ta v prvem umre, je bilo mogoče le, da se oglasi iz onstranstva. Tako je nastal sanjski prizor, v katerem tudi deklica dobi svoj srečni konec ob babici, h kateri si po Andersenovi pravljici želi, ko si prižge zadnjo vžgalico, da bi jo ogrela. Tako deklica in babica na koncu pristaneta skupaj na čajanki, od koder v družbi čebel opazujeta drugo deklico, dramaturginjo

Besedilo je dobilo nov naslov *deklici*, ki je bil vedno mišljen kot posvetilo deklici z vžigalicami, ker sem jo uporabila za svoj tekst, čeprav zgodbi nisem ostala najbolj zvesta. In kot posvetilo vsem drugim deklicam, ki se niso imele možnosti boriti proti krivicam. Za čas te izkušnje pa sem tudi sebe dojemala kot deklico, kot nekoga, ki še ni odrasel, saj je bila to do tedaj najgrenkejša izkušnja v mojem življenju, preko katere sem se bila primorana letom spodobno soočiti s svetom odraslih, v katerega sem primorana odrasti. Ali kot pojem 'deklica' odlično razčleni in ga umesti v širši družbeni kontekst Nika Švab v eseju *O boju, ki ga je potrebno bit*.

O boju, ki ga nihče ne bi smel bit., ki je bil objavljen na portalu SiGledal v sklopu esejev o besedilih, nominiranih za nagrado Slavka Gruma.

Po SSKJ je deklica »oseba ženskega spola do pubertete« in tovrstna deklica je Andersenova protagonistka, medtem ko je protagonistka Nina Kuclar Stiković bližje definiciji Britney Spears »I'm not a girl, not yet a woman«, saj gre za polnoletno osebo, ki pa ji do popolne samostojnosti še ni uspelo priti iz socioekonomskih razlogov, ki pritičejo pripadnicam in pripadnikom milenijske generacije, sploh tem, ki smo samozaposleni in za katere niti ni jasno, kdaj, če kdaj, bomo odrasli. Zato se izraz deklica (ki ima za razliko od sopomenke punca tudi bogatejšo literarno zgodovino) vedno pogosteje pojavlja kot izraz za polnoletne ženske, ki v svoji polnoletnosti nis(m)o suverene (in s tem izrazom mislim na samostojnost in samozavestnost). Prav tako se v zadnjih nekaj letih dogaja družbena redefinicija pojma dekliškosti. Mlade ženske s(m)o se nehale delati, da »nismo kot druge punce«, da smo boljše, bolj progresivne, manj stereotipne. Ponovno smo vzljubile roza barvo, pastelne odtenke, zapestnice iz perlic in pop glasbo. Ne identificiramo se več kot ženska/ženstvena, ampak kot punca/dekliška. Uporabljamo polznanstvene metode, kot so girl math in girl logic, zvečer jemo girl dinner. Kot rečeno, beseda deklica nakazuje na neko nedolžnost, občasno na nedoraslost oziroma neodraslost, nesamostojnost. Pri svojih rosnih poznih dvajsetih oziroma zgodnjih tridesetih živimo s cimri (ali v nepremičninah pokojnih starih staršev), ker so garsonjere ali enosobna stanovanja preprosto predraga za eno plačo. Smo prekarne delavke in anksiozne, ker nikoli ne vemo, kdaj ali od kod bo prišel naslednji honorar. Posledično nimamo urejene jutranje rutine ali otrok. Naša življenja delujejo kot permanentno stanje absolventk, ki so že dovolj stare, da bi lahko tudi kaj zaslužile, nikakor pa se ne zmorejo v celoti preživljati same. Ne iščemo dodatnih odgovornosti v obliki neplačanega gospodinjskega in skrbstvenega dela (kar bi recimo lahko bilo materinstvo), ker že same komaj poskrbimo zase (Švab, *O boju* 2024).

Drugi del besedila tako ne prikazuje več zgolj spopadanja z birokratskim ustrojem Ministrstva za kulturo in intimnih stisk ob čakanju in ignoriranju, temveč razgali širšo sliko delavcev v kulturi, slabe finančne pogoje na trgu dela, opomni na širši družbeni problem, o katerem se premalo govori, saj se tudi samozaposleni skrivajo za pravico do plačila prispevkov, ki se zdi kot tolažilni bonbonček, zato da se delavci ne bi uprli. To je morda prostor, ki ga takrat nisem razširila, danes pa bi si želela, da bi besedilo od prizora Dreamer's room nadaljevalo svoj uporniški pohod in spodbudilo bralca ali gledalca k prebujanju in zahtevanju generalno boljših

pogojev, honorarjev, kot pa zgolj upanje na pravico za plačilo prispevkov za socialno varnost – državno pomoč, državno miloščino.

III. Od bralne uprizoritve do gledališke produkcije

Poročilo o študijskem procesu za uprizoritev dramskega besedila *deklici* je razdeljeno na dva dela, saj se mi je zdelo smiselno predstaviti tako vaje za bralno uprizoritev kot samo bralno uprizoritev in reakcije občinstva, kot tudi poznejši, daljši del procesa, vaje za »pravo« gledališko uprizoritev. V poročilo vključujem tudi produkcijski vidik procesa, saj sem kot avtorica projekta obakrat opravljala del producentske vloge. Ker predstava govori o umetniškem svetu iz prekarnega, birokratskega in materialističnega aspekta, se mi zdi nujno tudi tukaj spregovoriti o samih produkcijskih sredstvih in pogojih, ki smo jih imeli, da smo o tej temi lahko spregovorili v javnem prostoru z gledališkim jezikom.

Najprej torej pišem o bralni uprizoritvi prvega dela dramskega besedila *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*, ki je bila premierno izvedena 7. junija 2023 v Mariboru v sklopu študentskega gledališča na 57. Festivalu Borštnikovo srečanje. V drugem delu pa se posvetim ustvarjalnemu procesu za predstavo *deklici* po istoimenski drami, ko je besedilo že imelo prvi in drugi del, in smo ga 17. aprila 2023 premierno uprizorili v Gledališču Glej.

1) Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija, bralna uprizoritev

Bralna uprizoritev takrat še zgolj prvega dela dramskega besedila *deklici*, ki je nosila naslov *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*, je bila izvedena 7. junija 2022 na Komornem odru Drame SNG Maribor na 57. Festivalu Borštnikovo srečanje v okviru študentskega gledališča, in sicer kot četrti del omnibusa *Ko se žgem*, ki so ga sestavljale vse štiri adaptacije Andersenove *Deklice z vžigalicami*, ki smo jih v zimskem semestru 1. letnika magistrskega programa Dramaturgija in scenske umetnosti pod mentorstvom Žanine Mirčevske razvijale sošolke Manca Lipoglavšek, Urša Majcen, Helena Šukljan in jaz.

Za mojo *Deklico z vžigalicami* sem k procesu za bralno uprizoritev povabila Bora Ravbarja, takrat študenta 3. letnika gledališke režije. Bor je mojo situacijo, ki je zapisana v besedilu, površinsko poznal že od prej, saj sva o njej govorila odkar se mi je začela dogajati. O tem sva

se pogovarjala, ko sva se srečevala na protivladnih protestih ali pa okrog Akademije, v baru Vesolje in podobno. Bor je bil s svojim aktivizmom in spremljanjem političnega dogajanja nekdo, ki je a priori razumel kontekst nastanka besedila. Ker je poznal tako širše okoliščine kot mojo zgodbo, je bilo samoumevno, da povabim prav njega. Za razliko od sošolk, Mance, ki je v svojem besedilu nastopala sama, Helene, ki je svoje besedilo režirala, in Urše, ki je ustvarila avdiovideo inštalacijo, v kateri je nastopala, sem si želela sodelavca, ki bo med mojo avtobiografsko in dokumentarno adaptacijo Andersena predstavljal mejo in ustvaril razdaljo do materiala, ki je bil zame takrat še tako svež, da ga zaradi čustvene vpletenosti ne bi zmogla pripraviti na uprizoritev, saj sem ga stežka spravila že na papir. Želela pa sem si tudi sodelovanja z režiserko ali režiserjem, saj menim, da je za razvoj dramske pisave koristno, ko ta sreča režiserko ali režiserja, ki ponudi svoje branje besedila.

Z Borom sva bila takoj usklajena glede izbire igralk, ki sva ju videla za deklici. Izbrala sva Mino Švajger in Suzano Krevh, saj sta obe v takrat preteklem zimskem semestru s svojima kreacijama v študijski produkciji dokazali natančnost, ki jo premoreta za obdelavo materiala, in avtentično ustvarjanje dramskega lika. Z Borom sva se na nekaj sestankih dobila že v aprilu in maju, konec maja pa smo se skupaj z igralkama pričeli pripravljati na bralno uprizoritev, ki je bila v začetku junija. Zaradi omejenosti trajanja predstave, največ 60 minut, je bila takoj sprejeta odločitev, da bosta dekleti brali zgolj monologe in dialoške telefonske pogovore, medtem ko bo dokumentarno gradivo, tisto najnujnejše za sledenje zgodbe, projicirano v programu Powerpoint. Dramaturško delo na besedilu, analiza ali razčlemba zame niso bili potrebni, saj sem besedilo kot avtorica dobro poznala. V prvi fazi sem za vaje pripravila črte dveh vrst. Ene so bile te, ki so privarčevale na času in izpustile repetitije in dele, ki niso obvezni za razumevanje zgodbe, druge pa so bile te, ki sva se jih z Borom odločila prenesti v drug režijski kod, v odrsko akcijo brez besed. Takšen je bil recimo prizor Poletje, kjer deklica v besedilu našteva ogromno travniških rastlin, medtem ko dramaturginja paralelno našteva ogromno alkoholnih pijač. Besedilo je nadomestil minimalističen ples na pesem Eddie Cohran *Summertime blues*, ki je v energiji živahen in poleten, govori pa o nenehnem delu brez prestanka in slabih finančnih pogojih. Med to akcijo se je zgodila tudi menjava vlog med igralkama. V bralni uprizoritvi sta se igralki namreč zamenjali zgolj enkrat, pred Poletjem je deklico z vžigalicami igrala Mina Švajger, Suzana Krevh pa dramaturginjo, medtem ko sta se vlogi po Poletju obrnili. Za zamenjavo sva se odločila iz dveh razlogov, konceptualnega in osebnega.

Menjava je izhajala iz ideje, da bi se situacija, ki se je zgodila meni, lahko zgodila tudi komu drugemu in se je v podobnih različicah tudi dogajala drugim ljudem, hkrati pa da bi v položaj, v katerega je bila rojena deklica, bila lahko rojena tudi jaz ali kdorkoli drug. Pri osebni razlogu pa je šlo za to, da sta si obe igralki želeli igrati lik dramaturginje.

Morda sem se bolj kot ob odločitvi za dogodek šele med vajami zanj, v močni navezanosti na material. začela zavedati, da bo to, kar je bilo do sedaj intimno, postalo javno, Besedilo je bilo zame še vedno sveže, saj so minili zgolj trije meseci, prav tako izkušnja, ki še vedno ni dobila epiloga, zato sem se od materiala poskušala distancirati. Na prvi vaji smo ves čas govorili »Nina« ali »Ninin lik« ali »Ninin monolog«, »Ninina izkušnja«, »tvoja izkušnja«, torej moja izkušnja. Potem pa smo se dogovorili, zato da bi lahko gradivo obravnavali iz večje distance, predvsem jaz, in da bi pripoved poskušali objektivizirati (da se to ni zgodilo meni v osebni (čeprav je nanj vplivalo), temveč poklicnem življenju, in bi se lahko zgodilo tudi drugemu samozaposlenemu ali drugi dramaturginji), začeli uporabljati izraz dramaturginja. Linija, ki ni bila linija deklice z vžigalicami, je bila dramaturginjina linija. Zanimivo je, da smo pri bralni uprizoritvi v prizorih s telefonskimi klici ohranili npr. repliko »sem dobil Nino Kuclar Stiković«, medtem ko smo za predstavo v Gleju namesto osebnega imena uporabili izraz dramaturginja. Mislim, da je do tega prišlo zato, ker nam je pri bralni uprizoritvi preprosto zmanjkalo časa, da bi pazili na priredbo vseh podrobnosti.

Iz osebnih razlogov, kot sta trema pred tovrstnim nastopanjem, predvsem pa podoživljanje situacije na odru, v vlogi dramaturginje zagotovo nisem hotela nastopiti, niti v celoti niti za manjši izstop. Za dokumentarno oziroma dobesečno gledališče velja, da v kolikor nastopi sam pričevalec zgodbe, da subjekt vira in izvedbe nista ločena, to omogoča polnejše vživetje v pripovedovanje in nastopanje, hkrati pa ravno ta emocionalnost vzame vsebini, da ne more spregovoriti na bolj razumski ravni. Prav tako je bilo tudi za igralkini interpretaciji nujno, tako na bralni uprizoritvi kot v Gleju, da v lika nista vstopili s pristopom popolnega psihološkega realizma. Igralsko vživljanje se je gradiralo od prizora do prizora. V kolikor bi namreč igralki pretirano emocionalno igrali lik dramaturginje (z deklico, ki je fiktivni lik, je drugače), ki je napisan po resnični in še živi osebi, bi *mimesis* v tem primeru hitro deloval izumetničeno, gledalca bi namesto k sebi odrinil od sebe, prav tako pa bi ga lahko oropal za doživljanje njegovih emocij. Hkrati je bilo zaradi stila monologov, ki je pri obeh likih precej melodramski,

potrebno paziti, da interpretacija tega ni še podčrtala in zapadla v pretirani patos. Najti ravno pravšnjo dozo vživljanja v lik in čustvenega izpovedovanja ali informativnega pripovedovanja je bila zagotovo ena izmed težjih nalog za igralki. Ves čas smo se spraševali, kar smo začeli že pri bralni uprizoritvi in nadaljevali pozneje, kako gledalcu približati osebnost zgodbe. Verjeli smo, da tako, da se od nje sami poskušamo oddaljiti. Za trenutek dobesednega gledališča pa smo vseeno izbrali prizor oziroma monolog z naslovom najboljša mlada dramatičarka, s katerim smo ohranili element avtobiografskosti, da pa se ne bi ujeli v zanko pretirane čustvenosti, smo namesto izvedbe v živo uporabili zvočni posnetek, na katerem besedilo zelo hitro preberem.

Na podoben način sta izstopala tudi začetek in konec bralne uprizoritve. V tej verziji besedila je bil prvi prizor prolog, ki je naveden v poglavju Študijska naloga: dramatizacija pravljice *Deklica z vžigalicami*. Na bralni uprizoritvi sem ga prebrala na mikrofona, vendar je bil prisoten zgolj moj glas, saj sem se nahajala v tonski kabini. Na enak način smo podali epilog, ki je dokumentarno v kronološkem zaporedju navajal dogodke, ki so se še zgodili v zvezi z Ministrstvom za kulturo, potem ko je bila drama februarja 2022 napisana kot izpitno besedilo. Ta epilog je bil ustvarjen v namen bralne uprizoritve, je pa tudi ostal v končni verziji drame, ko je ta dobila še drugi del in služi kot veznik oziroma t. i. cliff hanger med prvim in drugim delom zgodbe. Prolog in epilog sta bila vsebinsko oddaljena od mojega doživljanja med čakanjem na odločbo in njeno vsebino, zato smo se lahko odločili za pristop dobesednega gledališča. Ker je šlo za bralne uprizoritve besedil magistrskih študentk dramaturgije, se nam je zdelo tudi smiselno, da se dogodek začne in zaključi z mojo prisotnostjo.

Prisotnost avtorice v uprizoritvi avtobiografske drame smo stopnjevali tako, da sem na odru nastopila tudi fizično, a brez igranja ali interpretiranja vsebine. Šlo je zgolj za prisotnost telesa, ki je šlo skozi izkušnjo, o kateri govori besedilo, prisotnost telesa, ki je verjetno doživelo nekakšno travmo ali rano in so njene posledice še vedno vidne. Telo je nastopilo kot avtobiografsko performativno telo. V že prej omenjenem prizoru Poletje, ko igralki zamenjata vlogi, sem v ozadju prizora, na Komornem odru Drame SNG Maribor pa sem počasi na črno steno lepila bele liste – dokumentarno gradivo, ki je zajemalo postopek pridobivanja pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna in celoten dialog z Ministrstvom za kulturo v tem postopku. Bralna uprizoritev je bila v večini postavljena dvoplansko, v prvem

planu sta bili igralki, v drugem pa projekcije dokumentov, elektronskih sporočil in sorodnega dokumentarnega gradiva. To so bile fotokopije originalne dokumentacije.

Na prisotnost mojega telesa je na generalki za bralno uprizoritev prva podala komentar mentorica projekta, profesorica Žanina Mirčevska. Rekla je, da gre za zelo osupljiv trenutek, ko zgodbo, ki jo spremljaš, preseka resničnost, ko zagledaš osebo, ki se ji je vse to dogajalo, pred seboj, osebo v tem krhkem telesu, medtem ko besedilo vpelje situacijo, da je protagonistka zaradi stresa in anksioznosti, ki sta bila posledica delovanja zaposlenih na Ministrstvu za kulturo, v zelo kratkem času izgubila precejšnjo telesno maso.¹¹

Lepljenje dokumentarnega birokratskega materiala na steno in prisotnost mojega telesa sta učinkovala dramatično. Če so med branjem dramatični že sami papirji, vpeti v zgodbo, ki prikazuje, kaj se dogaja v človeški psihi, ki je za temi papirji, pa je videti telo, ki nosi in vizualno prikazuje posledice tega, še toliko bolj dramatično. Ko smo postavljali ta prizor, nikoli nismo nameravali igrati na to, saj se akcija, ki jo izvedem, zgodi celo v drugem planu, pred menoj igralki zaplešata in zamenjata vlogi, ob tem ju spremlja glasba. A je spremljanje realnega telesa, ki se na odru pojavi prvič, vseeno močnejše od vsakršne gledališke estetizacije. Gre za vdor realnega v fiktivno, čeprav je to fiktivno avtobiografsko, kakor da bi še tisto najintimnejše, ki je ostalo skrito, v tem trenutku postalo javno in tako tudi šokiralo. Mogoče je zagledati fizične posledice birokratskega nasilja. Ves čas smo se namreč spraševali, kako odrsko prikazati birokratsko nasilje, ki je, za razliko od fizičnega nasilja ali vojnega nasilja, ki ga včasih spremljajo atraktivne dokumentarne fotografije in posnetki, tiho in nevidno, materialno neulovljivo. Tako delujejo ideološki in represivni aparati države. Represivne (npr. policija in vojska) prepoznamo mnogo hitreje zaradi njihove fizične prezenze in posledic, ki jih nasilje lahko pusti na človeku, medtem ko so ideološki aparati (npr. zakoni in birokratski postopki) zaradi svoje netelesnosti bolj potuhnjeni in jih je težje prepoznati v akciji in videti njihove posledice. Podobno bi lahko rekli, da naša družba še vedno deluje tako: resno jemlje fizične

---

¹¹ Nika Švab mi je, ko sva pozneje po njeni refleksiji besedila *deklici* govorili o tem, povedala, da je bila na bralni uprizoritvi prvega dela besedila v Mariboru in da se ob prizoru, ko sem se na odru pojavila jaz, ni mogla več zadrževati in so ji oči napolnile solze. Čeprav tudi sama ob predstavah pogosto potočim kakšno solzo, kadar sočustvujem z liki ali v njih prepoznam sebe, priznam, da takšnega odziva nisem pričakovala. Zagotovo je bralna uprizoritev na Niko vplivala tako tudi zato, ker je obema skupen položaj samozaposlene dramatičarke in dramaturginje. O različnih odzivih občinstva več zapišem v sklopu uprizoritve v Gleju (poglavje Odzivi občinstva), saj se odzivi razlikujejo tudi po tem, ali me gledalec pozna osebno ali ne, je samozaposlen ali ne, je del gledališke scene ali ne ipd.

bolezni, ki jih tudi sodobna medicina s tehnologijo lažje izsledi, so vidne, kakor pa recimo psihične bolezni, ki še vedno ostajajo delno tabuizirane oziroma sodobnemu človeku kot pripadniku vizualne kulture tudi težje predstavljive. Vse dokler ne pride do preobrata, ko pravzaprav bolezensko psihično zdravje prične puščati fizične posledice na telesu. Sama sem spomladi 2021, ko sem v kratkem času nenamerno izgubila pet kilogramov in opazala, da nimam apetita, obiskala osebno zdravnico. Povedala sem ji, kaj sem prestajala zadnje mesece, in dobila napotnico za kliničnega psihologa, ki mi je po nekaj obravnavah postavil diagnozo anksioznost.

V besedilu, v bralni uprizoritvi ali gledališki predstavi nikoli nisem želela izpasti kot žrtev. Lik dramaturginje ne sme biti žrtev. Kadar je v igri dokumentarno gradivo, ki opredeljuje konkretno krivico z dokaznim gradivom, lahko to vzbuja elemente (ne)moralnosti na stvarni ravni, medtem ko fiktivna žrtev to počne le na simbolni. Zaradi stvarnosti dokumentarnega lahko občinstvo v subjektu prepozna simptome (samo)viktimizacije.

Na predvečer bralne uprizoritve sem se bala, da ni vse skupaj preveč patetično ali da občinstvo z mojo zgodbo ne bi sočustvovalo, temveč bi v meni zagledalo žrtev, ki se prekomerno pritožuje nad svojim položajem. Hkrati tudi nisem bila prepričana, če sem pripravljena, da zasebno stvar delim na odru z občinstvom. Besedilo je bilo primarno vendarle pisano zgolj kot izpitno besedilo, ki ga bodo brale mentorica in tri sošolke. Posledično celo noč nisem spala in vrnilo so se simptomi anksioznosti, telesni odzivi, ki sem jih imela preteklo jesen in zimo, ko sem čakala na odziv Ministrstva za kulturo. Po drugi strani pa se mi je zdelo nujno, da (sicer z osebno noto) razkrijem anomalije, ki se dogajajo v poklicnem življenju samozaposlenih kulturnikov.

Pravega inkubacijskega časa še vedno ni bilo. Od besedila se kot avtorica še nisem distancirala, prav tako še ni bilo znano, kako se bo primer razpletel, tožba je že bila vložena na sodišče, nisem bila več vpisana v razvid samozaposlenih v kulturi, z odvetnikom sva čakala, da sodišče razpiše datum prve sodne obravnave. S temi informacijami se tudi zaključi besedilo za bralno uprizoritev.

Prišla je publika, malo publike, saj je ob istem času na Festivalu Borštnikovo srečanje potekala predstava iz tekmovalnega programa. Dobrih deset ljudi v občinstvu, večinoma študentje iz

Akademije, umetniški vodja Drame SNG Maribor, Aleksandar Popovski, s katerim sva v preteklosti sodelovala pri projektu *Romeo in Julija*, iz njegove strani pa je prišla tudi pobuda za besedilo *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače*, in starejša nepoznana gospa. Pred začetkom mi je odleglo, da jih ni bilo veliko. Ob koncu pa so bili odzivi tako lepi in sočutni, da mi je bilo žal, da jih ni bilo več. Publika je tako intenzivno padla v zgodbo in pristopila z zanimanjem, da so po poklonu vsi študentje zdrveli do stene, na katero so bili med prizorom Poletje nalepljeni papirji, fotokopije originalne dokumentacije, vloge, odločbe in dopisovanja z uslužbenko na Ministrstvu. To je bil odziv občinstva na dokumentarno gradivo, ki ga nismo pričakovali, predvsem pa je bil študentom skupen strah, kaj jih lahko čaka, ko bodo zaključili Akademijo, in ogromno empatije.

Po predstavi je ves šokiran nad zgodbo prišel do mene tudi Aleksandar Popovski, ki mi je svetoval, naj pišem Anji Pirnat v Glej, da bi naredili gledališko produkcijo. Z Borom sva sicer sprva ciljala na Novo pošto in skupaj tudi pisala umetniškemu direktorju Tiborju Sydu Miheliču. Ko smo v okviru predmeta v 1. letniku magisterija obiskale Novo pošto, sem mu namreč omenila, da bi si želela delati predstavo o samozaposlenih v kulturi in da bi izhajala iz osebne izkušnje in mletja birokratskega ustroja. Tudi sam je rekel, naj mu v zvezi s tem pišem, a na žalost odgovora na ta mail nikoli ni bilo. Posledično sem pisala Anji Pirnat.

2) deklici, gledališka uprizoritev

V jeseni 2022 smo se dogovorili, da bomo z isto ekipo, ki smo jo imeli za bralno uprizoritev, ustvarili gledališko predstavo v Gleju. Medtem sem že začela pisati drugi del besedila, ki je pokrival dogajanje med junijem in novembrom 2022. Pravzaprav sem drugi del napisala približno v zadnjih štirih dneh, preden sem besedilo poslala na natečaj za nagrado Slavka Gruma, ideje zanj pa sem nabirala nekje med oktobrom in novembrom. Šele ko smo iz Gleja dobili potrditev, da bomo pri njih delali predstavo, sem se dokončno odločila, da napišem še drugi del in v zgodbo vključim razplet situacije z Ministrstvom za kulturo. Zame je bilo pomembno, da sem vedela, da bo besedilo uprizorjeno, tako sem imela pravo motivacijo za dokončanje drame in pisanje več verzij, kar bi tudi sicer za razvoj dramatike moral postati standard in ne izjema.

Zagotovo je na motivacijo pisanja in zaključitev zgodbe vplivala tudi novica, da je Ministrstvo pripoznalo tožbeni zahtevek in da je tožba dobljena. Takrat sem prišla do osebne pomiritve, ključno pa se mi je zdelo, sedaj ko je avtobiografska perspektiva dobila potrditev sodišča, da jo povemo v javnosti. O tem, kaj se je dogajalo med mojim postopkom, sem večkrat razmišljala, če bi stopila v kontakt z mediji, po nekem zapisu na socialnem omrežju me je celo kontaktirala novinarka, ampak sem povabilo k izjavi takrat zavrnila. To je bilo med samim postopkom, povzročilo bi mi dodaten stres, hkrati pa se mi je zdelo, da bi to bila zgolj še ena kaplja v takratni poplavi novic na temo samozaposlenih, ki bi morda odzvanjala dva dni, dosegla pa ne bi ničesar. Z Gledališčem Glej smo se takoj dogovorili, da bi ob predstavi bilo smiselno imeti tudi okroglo mizo na temo samozaposlenih v kulturi, kjer bi vzpostavili dialog s predstavnikom ministrstva, društva Asociacija in samozaposlenimi.

Od zaključka na sodišču do uvodne vaje za študij predstave so minili štirje meseci, tako da je zame obstajal že nekakšen minimalen inkubacijski čas med osebno izkušnjo in umetniškim delom, ki bo namenjen javnosti, predvsem pa sem v vmesnem času, dober mesec dni, ko sem končala besedilo in ga poslala na natečaj za nagrado Slavka Gruma, izvedela, da je nominirano. Zunanja potrditev, da je kvalitetno napisano in da je vsebina vredna širše pozornosti, je bila dobra vzpodbuda za začetek študija.

Pred začetkom sva z Borom govorila o tem, ali bi besedilo in kontekst dodatno odpirali, ampak sva zaradi kratkega študijskega procesa sklenila, da žal nimamo dovolj časa za širjenje besedila. Imeli smo slaba dva meseca zgolj večernih vaj, in sicer v času po tem, ko sta Suzana in Mina zaključili s predavanji dramske igre. Na srečo smo zaradi bralne uprizoritve prvi del besedila vsebinsko že dobro poznali, sicer nam ne bi uspelo postaviti predstave v tako kratkem času. Tudi sicer je pri projektih zaradi hiperprodukcije velikokrat tako, da so študijski procesi kratki, ustvarjalci pa zaradi nizkih honorarjev prisiljeni v delo pri več vzporednih projektih. Govorili smo o potencialnih poznejših terminih, ampak prišli do ugotovitve, da nikoli ne bi vsi imeli zgolj tega projekta, enako pa bi bilo z Glejeve strani. Že tako smo Glejeve prostore za vajo na Križevniški lahko dobili šele mesec dni pred premiero, dvorano pa teden dni pred premiero. V začetku smo zato vadili na Akademiji in v prostorih Zavoda Bob poleg Nove pošte.

V začetku sta obstajali ideja o širitvi vsebine, tako da bi poudarili dogajalni čas ali razširili število osebnih zgodb. Druga bi sicer predstavljala velik dramaturški izziv, saj ne bi imeli časa in prostora predstaviti drugih primerov tako podrobno kakor mojega, hkrati pa je eden dovolj, da govori za vse. Že osebne izjave za gledališki list je bilo težko pridobiti, saj vprašani o tem obdobju, ki je bilo za njimi, niso hoteli govoriti. Le redki so se kot jaz odločili za tožbo Ministrstva, večina se je sprijaznila in odnehala. Zato se mi je zdelo še toliko bolj pomembno prikazati, da je v spopadu z diskriminatornim birokratskim ustrojem potrebno iti do konca, čeprav to terja veliko več stresa.

Ker smo predstavo postavljali v začetku leta 2023, se nam dogodki iz leta 2020 do 2022 niso zdeli oddaljeni, šlo je za bližnjo preteklost, ki smo si jo želeli čimprej postaviti na oder, preden to obdobje izgine iz kolektivne zavesti. Pri tem mislim na kolektivno zavest samozaposlenih, nevladnih organizacij in tudi njihovega občinstva, čeprav smo se glede tega morda ušteli, saj kolektivni spomin oziroma zavedanje zagotovo niha od posameznika do posameznika. Tudi sicer pa je

obstoj enotnega kolektivnega spomina v osnovi nemogoč, vendar pa je raba izraza v (politični, kulturni itd.) javnosti neizogibna, zato je do njega nujno vzpostaviti kritično distanco. Za ohranjanje kolektivnega spomina 'ni dovolj, da nekdo le navaja pričevanja, individualni spomin je treba namreč nenehno usklajevati s spominom drugih, in tako ohranjati dovolj stičnih točk, da se dogodki lahko rekonstruirajo na skupni podlagi' (Dobovšek 40).

Danes mi je jasno, da se drugim to obdobje ni tako vtisnilo v spomin, kakor se je meni, ki sem bila dve leti v stalnem čakanju, zlasti v času t. i. lockdowna, ko se ni veliko dogajalo in svojih misli nisem mogla zaposliti s čim drugim.

V kontekstu uprizoritve *Hipermnezija* (2011) v režiji Selme Spahić Zala Dobovšek v knjigi *Gledališče in vojna* (157) pojasni pojem hipermnezije, ki pomeni nadpovprečno intenzivno sposobnost spominjanja. Če je osebo močno zaznamoval določen dogodek, v pozitivnem ali negativnem smislu, in se je ob tem čustveno močno odzvala, se bo zaradi te reakcije pozneje dogodkov dobro spominjala. Lahko gre za lepe spomine ali za čustveno boleča in stresna doživljanja. Ko razmišljam za nazaj, kako sem pisala besedilo, in na dogodke, ki sem jih zapisala v besedilo, se jih še vedno dobro spominjam. Zlasti telefonskega pogovora z vodjo

sektorja za statusne zadeve, verjetno tudi zato, ker sem ga takoj zatem, ko se je zgodil, tudi zabeležila. Zapisala sem ga kot podrobno poročilo telefonskega klica, ki se je zgodil, saj sem takrat v zvezi s tem pisala društvu Asociacija.¹² Telefonskega pogovora iz prizora član strokovne komisije sicer nisem zabeležila sproti, a sem ga vseeno napisala v dramo po spominu in pri tem nisem imela nikakršnih težav s spominjanjem. Te besede so me spremljale še dlje časa, prav tako se natančno spominim tudi drugih dogodkov, ki so bili v bližini tega klica in ki se je zgodil dan preden sem praznovala svoj 25. rojstni dan. Po dveh letih rojstnih dni v karanteni sem prijatelje namesto spomladi na rojstnodnevno zabavo povabila poleti. Veselila sem se, da se bomo končno družili v večjem številu, ko pa se je zgodil telefonski klic, sem postala tako prestrašena, da je v moji glavi celotna zabava obstajala zgolj naokrog mene, jaz pa misli nisem mogla odklopiti od tega človeka in razmišljanja, kaj hoče od mene. »Me hoče prestrašiti ali mi hoče pomagati?« Konca leta 2020, leta 2021 in začetka leta 2022 se intenzivno spominjam v navezavi na te dogodke, natanko vem, kdaj se je kaj dogajalo, kaj sem imela oblečeno, ko sva šla z odvetnikom na Ministrstvo na vpogled mojega upravnega spisa, kako sem pred premiero *Shopping&Fucking* v Mini teatru pred začetkom predstave klicala odvetnika, če je s strani Ministrstva kaj novega in kaj so mu rekli po telefonu. Natančno se spominim tudi enega izmed poznejših klicev takrat že bivšega člana strokovne komisije, ko me je vprašal, kako sem, in sem odgovorila, da ne najbolje, on pa je dejal, da v teh jesenskih mesecih ljudje vse počnemo narobe: ker je zunaj slabo vreme, se zadržujemo notri, v resnici pa bi nam dobro delo, če bi bili na zraku. Moje počutje pa seveda ni bilo povezano z mrazom ali zrakom, temveč s čakanjem na odločbo.

Ob vseh teh intenzivnih spominjanjih sem ob branju o hipermnheziji pomislila, da je mogoče, da se je to zgodilo tudi meni. Ker je bilo zame vse zelo sveže in še vedno vtisnjeno v spomin, ker si bom za vedno zapomnila, kaj se je v tistem obdobju dogajalo s samozaposlenimi, se mi je zdelo samoumevno, da ko smo začeli z vajami za predstavo v Gleju, ni potrebno dodatno izpostavljati političnih okoliščin tistega časa. Prav tako je bil Bor mnenja, da ves čas prisotna dokumentacija, ki vključuje datume, s tem nazorno predstavlja časovno obdobje. Lahko bi rekli, da smo računali na kolektivni spomin, hkrati pa časovni okvir predstave ni imel največjega

---

¹² Iz njihove strani sem na večino s elektronskih sporočil dobila odgovore, ampak v njih ni bilo ničesar, česar ne bi že vedela. Ko sem jih spraševala, če nas je več, če bi se preko njih lahko povezali ali če obstaja možnost skupinske tožbe, se na pobudo niso odzvali.

pomena. Bistvena je bila univerzalna misel birokratskega nasilja s strani države nad posameznico. Morda bolj kot to, da je to obdobje ostalo v kolektivni zavesti, je pravzaprav predstava, za tiste, ki so jo videli, ali za tiste, ki so brali besedilo, ustvarila spomin v zavesti posameznikov o tem obdobju in dejanjih Ministrstva za kulturo, kar bi lahko bila ena izmed ključnih javnih funkcij predstave in besedila. Zanima me, kako se bo predstavo gledalo danes, leto dni pozneje, ko so dogodki in dogajalni čas še bolj odmaknjeni.

Glede razširitve besedila s sorodnimi zgodbami drugih vlagateljev za status in prispevke je že od začetka obstajal pomislek, kako bi delovalo prepletanje, če je v besedilu moj primer tako dominanten, in kako bi dramaturško funkcioniral preplet več zgodb. Prav tako pa bi lahko pri prekomernem naštevanju podobnih primerov in kopičenju materiala, prej kot v empatijo, občinstvo zapadlo v apatično držo.¹³ Susan Sontag piše, da lahko šok ob novici o krutem dogodku hitro postane nekaj vsakdanjega, če gre za prekomerno nasičenost s takšnimi informacijami in podobami (78 – 79). Sontagova piše o dokumentiranju vojne in vojnih fotografijah, ki so zaradi prizorov smrti in razčlovečenja najbolj šokantno gradivo, logično je torej, da je odpornost v primeru manj šokantnega še toliko hitrejša. Kako je bralcu med prebiranjem poglavja Položaj samozaposlenih v kulturi med epidemijo koronavirusa? Poglavje je bilo sprva napisano zgolj kot povzemanje novic, ki si sledijo v kronološkem zaporedju, ker pa se že pri njihovih obnovah (kaj šele celotnih prispevkih) bralec prične dolgočasiti, je bilo besedilo potrebno razgibati z dodatnimi vsebinami. Dramaturgija nalaganja sorodnih pesimističnih novic iz dneva v dan postane monotona. Čeprav gre sprva za senzacionalistični šok ob spoznanju, kaj se dogaja na kulturnem ministrstvu, pozneje ob množici novic nastopi otopelost in razmišljanje, da tako pač na tem Ministrstvu in na tem področju je in da se nikoli nič ne bo spremenilo. Otopelost na šok sta tista, ki vodita v pasivnost.

Ravno zaradi tega je bilo v predstavi ključno izpostaviti zgodbo, perspektivo ene mlade ženske na začetku svoje kariere poti, ki je sicer le ena izmed mnogih, ki se jim je to dogajalo, ampak zadostuje, da pogledamo v drobovje takšnega primera. Nasprotno stališče zavzame kritičarka Anja Radaljac, ki kot največji manko predstave izpostavi posamičnost zgodbe in umanjkanje

---

¹³ To se mi je nedavno zgodilo kot gledalki ob ogledu predstave *Pohorski bataljon, poskus rekonstrukcije*, kjer v prvem delu predstave igralci iz knjig prebirajo odlomke osebnih pričevanj, pri čemer niti režija niti dramaturgija gradiva ne obdelata. Zaradi ponavljajočega ritma in vsebine gradivo gledalca odbije in tudi odtegne njegovo pozornost.

kontekstualizacije (Radaljac, *Ocenjujemo* 2023). Kot že ugotovljeno pri razmišljanju o kolektivnem spominu tega obdobja, bi dogajalni čas očitno bilo potrebno poudariti, čeprav od dogajanja na področju kulture v času pandemije nista minili niti dve leti in je bilo v tistem obdobju v medijih o tem veliko poročanja. Ravno tako drama in predstava na specifičnem primeru postopka pridobivanja pravice za plačilo prispevkov samozaposlene v kulturi prikažeta univerzalnost boja malega človeka z državnim birokratskim aparatom. Predvsem pa se ne morem strinjati s kritičarko, da je prikaz zgodbe ene osebe šibkost predstave, saj je zgolj skozi podrobno individualizirano zgodbo mogoče občinstvo pripeljati do empatije.

V formatu individualnega pričevanja prepoznamo bistveno tendenco in namen: ne govorimo o množici, govorimo o enem človeku. Pri tem ima gledalec oziroma gledalka večjo možnost identifikacije ali vsaj sočutja kot pri reprezentaciji množičnih podob ali zgodb (Dobovšek 159).

Prav tako so bili v predstavo vključeni zapisi iz poročila inšpektorata za javni sektor, ki dokazujejo, da ni šlo za osamljen primer.

Po drugi strani je zgodba v besedilu *deklici* unikatna, saj sem bila med mnogimi, ki smo doživljali tovrstno nasilje in diskriminacijo, ena redkih, ki se je odločila za tožbo. Zgodbe drugih, ki smo jih želeli vključiti v gledališki list, je bilo zelo težko dobiti. Ker gre za neprijetno izkušnjo, so bili posamezniki redko odzivni na poziv k sodelovanju in deljenju njihove situacije. Četudi bi se odločili drugače in bi uprizoritveni material želeli razširiti na več zgodb, jih ne bi mogli vključiti, saj sem za objavo v gledališkem listu dobila komaj tri izjave. Posrečilo pa se je, da so ravno te tri zgodbe povsem različne: ena opisuje osebo, ki je svojo pravico iskala na sodišču, druga je popolnoma opustila svoj poklic, tretja pa je našla drugačen način za registracijo dejavnosti in njeno opravljanje. Na letošnji februarški reprizi se je zgodil nepričakovan odziv s strani gledalca, ki nakazuje na še eno javno funkcijo predstave. Svojo izkušnjo, ko je šel skozi podoben postopek, je sam od sebe z nami delil. Po ogledu predstave nam je poslal svojo izjavo, ki jo bomo ob naslednji ponovitvi dodali k že obstoječim izjavam. Nekateri gledalci se v naši predstavi prepoznajo, po njej občutijo olajšanje, da niso edini, ki se jim je to dogajalo, mnogim med njimi veliko pomeni, da se je o tem javno spregovorilo. Ravno to jih opogumi, da delijo svojo izkušnjo. Gre za verižno reakcijo, ko kapljice v morju gravitirajo skupaj in zavzamejo svojo pravo obliko. Ko smo prejeli izjavo, sem tudi sama občutila, da

predstava pričanja učinkovati, da v javnem prostoru pušča sled. Upam, da se po igranju v Kranju, na festivalu Teden slovenske drame, zgodi še kakšen odziv.

V okviru prvega dela je cel drugi del v dramaturškem pomenu razplet, kar tudi zapišem v enem izmed prizorov. Tematsko prizori obravnavajo štiri teme, protagonistkine psihofizične posledice po dogodkih iz prvega dela, ukrepe v zvezi z vodjo sektorja za statusne zadeve na Ministrstvu za kulturo po prihodu nove ministrice, sodni postopek protagonistkine tožbe, prihodki dela v slovenskem gledališču ali v komercialnem mediju. Format drugega dela besedila je zaradi osvoboditve od Andersenove pravljice bolj dinamičen. V prvem delu se poleg dokumentarnega gradiva format vedno vrača k dvema vzporednima solilogoma, dekličinemu in dramaturginjinemu, ki sta zaprta vase, saj sta notranja monologa o stiski in ujetosti v situacijo, ki se zdi brezizhodna, in vzbujata občutek tesnobe. V drugem delu dekličinega glasu ni več, saj tako kot pri Andersenu tudi tukaj zmrzne in umre, dramaturginja pa čaka na razrešitev sodišča, ni več ujeta v delovanje Ministrstva, saj ni več vpisana v razvid samozaposlenih v kulturi. Zagotovo je poleg formata tudi samo vzdušje bolj razrahljano, saj sem sama že poznala konec zgodbe, ki seveda sledi zaključku iz resničnosti – dobljena tožba, torej zmaga. (Sicer pirova, saj temu sledi nov postopek, ponovni vpis v razvid samozaposlenih in vloga za pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost.) Drugi del besedila je montaža prizorov, vsak izmed njih pa ima svojevrstno narativo. Z mislijo na uprizoritev je bilo takoj jasno, da bo tudi uprizoritveni kod drugačen, da bo treba narediti popoln prelom, največji izziv pa so predstavljali prizori, ki so napisani izključno za bralca drame, ne pa tudi za gledalca predstave. Proti koncu drugega dela, ko je navedena pripravljalna vloga, ki sporoča, da je tožba dobljena, avtorici besedila, ki je subjekt in objekt drame, ta vloga pravzaprav pritruje, da je (bila in bo) samozaposlena v kulturi, da je dramatičarka in dramaturginja. Zato v naslednjem prizoru dramatičarka stopi v ospredje in izpostavi samo materialnost teksta, medija, ki ga ustvarja, medija, ki je njeno delo. Bralca nagovori neposredno, kakor da bi na odru predrla četrto steno, komentira dramaturško strukturo drame (celoten drugi del je pravzaprav razplet) in bralca nagovori, naj se sprehodi po določenih straneh dramskega besedila.

To je prizor, ki deluje zgolj na papirju, ne pa tudi na odru, zato nama je z Borom zastavljal precej vprašanj. Ker je za bralca na tej točki besedilo interaktivno, sva sprva razmišljala, da bi bilo enako z gledalcem. Ena izmed idej je bila, da bi gledalci v roke dobili fotokopijo sodbe, ki

je dolga štiri strani. Morda da bi jih igralki med občinstvo razdelili, ali pa bi jih imeli nalepljene pod stoli že od začetka. Vendar je pri tovrstnih interaktivnostih vedno tako, da zaustavijo ritem predstave, fokus se razprši. Če bi gledalci brali štiri strani dolgo tožbo, pa še posebej. Želeli smo si ohraniti nekakšno igrivost, ki jo je imel tekst, in napetost. Ta je bila v predstavi večja, kjer je bila dramaturgija nizanja informacij drugačna kot v besedilu. V besedilu je bila namreč postopna: najprej navedba pripravljalne vloge Ministrstva za kulturo – pripoznava tožbenega zahtevka, nato sodba na podlagi pripoznave, zatem sprehajanje po dramskem besedilu nazaj do datuma sprožilnega trenutka in nazaj k datumu začetka pravnomočnosti sodbe. V predstavi pa ta novica, končna razrešitev, zaključek razpleta, pride naenkrat, v enem prizoru, in to z namenom, da ritem predstave ostane zgoščen in novica impozantna. »Hollywoodsko« obarvano jo v melodramskem slogu spremlja pesem Jimmy Cliff *I Can See Clearly Now* z naslednjim besedilom:

I can see all obstacles in my way.

Gone are the dark clouds that had me blind.

It's gonna be a bright (bright),

bright (bright) sunshiny day.

It's gonna be a bright (bright),

bright (bright) sunshiny day.

Oh, yes I can make it now the pain is gone.

All of the bad feelings have disappeared.

Here is that rainbow I've been praying for.

It's gonna be a bright (bright),

bright (bright) sunshiny day ...

Sočasno s pesmijo se na projekciji prikaže skenirana sodba, s čimer je informacija o dobljeni tožbi sporočena občinstvu. Na ta način smo ohranili vključenost dokumentarnega gradiva, ki zgolj podčrta informacijo, saj je ta pred tem izrečena na odru (replike sem za potrebe uprizoritve dopisala). Za povečevanje napetosti smo vrnili prizor, ki se odvija med dramaturginjo in odvetnikom, kjer odvetnik napeljuje občinstvo in dramaturginjo v smer, da je tožba izgubljena, nakar sledi »plot twist«, ki »srečen« izid, poleg že omenjene glasbe, še podčrta. Za tem sledi še nekoliko bolj melodramski prizor, zvočni posnetek, ko se »iz nebes« oglasi deklica z

vžigalicami, ki z babico pije čaj in dramaturginjo sprašuje, kaj bo sedaj, ko je dobila tožbo. Pretirana čustvenost ob »srečnem koncu« je nastavljena z namenom, da z njo lahko opozorimo, da birokratske poti do opravljanja poklica še ni konec, saj je dramaturginja ponovno oddala obe vlogi in ponovno čaka na odločitev komisije in Ministrstva. Konec torej pravzaprav ni sladek in ni konec, je le nov začetek. Predstava se namenoma zaključi z mislijo »zdaj čaka«, saj je ravno čakanje dramaturginjino centralno dogajanje prvega dela besedila. S tem se celota v predstavi zaokroži in sklene, medtem ko v dramskem besedilu obstajata še prolog in epilog, ki oklepata celoto in poudarjata socialni položaj obeh deklic.

o deklici, ki se je lahko borila

in o deklici, ki se ni mogla borit.

o deklici, ki je imela pogoje, da se je lahko borila.

in o deklici, ki ni imela pogojev, da bi se lahko borila.

Zaključek predstave je, kot rečeno, drugačen od besedila. Zadnja replika¹⁴ je izrečena v tretji osebi in razdeljena med obe igralki. S tem, ko s pripovedjo o tretji osebi, ki obstaja v resničnem življenju, izstopimo iz prve osebe, podčrtamo dokumentarnost zgodbe, verjetje in resničnost situacije. Predvsem pa njeno časovnost, sedanjost. To se dogaja dobesedno tukaj in dobesedno zdaj: za čas premiere je namreč tekkel nov postopek pridobivanja statusa in pravice za plačilo prispevkov. Tudi sicer pa smo se v procesu za gledališko uprizoritev pogosto ukvarjali s spreminjanjem besedila iz prve v tretjo osebo in poimenovanjem »Nina Kuclar Stiković«. (Še v trenutku pisanja sem ponovno v dilemi, kako sploh napisati – poimenovanje koga?)

Vedoč, da bo predstava igrana v Gleju in da občinstvo ne bo tako kot na Borštnikovem srečanju, da predstave ne bodo prišli gledat študenti, , temveč da gre za bolj univerzalno predstavo in občinstvo, je bilo potrebno v predstavi ustvariti dodatno razdaljo od avtorice - protagonistke, od subjekta do objekta. Tako smo recimo iz besedila popolnoma odstranili moje osebno ime in ga nadomestili z izrazom dramaturginja, mojo prisotnost v uprizoritvi pa smo skržili zgolj na zvočni posnetek v prizoru Najboljša mlada dramatičarka. Pri tem posnetku je zanimivo, da sem

---

¹⁴ Dramaturginja je dobila tožbo. Vrnili so ji denar. Pisala je na ministrstvo glede ponovnega vpisa v razvid. Odgovorili so ji, naj ponovno odda obe vlogi. Desetega marca 2023 je ponovno vložila vlogo za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi in vlogo za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost. In zdaj čakam.

ga za bralno uprizoritev posnela doma, na telefon, za predstavo v Gleju pa smo posneli več različic v zvočnem studiu AGRFT, na koncu pa vseeno uporabili oziroma reciklirali prvega iz bralne uprizoritve, saj je bil v emociji in sproščenosti najbolj avtentičen.

V uprizoritvi smo se želeli oddaljiti od osebnega, od intimnega, hkrati pa smo želeli ostajati blizu dokumentarnega, ki priča o resničnosti zgodbe, zato je bila večkrat uporabljena tretjeosebna narativa, igralki sta govorili o dramaturginji, nista je ves čas le upodabljali. Tovrstna potujitev, izstop iz dramskega lika, naj bi občinstvo prebudila iz potopitve v zgodbo in še enkrat opozorila, da kar gledamo, je resnično, dokumentaristično, in ni fiktivno. Dokumentarno gledališče samo po sebi sicer briše meje med resničnim in predstavljenim, lahko bi rekli, da zna zavesti – tako kot dvoumnost dokumentarnih oddaj na televiziji, resničnosti šovi in vsebine na socialnih omrežjih. Živimo v družbi spektakla oziroma simulakra, na vsakem koraku nas spremlja konstruirana resničnost, pri kateri se odpira vprašanje totalne potopitve in verjetja, kakor tudi kredibilnosti dejanskosti. Občinstvo bi v dokumentarnem gledališču moralo ohranяти držo skeptika in preizpraševati videno. Po naši predstavi so bili vsi odzivi čustveni in empatični, ljudje so se večinoma odzivali z mislimi: »Res si morala iti skozi vse to?«, »Bravo, da si se odločila za tožbo!«, »Koliko je stala tožba?«, »Kdo je ta tip, ki te je klical?«, »Kdo je ta vodja sektorja?«, »Grozno, nisem vedel, da si te je vse to dogajalo.«, »Kako to, da nisi nič omenila tega?«, »Ali zdaj imaš status? Prispevke?« itd. Ne spomnim se niti enega komentarja, ki bi preizpraševal videno, če se je vse to res tako zgodilo. V zavest gledalcev smo pripeljali verjetje v videno, v nekaj, kar se je zares zgodilo natančno tako, kot smo prikazali.

Dokumentarno gledališče poudarja določeno vest spomina, a lahko tudi zanemarja ostale. Vse, kar je ustvarjeno zunaj 'arhiva', je v domeni ustvarjalne zasedbe (gesta, govorica, jezik, prostor ...), prikriti šivi dokumentarnega gledališča pa podčrtujejo vprašanja kontinuitete med dokumentacijo in simulacijo. Prav tu se skriva problem: dokumentarno gledališče je lahko kaj hitro le še ena od oblik samosvojega sistema skonstruirane (pol) resnice z zaledjem specifičnih argumentov (Dobovšek 146).

V primeru *deklici* sicer nič ni izmišljeno ali prirejeno, ne gre za dokumentaristični hibrid ali avtofikcijo, temveč močno avtobiografskost, ki, kljub temu da je podkrepljena z dokumentarnim gradivom, s svojo čustveno interpretacijo dogodkov intenzivno usmerja in vodi gledalčevo percepcijo. Prav tako gre tudi v celotni nalogi za paradoksalnost izrekanja o resničnem, saj sta avtorica oziroma subjekt, ki piše analizo, in analizirani subjekt ista oseba.

Zaradi dokumentarne narative je tako kot v bralni uprizoritvi tudi tukaj obstajala nevarnost, da bi zapadli v viktimizacijo protagonistke, le da sem se tokrat tega manj bala, saj sem vedela, da zaradi drugega dela, kjer z zmago na sodišču protagonistka predstavlja zmagovalko, obstaja manjša možnost, da bi bil lik ob koncu viktimiziran, četudi bi slučajno v prvem delu zapadel v pozicijo žrtve.

Za razliko od bralne uprizoritve se v predstavi nisem želela fizično pojaviti na odru. Nisem želela, da bi bilo tako osebno, hkrati me mnogi iz publike sploh ne bi prepoznali in efekt ne bi bil dosežen. Tudi zaradi navzočnosti na vseh reprizah bi bilo to bolj zahtevno, bralna uprizoritev je bila vendarle enkratni dogodek. Tako sem papirje nalepila na steno pred predstavo, bilo jih je tudi mnogo več, saj so vključevali celotno dokumentacijo upravnega postopka od prve vloge do sodbe. Na žalost papirji v funkciji scenografije oziroma inštalacije po predstavi niso pritegnili toliko občinstva, kot se je to zgodilo po bralni uprizoritvi. Po vsaki reprizi so največ tri osebe pristopile do papirjev in si jih ogledale. Morda je umanjkala ravno akcija lepljenja, ki bi dokumentacijo izpostavila. Po drugi strani pa so papirji zaradi drugega dela predstave že dobili svoj zaključek.

3) Odzivi občinstva

Kot že omenjeno v prejšnjem poglavju, je na bralni uprizoritvi prizor lepljenja papirjev na steno z mojo prisotnostjo pripeljal občinstvo celo do solz. Sprva se zdi, da bi odzive občinstva Glejeve predstave v grobem lahko delila na tiste, ki me osebno poznajo, in tiste, ki me ne. Ampak takšna analiza odzivov je preprosto nemogoča, saj odzivi gledalcev, ki me osebno ne poznajo, niti niso prišli do mene. Do nas, ustvarjalcev predstave, so prišli odzivi oseb, s katerimi se poznamo, tako so samo na ta način do mene prišli komentarji gledalcev, ki jih sama ne poznam, jih pa poznajo moji sodelavci. V drugi fazi sem želela deliti odzive na tiste, ki tudi sami delajo (ali bodo delali) v kulturi (kot samozaposleni), in te, ki se s kulturo in umetnostjo ne ukvarjajo. Vendar sem ugotovila, da je bila velika večina odzivov, ki so prišli do nas, od kulturnikov. Drugi so bili bolj izjema kot pa pravo referenčno polje. Eden izmed teh je bila izjava osemdesetletne upokojenke, bivše učiteljice slovenščine, babice moje najboljše prijateljice, ki me osebno ne pozna. Po predstavi je prišla do mene, mi čestitala ter dodala: »Treba se je borit.« Ta odziv mi je kot ustvarjalki, ki se sprašujem o sporočilnosti svojih del, prinesel največje

zadovoljstvo. Gospe namreč ni blizu problematika samozaposlenih v kulturi, prav tako me je osebno prvič videla šele po predstavi, do nje pa je prišla misel, ki sem jo zapisala v prologu in epilogu, čeprav je v sami predstavi kot dobeseden citat nismo uporabili. Dosegla jo je misel, ki je večja od problematike samozaposlenih v kulturi in dejanj uslužbencev Ministrstva za kulturo, videla je boj malega človeka proti državi, proti sistemu, proti diskriminaciji.

Iz polja kulturnikov je ta misel dosegla tudi režiserja in profesorja za gledališko režijo Sebastijana Horvata. Ker me osebno pozna, saj je bil moj profesor in sodelavec, je bil sprva šokiran, ker ni vedel, da se mi je to zgodilo. Zdelo se mu je grozljivo, hkrati pa je občudoval moj boj, da sem se zoperstavila dejanjem in šla v svoji aktivnosti do konca, v tožbo za svojo pravico in do inšpektorata za javni sektor, ki je potem vplival na spremembe v sektorju za statusne zadeve. Tako osemdesetletna gospa kot on sta videla akcijo protagonistke, aktivnost posameznice, aktivnost državljanke. To je tisto, kar sem želela prenesti na občinstvo. To je tisto, zaradi česar sem napisala drugi del besedila.

Ostale odzive bi lahko povzela kot močen empatični odziv na grozo, trpljenje in krivico, ki se mi je zgodila. V nekaterih gledalcih je bilo zaznati strah, kaj če jih doleti isto, v drugih olajšanje, da se to ni zgodilo njim. Sama o gledališču razmišljam tako, da kot gledalka in ustvarjalka vedno želim slišati osebno zgodbo, s katero se lahko povežem in aktivira moj čustveni aparat, ki ravno zaradi močnega notranjega impulza iz mene izzove aktivnost na racionalni ravni oziroma v praksi.

Sočustvovanje lahko razumemo kot precej »zahrbtno«¹ emocijo, saj z njim samim sebi potrjujemo, da nismo sokrivi za situacijo, ki je povzročila neko trpljenje. Pri tem morda res poudarjamo svojo nedolžnost, a tudi nemoč. V skrajni sili bi lahko rekli, da je pojav sočustvovanja (četudi želi biti pozitiven) pravzaprav neprimeren odziv na zlo, saj z njim izvajamo zgolj "pasivno aktivnost", ne pa nujno konkretnih dejanj pomoči, reševanja. Če pomislimo na dnevno informiranje (TV, radio, internet) ali pa na dokumentarne uprizoritve, ki so se začele pojavljati približno dvajset let po začetku vojn na območju nekdanje Jugoslavije, se soočimo s sorodnim problemom prezasičenosti podatkov in pogosto tudi dramaturških ponavljanj (v smislu uprizoritvenega ali novičarskega formata). Ljudje se ne privadijo temu, kar jim kažejo - če je to sploh pravi način opisovanja tega, kar se dogaja - zaradi količine podob, s katerimi jih zasipajo. Pasivnost je tista, ki topi čustva. Stanja, ki jih opisujemo kot apatija, moralna ali čustvena

neobčutljivost, so polna čustev: čustev jeze in frustracije (Dobovšek 98). Za čim boljši učinek poistovetenja ali sočustvovanja je nujen vnos identitete, toliko bolj, ko govorimo o kontekstu vojne (oziroma vojnih dokumentarnih uprizoritev) (99).

deklici seveda ne obravnava vojne tematike, prikazuje pa drugo vrsto nasilja nad civilno družbo, državljani, ko birokratski postopki postanejo represivni aparati države in negativno vplivajo na življenje posameznikov. Mnogi, nad katerimi je bilo nasilje izvršeno, so ostali pasivni. Vprašanje, kako naj bo aktiven preostali del družbe, ki niti ni v poziciji žrtve, je torej povsem na mestu. Če bi se ravnali po socialnih načelih skrbi za sočloveka, bi v idealnem svetu ravno neudeleženi lahko branili ranljivo skupino, v realnem svetu pa ostajam zataknjena pri vprašanju, koga aktivirati, če se še samozaposleni sami ne povežejo in ne aktivirajo z vsemi možnimi pravnimi sredstvi in službami, ki obstajajo.¹⁵ Vprašanje o aktivnem prebivalstvu sega preko brechtijanskega vprašanja, kako naj gledališče aktivira posameznika, saj trčimo ob pasivnost posameznikov, ki je ne zganejo več niti novice v medijih niti vsebine v gledališču niti lastna doživljanja.

Dobovšek in Sontag v svojih delih preizprašujeta učinek prezentacije bolečine posameznika, Sontag predvsem preko fotografij in medijskega poročanja, medtem ko Dobovšek znotraj dokumentarnega gledališča. Sontag ugotavlja, da je človek ob pogledu na bolečino drugega, na primer na vojno fotografijo, zmožen občutiti zadovoljstvo ob tem, da ga videno ne prizadene, kot tudi zadovoljstvo, da se ga je tragedija drugega dotaknila. Prav tako je med reakcijami, ki se zgodijo, nemogoče potegniti enoplastnih odgovorov, saj gre za spekter odzivov ob pogledu na fotografije, ki sega vse od etičnih drž »ustavite to« do senzionalističnih navdušenj »kakšen prizor«. Glede reprezentiranja bolečine drugega v gledališču Dobovšek izpostavi dilemo, da četudi se občinstvo gledališke predstave vzpostavi kot perceptivno povezana skupnost, videna bolečina še vedno ne more biti skupna, to pa je temeljna dilema

»vsakršne uprizoritve, ki želi bolečino reprezentirati na psihični ali fizični ravni.

Kompleksnost sodoživljanja je navzoča celo v razmerju, ko dve osebi doživita isto

---

¹⁵ Z 31. januarjem 2023 je začela delovati sindikalna konfederacija Glosa-ZASUK, ki deluje pod okriljem Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. V Zasuku se povezujejo delavke in delavci najrazličnejših poklicev in zaposlitvenih statusov, ki delujejo na enem ali več podpodročjih kulturno-ustvarjalnega sektorja. To je prvi sindikat prekarnih delavk in delavcev v kulturi pri nas.

bolečino (vojno, zdravstveni poseg ali druge travmatične izkušnje); tudi tu je vsaka posamična bolečina ločena od druge in jo je nemogoče podoživljati« (94).

Bolečino drugega je torej težko odrsko reprezentirati, vprašanje je tudi, koliko ustvarjalci dokumentarnega in predvsem dobesednega gledališča stremijo k temu. Avtorica to dilemo zaključi z mislijo, da je ob gledanju tovrstnih predstav bolj kot razumevanje bolečine drugega potrebno razumeti terapevtski dejavnik samega procesa uprizarjanja. Temu se bom pri svojem ustvarjalnem procesu in njegovem terapevtskem dejavniku posvetila v zadnjem poglavju. O občutenju bolečine drugega pa sicer obstaja tudi povsem diametralna teorija, o kateri piše Dijana Matković v avtobiografskem romanu *Zakaj ne pišem*.

V drobljenju bojev glede na identitetno pripadnost je nekaj hudo ignorantskega, to ignoranco pa pogosto poganja strah: ne smemo si prilaščati trpljenja drugih, si rečemo, nam rečejo in ob tem nam morda celo malo odleže, saj se nam tako z drugimi ni treba ukvarjati. Toda sama ne verjamem, da tuje trpljenje ni inherentno tudi moje trpljenje. In obratno. Pravzaprav se mi ni treba naslanjati na *vero*, odkritja s področja tako imenovanih zrcalnih nevronov potrjujejo, da se možganske celice odzivajo povsem enako, če neko dejanje opazujemo ali pa ga izvajamo sami. Solidarnost ni prilaščanje trpljenja, ampak sočustvovanje s trpečimi, kar v sebi že imamo, le da smo se naučili sočutje rezervirati – kar je sicer značilnost verskih fanatikov – za svoj krog izbrancev. Očitek o prilaščanju nas v tem spodbuja. Naučiti se moramo pozornega poslušanja, ozaveščanja in učenja o stiskah drugih. Tako bomo kaj kmalu ugotovili, da si vsi tako ali drugače prizadevamo za isto, za življenje z digniteto. Za družbo, v kateri nismo na vsakem koraku poniževani, izkoriščani, izključeni, ker to ustreza, kot pravim, nekomu za ustvarjanje profita ali varovanje že pridobljenega kapitala. Z dvigom identitete na raven razrednega boja se bomo na drugi strani naučili tudi prepoznavati različne odtenke zatiranja. /.../ S poskusom delovanja na podlagi razredne zavesti in iz nje izhajajoče solidarnosti se nam morda zgodi še kaj takega, kar se je organizatorjem parade ponosa v istoimenskem filmu po resničnih dogodkih (Pride, 2014), ko so nenadoma zagledali trume avtobusov, ki so se valili na parkirišče, iz njih pa so drug za drugim z odločnim korakom prihajali rudarji. Prav tisti rudarji, ki so jih geji in lezbijke podprli pri njihovi dolgi stavki proti »železni lady« in zaprtjem rudnikov ter jim pomagali zbirati sredstva za preživetje njihovih družin. Ko je le prišel čas, so rudarji pomagali gejem in lezbijkam (126–127).

Iz zapisanega je razvidno, da po nevroznosti lahko sočustvujemo ob bolečini drugih kot če bi bila naša, a hkrati primer, ki ga navede Matković, prikazuje solidarnost med dvema

manjšinama, kjer gre med posamezniki, ki imajo podoben položaj, stisko in posledično bolečino, za vzajemno solidarnost. Ob tem naj se vrnem k odzivu na predstavo, saj je bilo med njimi več reakcij s strani gledalcev, ki so prav tako samozaposleni. Med drugim je tudi fotografinja, ki je dokumentirala bralne uprizoritve Grumovih nominirancev na dogodku 53. Tedna slovenske drame, po pogovoru prišla do mene in se zahvalila, da sem s svojim besedilom to problematiko postavila v ospredje. Z menoj je tudi delila svojo zgodbo, kar se mi je zgodilo še v nekaj primerih. Občinstvo, s katerim si delimo položaj, je v besedilu ali predstavi našlo predvsem uteho, da se to ne dogaja samo njim, počutili so se manj sami, bili so tudi naklonjeni in optimistični, da njihovi problemi končno dobivajo glas v javnem prostoru.

Še vedno pa ostaja odprto vprašanje, kakšna je dolžnost bralcev ali gledalcev ob gledanju dokumentarnih predstav ali fotografij? V našem primeru bi si želela, da bi do občinstva prišla misel o boju na osebnem nivoju, kot je tožba, in družbenem, kot je obveščanje in pozivanje inšpektorata za javni sektor. V našem primeru ne gre za vprašanje, ali smo zgodbo, bolečino drugega uspeli reprezentirati in približati naslovniku, saj je mnogim v občinstvu že bila poznana, celo izkušena na lastni koži, a so v tej poziciji ostali pasivni. Morda je cilj predstave, bolj kot vzbuditi občinstvo, pokazati, kako je mogoče biti aktivna državljanka/državljan.

Prav tako se ustvarjalci predstav vedno sprašujemo, koga »napadamo«, kdo je ciljna tarča kritike, koga poskušamo aktivirati ali komu odpreti oči ipd. Ker vsebina razkriva tudi anomalije v delovanju kulturnega ministrstva, je tudi to eno izmed naslovnikov predstave, ki pa smo ga naslovili še izven gledališkega dogodka. Lahko pa bi rekla, da smo se tekom procesa pripravili še na tretji del predstave – po tretji repizi predstave *deklici* je namreč gledališkemu dogodku sledila še okrogla miza z naslovom Kako misliti status samozaposlene/-ga v kulturi?. Med procesom za predstav sva se v ta namen z Borom sestala s Polono Torkar iz društva Asociacija, ki je bila tudi gostja na okrogli mizi, in z moderatorjem dogodka, Lovrencem Rogljem. Na okrogli mizi so sodelovali Kim Komljanec, svetovalka ministrice za kulturo, Polona Torkar, podpredsednica in strokovna sodelavka društva Asociacija, ter Rok Vevar, kurator in publicist, član strokovne komisije za področje uprizoritvenih umetnosti. Morda je ravno zaradi vzpostavitve dialoga z Ministrstvom in informacij o spremembah, ki jih načrtujejo v zvezi s sistemom samozaposlenih v kulturi, in povabilu k sokreiranju le-teh, bila to najbolj učinkovita javna funkcija, ki jo je imel naš projekt za družbo. Težko je to napisati, saj pišem o lastnem

delu, a vendar upam, da smo z uprizarjanjem intimne izpovedi, v upanju da je vplivala na družbo, prešli gledališki format in se približali politični gesti.

Za nas je bila ves čas v ospredju misel predstave in njena sporočilnost, kar smo postavili pred estetsko gledališča, za slednje sicer tudi nismo imeli dovolj materialnih sredstev, da bi se vanj sploh lahko poglobljali. Posledično tudi o uprizarjanju prvega dela za predstavo nisem posebej pisala, saj se v resnici ne razlikuje bistveno od forme bralne uprizoritve, le da sta bili igralki osvobodjeni fizičnega besedila. Kljub temu ni bilo veliko odrskih akcij, po nekaj poskusih smo prišli do sklepa, da vsaka izrazitejša fizična akcija odžre fokus besedi, že tako pa je bilo potrebno spremljati dve vzporedni zgodbi, kar je lahko za gledalca hitro naporno. Morda nam je z našo predstavo uspelo ustvariti tudi delni kolektivni spomin na obdobje dejanj Ministrstva za kulturo med letoma 2020 in 2022 ter kaj se je takrat dogajalo s samozaposlenimi v kulturi. Zagotovo pa spomenik temu predstavlja besedilo *deklici*, ki je, za razliko od izmuzljivosti gledališkega dogodka, bolj trajnostno. Na tem mestu bi se vrnila na besede mentorice Žanine Mirčevske, ko me je spodbudila k pisanju dramatizacije *Deklice z vžigalice* z zgodbo o pridobivanju statusa samozaposlene in pravice za plačilo prispevkov ter dejanjih birokratskega ustroja kulturnega ministrstva, ko je rekla: »Postavite jim spomenik.«

Tekom tega zapisa, ko so možgani brskali po spominu, kaj se je vanje najbolj vtisnilo od obeh procesov, sem ugotovila, da je bilo pri uprizarjanju tega besedila, zlasti ker sem bila tudi sama dramaturginja pri avtobiografski drami, največji izziv premikanje meje iz prvoosebne pripovedi v tretjeosebno in prilagajanje interpretacije in prizorov za igralki, za publiko, zame. Če to postavim ob bok drugim študijem predstav, kjer sem do sedaj sodelovala kot dramaturginja, je bila ta pozicija unikatna in težka. Velikokrat tudi tesnobna, saj sem se z uprizoritvenim materialom vračala v čas travme. Lahko samo rečem, da sem hvaležna sodelavcem Boru, Mini in Suzani, da so s toliko empatije sodelovali z mano in tenkočutno pristopali do materiala, ter Živi Brglez in Domnu Lušinu, ki sta se nam pozneje priključila (Živa kot sodelavka za vizualno podobo in Domen kot oblikovalec luči) in prav tako s sočutjem, natančnostjo in strpnostjo pristopila k procesu.

Po drugi strani je bila to tudi prva izkušnja, kjer sem bila v vlogi nosilke projekta, kar je sicer v praksi običajno režiser, in sem tako skrbela za razpis za finančna sredstva preko Sveta za

umetnost Univerze v Ljubljani in za sredstva, ki smo jih dobili preko Gledališča Glej oziroma Ministrstva za kulturo in Mestne občine Ljubljana. Tako sem preko drame o prekarni delavki v kulturi izkusila še položaj prekarne delavke v kulturi, ki se odvisni od razpisov.

IV. Umetniško delo kot proces detravmatizacije

1) Simptomi stresa in stanje strahu

V besedilu *deklici* je nekaj prostora odmerjenega tudi prikazovanju mojega fizičnega in psihičnega stanja, medtem ko sem čakala na odgovore Ministrstva za kulturo. V prizoru srečanje povem, da sem v nekaj tednih izgubila pet kilogramov, čeprav nisem namenoma hujšala. V prizoru zadnje srečanje opišem pa kolaps, ki se mi je zgodil, ker sem se zaklenila iz stanovanja in bila sama, čeprav moji reakciji zagotovo ni botrovala ta okoliščina, temveč vse, kar se mi je dogajalo že pred tem. Zatem je pome prišla teta in me odpeljala k dedku, kjer sem si postopoma fizično in malce tudi psihično opomogla, dokler se niso vrnil starši. Pri šestindvajsetih letih sem potrebovala oskrbo majhnega otroka. Poskus zdravljenja tega stanja je označen v prizoru poletje v prvem delu besedila. Gre za monolog, kjer dramaturginja poskuša zatreti negativno avtomatsko misel in ublažiti val anksioznosti.

V drugem delu besedila *deklici* sta tematiki, ko so na mojem telesu vidne posledice psihičnega stanja, namenjena dva prizora, in sicer poletje ter na morju se vedno uspem zredit. Oba obravnavata temo izguba telesne mase, s tem da jo poletje naslavlja iz vidika samopodobe in opazk drugih, na morju se vedno uspem zredit pa poskuša ponazoriti, zakaj je do tega stanja prišlo, kako se je moje živčevje odzivalo na stres in strah, ki sem ju doživljala v postopku z Ministrstvom in pozneje v tožbenem postopku.

Spomladi 2021, v obdobju, ko sem tudi drugič pripravljala vlogo za pridobitev pravice za plačilo prispevkov, sem preko napotnice od osebne zdravnice pričela obiskovati kliničnega psihologa. Po opravljenih testih sem dobila diagnozo anksioznost. Zatem je sledilo učenje kognitivnega modela, ki bazira na pozitivni misli, ki naj bi zatrla negativno avtomatsko misel. Negativna avtomatska misel je tista, ki jo moraš poiskati pri sebi, kadar ti telo preplavi občutek anksioznosti. Občutek se zdi kot nekaj nagonskega, da pa bi si ob njem zmogel pomagati, moraš razumsko priti do izvora, ki je v tebi sprožil ta občutek. Za začetek je ključno znati prisluhniti svojemu telesu – če vemo, kaj čutimo, smo naredili prvi korak k spoznanju, zakaj tako čutimo.

Ko definiramo občutje, lahko šele poiščemo izvor zanj. Misel, ki je sprožila občutek tesnobe, imenujemo negativna avtomatska misel. Običajno je to misel, ki nam govori, da nečesa ne bomo zmogli, da nismo dovolj sposobni, da bo to za nas neuspeh in poraz, da bomo prizadeti in se tega zato tudi bojimo. Takšni negativni misli moramo na podlagi preteklih življenjskih izkušenj poiskati pozitivno misel. Torej se racionalno opomniti, da nam je nekaj podobnega nekoč že uspelo in da ni razloga, da nam tudi ta podobna naloga tokrat ne bi. Ko najdemo primer iz lastne preteklosti, ga v procentih ocenimo, ali je ta pozitivna izkušnja močnejša od strahu ob negativni avtomatski misli. V kolikor ni, po spominu iščemo dalje. Ta kognitivni model še danes kdaj uporabim, kadar se ustrašim študijske obveznosti ali kariernega izziva in se opomnim na nekaj podobnega, kar sem nekoč že obvladala, in zatrem misel, da tokrat tega ne bi bila sposobna narediti. V času čakanja na pridobitev pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost pa mi ta model ni prav veliko pomagal. Bila sem v stanju, ko sem se slabo spominjala česar koli, zlasti pa lastnih dosežkov, saj sem imela občutek razvrednotenja. Tega se zavedam šele danes, ko s časovno razdaljo pogledam nase, ki si nisem bila podobna, niti se nisem poznala. Za anksioznost je sicer značilno, da zaradi nje ne moremo biti, kar v resnici smo, in ne moremo pokazati, kar zares zmoremo. Hkrati pa je bila izkušnja z Ministrstvom takšna, da ji zares nisem mogla poiskati podobne situacije, ki bi jo v preteklosti uspela obvladati. V tem trenutku vem, da če se kdaj zgodi kaj podobnega, že imam izkušnjo birokratskega nasilja in tožbenega postopka. Drugače razumem tudi rek »što ne ubija, jača« – pretekle slabe izkušnje nas res okrepijo, to naredijo na način, da nam nekaj slabega ni več tako zelo tuje in da vemo, da smo podobno že preživeli, zato ni razloga za strah, da nam nekaj podobnega ne bi ponovno uspelo.

Kaj sploh je anksioznost? To je ena izmed najpogostejših duševnih motenj, s katero naj bi se spopadalo okoli 300 milijonov ljudi. Anksioznost je stanje, ko ima nerazumna tesnoba nadzor nad našim telesom in nam onemogoča običajne psihofizične sposobnosti. Je strah, ki nas hromi. Med strahom in anksioznostjo je bistvena razlika: strah je namreč vezan na sedanost trenutka, na nekaj, kar se zgodi tukaj in zdaj in ima za nas ogrožujoč pomen, za anksioznost oziroma občutje tesnobe pa je značilno, da predvidevamo vnaprej, da se bomo v prihodnosti znašli v ogrožujočih okoliščinah, ki jih ne bomo zmožni obvladati.¹⁶

---

¹⁶ Nedavno sem zasledila intervju z igralko in oskarjevko Emmo Stone, v katerem deli svoj pozitiven pogled na anksioznost. Pravi, da se včasih počuti srečno, da je anksiozna, saj to stanje razume kot super moč, ki te aktivira, spravi iz postelje in te prisili, da se premikaš, da deluješ in delaš. To je seveda začetna faza anksioznosti, ko je ta obvladljiva. Tesnobno stanje je v neki meri normalno čustveno stanje, ki je odziv na realno nevarnost in nas

Okoliščine, v katerih se mi je to dogajalo, pa zaradi epidemioloških zaostritev in prepovedi niso bile ravno vzpodbudne za veliko aktivnosti, na Ministrstvo se v živo ni smelo priti, nekaj tednov so mi onemogočali tudi vpogled v moj upravni spis, na srečanje z odvetnikom sem večkrat čakala, pogosto mi ga tudi ni uspelo priklicati po telefonu, hkrati pa moj položaj ni bil odvisen zgolj od mene. Ves čas sem imela občutek, da sem svoje že naredila – s svojim delom, z referencami v moji vlogi. Vlogi, ki nikakor ni bila dovolj dobra in z njo ni bilo dovolj dobro moje delo in jaz. To so bile misli, v katere sem se ujela. Racionalno ni bilo mogoče doumeti, kako komisija ali kdo drug na Ministrstvu vrednoti moje delo. Najbolj stresno je bilo stanje nemoči. Moje anksioznosti ni pogojevalo izogibanje in umikanje, temveč večmesečno zavlačevanje postopkov Ministrstva za kulturo, kar je trajalo tako dolgo, da sem se na koncu v stanju čakanja sesula tudi sama. To v besedilu *deklici* opisuje prizor zadnje srečanje. Na strah in grožnjo se naše telo odziva v treh stopnjah. Na prvi ravni iščemo družbeno pomoč in podporo pri ljudeh, ki so v naši bližini. V primeru, da ni nikogar ali da nad nami preti neposredna nevarnost, se organizem odzove z bojem ali begom, v kolikor pa tudi to ni mogoče, poskuša telo preživeti tako, da porabi čim manj energije, se izklopi, kar pomeni, da zapade v stanje zamrznjenosti ali kolapsa (porušenje naravnega ravnovesja).

Zamrznjenost in odklop nadzira dorzalni vagalni kompleks (hrbтни klateški kompleks), evolucijsko davni parasimpatični živčni sistem, ki je prav tako povezan s prebavnimi simptomi, kot sta driska in slabost. Ta tudi poskrbi za počasnejši srčni utrip in plitvejšo dihanje. Ko prevzame vajeti organizma v roke ta sistem, postanemo tako mi kot tudi drugi ljudje nepomembni. Naše zavedanje se izklopi, povsem možno je, da niti telesne bolečine ne zaznamo več. (van der Kolk 106–107.)

Ne bi mogla trditi, da sem imela vse simptome kolapsa, zagotovo pa sta bila prisotna prebavna simptoma. Zaključek prizora zadnje srečanje in prizora iz drugega dela poletje in na morju se vedno uspešne združujejo vsa tri obrambna stanja pred grožnjo. Stopnjevanje prebavnih in prehranjevalnih motenj, ki vplivajo na telesno težo, in stanja, ki jih opisujem na zadnjih treh

---

aktivira, da preživimo v nestalnih, nepredvidljivih okoliščinah. Tesnoba v zdravem in zmernem stanju nam da energijo in nas aktivira za delo in reševanje življenjskih preizkušenj. Verjetno je na takšno, zgodnjo fazo anksioznosti mislila tudi Emma Stone. Morda gre tudi za stvar prevoda, saj imamo v slovenščini izraz »občutje tesnobe«, ki je lahko zdravo, na drugi strani pa je anksioznost, ki je duševno bolezensko stanje, ko so občutja tesnobe preveč intenzivna in niso več v meri zdravega. Tesnoba kot varovalno čustvo namreč preraste v anksiozno motnjo. Dokler se na tesnobne občutke odzivamo z delom, kakor pravi tudi Emma Stone, je to najboljša varovalo pred tem, da bi prerasli v anksiozno stanje. Kadar pa se zaradi stanja tesnobnosti pričnemo izogibati obveznostim in okoliščinam, ki jih dojemamo kot nevarne in v nas povzročajo anksioznost, se ta še poveča. Bolezenska tesnoba ali anksioznost namreč raste natanko preko napačnih vedenjskih strategij, kot sta izogibanje in umikanje.

straneh v zadnjem srečanju, so pokazatelji kolapsa. To, da sem se iz mesta, kjer študiram in delam in je blizu tudi Ministrstvo za kulturo, umaknila k teti in dedku, na povsem drug naslov, kjer me pošta ne doseže, na podeželje, je beg pred grožnjo. Skrb, ki sta mi jo v trenutku zloma namenila dedek in teta, je podpora ljudi, ki so mi blizu. To so sicer ves čas trajanja postopka bili tudi moji starši, le da jih v tem specifičnem trenutku zaradi fizične odsotnosti v tujini ni bilo ob meni. Oče je skupaj z mano prebiral vso papirologijo, pregledoval zakone, pisal na Ministrstvo za prejem drugih odločb in zapisnike sej strokovnih komisij, ki so informacije javnega značaja, pozival inšpektorat in komuniciral z njimi, ko sama nisem imela moči za to. V tem obdobju so bile vloge v naši družini razdeljene zelo tradicionalno, mama mi je pripravljala hrano, da bi le uspela kaj pojesti, čeprav je bil včasih dosežek že, če sem pojedla nekaj krhlev jabolka, ki mi ga je narezala in prinesla v posteljo. Ko sem si po nekaj dneh, ko nisem vedela, kaj se dogaja z mano in sem se odklopila od vseh obveznosti, tako študijskih kot poklicnih, končno malo opomogla, sem se vrnila v že dobro poznano stanje čakanja. Ko je čez približno tri mesece končno prišla odločba, sem vsaj lahko reagirala, bila dejavna in vložila tožbo. S tem dejanjem se mi je vrnila avtonomija, občutek, da lahko vplivam na svoje življenje in življenjske okoliščine.

Ravno avtonomija in občutenje »biti gospodar(ica) svojega življenja« je po van der Kolku (245) ključno, da posameznica ne razvije posttravmatske stresne motnje. Morda bolj kakor vložena tožba je iz psihološkega vidika bilo zame ključno, da sem ponovno pod nadzor spravila lastno telo. Samostojnost oziroma avtonomija se prične s sposobnostjo zaznavanja lastnega telesa in njegovih potreb. Po »kolapsu iz zadnjega srečanja« sem postopoma pozornost usmerila rednemu prehranjevanju in gibanju v naravi: najprej kratkim in potem daljšim zelo počasnim sprehodom. Znanstveniki tudi navajajo, da naj bi 12.000 korakov na dan v telesu povzročilo enak kemični učinek kakor en antidepresiv.

Danes mi je povsem jasno, da moje dojemanje situacije z Ministrstvom za kulturo ni bilo normalno, je bilo pretirano, in mnogi okrog mene niso mogli razumeti, zakaj se zaradi tega tako obremenjujem. Seveda sem vse dojemala zelo potencirano in usodno. Ravno ta usodnost, ko ne vidiš izhoda in misliš, da bo vedno tako in da bo odločitev Ministrstva zacementirala tvojo karierno in življenjsko pot, je botrovala »zaciklanosti«, v katero sem se ujela. Zagotovo je k temu pripomoglo generalno psihološko stanje med epidemijo. Že ko se je ta začela, jaz pa sem

ravno dobro zaključila diplomski študij in imela v gledališču prve projekte, me je zaustavitev sveta in dela v gledališču povsem ohromila, zbala sem se, da svojega poklica, ki sem ga ravno začela opravljati in me na nek način tudi izpolnjuje, ne bom več mogla izvajati. Zatem je sledila še prepreka Ministrstva. Jasno mi je bilo, da če ne dobim pravice za plačilo prispevkov za socialno varnost, bom glede na prihodke, ki jih dobim kot mlada dramaturginja in dramatičarka, obsojena na življenje pri starših, ne bom samostojna oseba, ali pa se bom poklicu čez čas morala odreči ter si denar zaslužiti kako drugače, torej zavreči zadnjih pet let izobraževanja, ko sem trdo delala in mu namenila vse svoje tedne in vikende (razen nekaj tednov poletja). In kaj sploh bom, če ne bom to, in kaj sploh znam, če tega za Ministrstvo očitno ne delam dovolj dobro? Na srečo so takrat vame verjeli vsi drugi, ki so moj položaj racionalno videli od zunaj, in mi stali ob strani, da nisem odnehala.

2) Spomini telesa

Povprečen človek večino svojih vsakodnevnih izkušenj, ki so povsem običajne, hitro pozabi in jim ne posveča posebne pozornosti, zavedno ali nezavedno. Zato pa se v spomin intenzivneje vtisnejo dogodki, ki izstopajo iz ustaljenih vzorcev. Takšne so pozitivne, vznemirljive novice in dogodki, še boljše od teh pa si zapomnimo žalitve in poškodbe. Ob njih se v telesu zaradi potencialne obrambe pred grožnjo ali nevarnostjo sproži večja količina adrenalina, zaradi tega pa se nam dogodki posledično močneje vtisnejo v spomin. Raziskave so dokazale, da več kot se sproži adrenalin, natančnejši bo spomin. Kadar pa telo kot varnostni sistem odpove, govorimo o travmi, žrtev ne vidi izhoda iz situacije, telo se zaustavi. Travma nastane pri ogrožajočem dogodku, pri katerem telo zamrzne in ne vidi izhoda in priložnosti za beg. Če se je v drugi fazi nevarnosti in ogroženosti sprožilo avtonomno živčevje – simpatični del – in v telo pognalo adrenalin, se v tretji fazi aktivira dorsalni del parasimpatičnega živčevja (ostanek naše plazilske preteklosti), ki poveča aktivnost inzulina in sprošča endorfine, ki povzročijo obratno reakcijo od druge faze. Pričnejo varčevati z energijo ter s povišanjem bolečinskega praga pomagajo otopiti bolečino – posledično sledi faza otopelosti in odrevenelosti.

»O travmi govorimo, ko varnosti sistem odpove: ko rotiš svojega napadalca, naj ti prizanese, pa se ti samo reži, ko prestrašen otrok, v postelji zvit v dve gubi, sliši kričati mater, ker jo njen ljubimec pretepa na živo in mrtvo, ko vidiš svojega prijatelja ležati pod železnim tramom in nimaš moči, da bi ga izvlekel ali vsaj privzdignil težko breme, ko si želiš odriniti od sebe župnika, ki te zlorablja, pa ne veš, česa te je bolj strah, zlorabe ali

tega, da boš sicer kako drugače kaznovan. Onegibljenost je vir večine travm.« (van der Kolk 108.)

Takšne izkušnje na srečo v življenju nimam, sem pa želela zapisati okvirno definicijo travme in kako do nje pride, saj se bom v prihodnosti ukvarjala z gledališkimi dogodki, pri katerih se bo travmo predelovalo. Kljub temu da to poglavje nosi naslov Umetniško delo kot proces detravmatizacije, ne govorim o lastni detravmatizaciji, vsaj ne v dobesednem pomenu, saj bi rekla, da do travme pri meni ni prišlo, ker nisem bila v tretji fazi ogroženosti, nikakor pa tudi ne bi želela s svojim bremenom izpasti hipokritsko v razmerju do drugih travmatičnih dogodkov in travmatiziranih oseb. Za tretjo stopnjo ogroženosti, za doživetje travme in posttravmatsko stresno motnjo, je značilno, da se oseba dogodkov ne spominja v celoti, ne zmore jih povezati v linearno pripoved, običajno gre za »razdrobljene čutne in čustvene sledi: podobe, zvoke in telesna občutja« (van der Kolk 215).

Za razliko od tretje stopnje ogroženosti se pri drugi stopnji, kjer v stresni ali nevarni situaciji zaznamo ogroženost, sprožajo stresni hormoni. Med drugim adrenalin, ki, kot omenjeno, povečuje možnosti spominjanja na stresni ali ogrožujoči dogodek. V predhodnem poglavju o pisanju besedila sem omenila, da sem po spominu nekatere stvari zlahka zapisala, saj sem se jih še dolgo intenzivno spominjala. Pri tem gre seveda za avtobiografsko in ne nevtrarno pričevanje. Čez čas se je izkazalo, da miselni spomin na dogodke ni edino, kar si je iz tega obdobja vtisnilo v moje telo. Ker sem bila med čakanjem na odločbe daljše obdobje pod intenzivnim stresom in je bilo zaradi tega porušeno moje hormonsko ravnotežje in imunski sistem, se mi je v tem obdobju razvila alergijska astma, prva stopnja astme (druga je nealergijska astma). O astmi piše tudi van der Kolk, da se mnogim njegovim pacientom, ki so pod stresom, in tega sploh ne zaznajo, pričnejo pojavljati migrene ali astmatični napadi.

Poleg tega se je moje telo odzivalo tudi na kraje, ki sem jih povezovala z izkušnjo čakanja na odločbo in z Ministrstvom za kulturo. Vsakič, kadar smo s prijatelji odšli na Metelkovo na kakšen koncert in smo se do tja odpravili po Slomškovi ulici, kjer je odvetniška pisarna, ki me je zastopala v tožbi zoper Ministrstvo, me je na poti zvilo v želodcu in mi postalo slabo. Kar zagotovo ni bilo od alkohola, saj ga v tistem obdobju dve leti nisem uživala, ker je povečeval mojo anksioznost. Ko sem ugotovila, da je to zaradi te ulice, prvih nekajkrat tega sploh nisem povezovala, sem poskušala ubrati vse druge poti, samo da ne bi šla mimo odvetniške pisarne.

Seveda se mi je zgodilo paradoksalno ravno obratno. Ob želji, da bi se kraju izognila, sem o njem še več premišljevala. Ob vikendih, ko naj bi se sprostila, se na poti do zabave nisem mogla. Izogibala sem se tudi Maistrove ulice, ki ograjuje eno stran Metelkove, saj je na njej kulturno ministrstvo. Kadar sem morala parkirati na tistem koncu, sem poskušala najti prosto parkirno mesto na vseh drugih ulicah, saj nisem želela, da bi me obšel občutek tesnobe ali prebavne motnje. Slednje so se mi pojavljale tudi, ko sem bila na obisku, kjer živijo moji starši in kjer sem živela do jeseni 2022. Kadar sem bila pri njih in sem zaslišala zvok motorja, natančneje zvok moped motorja, poštarjevega motorja, so se mi pojavile prebavne težave. To je namreč zvok, na katerega sem bila pozorna v letu 2020 in 2021, saj sem ves čas čakala, ali bo poštar dostavil pošto iz Ministrstva, ali bo končno prišla dolgo čakajoča odločba.

Simptomi, kot so izguba apetita, prekomerno odvajanje blata, črvičenje v želodcu in stiskanje pesti, ki sem jih imela med čakanjem na odločbo in so značilni za drugo fazo ogroženosti, so se mi pojavili tudi noč pred bralno uprizoritvijo besedila na Borštnikovem srečanju v juniju 2022. Tisto noč prav tako nisem spala in dokler ni prišlo jutro, ko sem bila spet med ljudmi, se je moje telo odzivalo, kakor da mu preti nevarnost. Ko smo pričeli vaditi za predstavo in sem bila obkrožena z Borom, Mino in Suzano, so simptomi minili. Na srečo sem bila pred premiero v Gleju že psihično stabilnejša, za seboj sem že imela pozitivne odzive na besedilo in na bralno uprizoritev, zato se to stanje ni ponovilo. Res pa je, da zaradi strahu, da bi se mi občutki vrnili, nikoli nisem videla zadnje različice predstave. Nazadnje sem jo gledala na generalki, ko smo dorekli še zadnje spremembe, čeprav sicer svoje predstave vedno gledam.

3) Iskanje glasu

Zadnje podpoglavje zadnjega poglavja je namenjeno praksam gledališča in pisanja, ki imajo pozitivne učinke na osebe s posttravmatsko stresno motnjo ali druge psihološke prepreke, in jim pomagajo, da se soočijo z dogodki, ki so se jim zgodili v preteklosti. Gledališče, ki izvira iz ritualnih obredov, še danes nosi ključno funkcijo za človeka, ki je družbeno bitje. Gledališče je vedno skupnost, gledališče je in nosi in bo nosilo element povezovalnosti med udeleženci. Tako med tistimi, ki ga ustvarjajo, kot tistimi, ki pridejo prisostvovat na predstavo kot občinstvo. Proti koncu prejšnjega stoletja se je zgodil porast aplikativnega gledališča, ki gledališko ustvarjanje združuje s terapevtskimi funkcijami.

Bistvo travme je občutek zapuščenosti od vseh in občutek odrezanosti od človeškega rodu. Gledališki proces, ki je namenjen vojnim veteranom, zapornikom, mladostniškim prestopnikom, materam, ki so izgubile otroke, civilistom, ki so preživeli vojno, taboriščnikom itn., pomaga udeležencem, ki se počutijo odrezane od sveta, tako da med njimi vzpostavi skupnost.

Poleg občutka pripadnosti in povezanosti lahko udeleženci v gledaliških procesih ponovno izrazijo svoja čustva. Preko besedila in igranja dramskih oseb travmatizirane osebe poskušajo predreti do svojih občutkov in čustev. To terapevtsko metodo večinoma v delu *Telo si vse zapomni* opisuje Bessel van der Kolk. Drugi pristop do občutij in predelovanja potlačenih dogodkov pa je vezan na avtobiografske in dokumentarne pripovedi, na dobessedno gledališče, o katerem piše Zala Dobovšek v knjigi *Gledališče in vojna*. Kjer uprizoritveno snov ustvarijo udeleženci sami.

Travmatizirani ljudje se bojijo izkusiti lastna čustva, saj ob tem lahko izgubijo nadzor nad sabo, tudi sicer pa nas naša kultura na žalost potiska v smer odtujitve od naših resničnih občutenj in čustev. Terapevtski gledališki programi so namenjeni ranjenim, travmatiziranim osebam, da bi se med procesom s prebujanjem čustev in ponovnih občutenj z globokim doživljanjem svoje skupne človeškosti medsebojno povezale. Za preboj do ponovnega čustvovanja služi vživljanje v dramske karakterje, tako da oseba najprej vstopi v svet neznanca in čustvuje na njegov način v fikciji, pri tem pa vseeno aktivira lastni čustveni aparat. Takšna metoda je uporabljena tudi na delavnicah z mladostniki, ki imajo težave s samopodobo, običajno se jim dodeli karakter, ki je drugačen od njih, zato da se oseba vživi v lik in se prezentira kot nekdo drug, kot nekdo, kar bi lahko bila tudi sama. Po drugi strani za točno izbrane skupine, recimo za vojake in vojne veterane, uporabijo besedila, ki imajo z njihovimi življenji skupno vsebino. Pisatelj in režiser Bryan Doerries je sprva organiziral branje Sofoklesovega *Ajanta*¹⁷ za 500 marincev, nato pa se je njegov projekt *The Theater of War* razvil in so Sofoklesovo tragedijo uprizorili več kot dvestokrat ter z njo spodbujali dialog med vojnimi veterani, njihovimi sorodniki in prijatelji.

---

¹⁷ »Sofokles se je kot visoki častnik udeležil tudi vojne Aten proti Samosu, njegova igra *Ajant*, ki se konča s samomorom enega največjih vojskovodij trojanske vojne, pa se bere kot učbeniški opis travmatiziranega stresa.« (van der Kolk 396.)

Dramatik in režiser David Mamet je nekoč na pobudo brezdomnih veteranov skupaj z njimi ustvaril predstavo *Sketches of War (Vojne skice)*, poslužili pa so se metode dobesednega gledališča. Veterani sami so zbrali svoje pripovedi in jih povezali v uprizoritveno besedilo. Mamet je v poznejši fazi k sodelovanju na odru povabil še Ala Pacina, Donalda Sutherlanda in Michaela J. Foxa. Veterani so nastopili skupaj z njimi, bolj kot skupen nastop pa je bilo ključno to, da so svoje zgodbe lahko delili s profesionalnimi igralci, da so sprva oni prisluhnili njim, nato pa da so prav njihove spomine in poezijo podali naprej. Da so dogodki, ki so jim povzročili travmo, sprva dobili ušesa, nato pa še glas.

Pri tovrstnih praksah, ki učinkujejo kot zdravljenje travme, pa je potrebno omeniti še, da te s tem, ko zgodbe artikulirano pridejo na plan in imajo občinstvo, vseeno ne zagotavljajo, da bodo osebe od tega trenutka dalje za vedno ozdravljene travme.

Raziskave na področju sodobnega zdravljenja z izpostavljenostjo (sistematična desenzibilizacija z imaginacijo), ki je temelj kognitivne vedenjske terapije, so podobno razočarljive: pri večini pacientov, zdravljenih s to metodo, so se tri mesece po koncu zdravljenja spet pojavili resni simptomi PTSM. Kot bomo videli, je lahko zmožnost ubeseditve tega, kar se vam je zgodilo, lahko koristna, toda to še nikakor ne pomeni, da se vam ne bodo več pojavljali prebliski v zezvi s travmatsko izkušnjo ali da ne boste imeli več težav z zbranostjo, niti tega, da boste kar naenkrat spet polni energije in zanosa ter neobčutljivi za razočaranja in življenjske udarce (van der Kolk 236).

Na podoben način, kakor o terapevtskem gledališču z vojnimi veterani piše van der Kolk, je bila med letoma 1992 in 1997 za mlade pregnancy iz vojnega območja v Bosni pri nas ustanovljena gledališka skupina Nepopravljivi optimisti ali gledališče pregnancy, ki ga je ustanovila in vodila igralka in dramatičarka Draga Potočnjak. Odločitev za sodelovanje v gledališki skupini je bila s strani pregnancy afirmativna gesta, saj so prebežniki sicer v konstantnem stanju strahu in nestabilnosti, ki jih hromi in jim onemogoča, da bi govorili o svojih čustvih in spominih. Gledališka uprizoritev je bila zgolj končna predstavitev ustvarjalnega procesa, skozi katerega je potekalo odkrivanje, ubesedovanje in razčiščevanje njihovih osebnih stisk in travm. »Philip Taylor je tehniko aplikativnega gledališča definiriral kot metodo, v kateri 'umetniki ustvarjajo scenarije in priložnosti za lokalne skupnosti, ki lahko na ta način izrazijo svojo bolečino'.« (Dobovšek 134.) Pomembno pri tem je, da te performativne metodologije poskušajo raziskati in povezati tri segmente, in sicer: posameznikovo ali

skupinsko delovanje kot performans, nastop pred drugimi ter 'publiko', in obenem povezati 'javni' jaz z zasebnim, z 'zaodrjem'. Participatorno raziskovanje se kaže kot kombinacija raziskave, izobraževanja in akcije, ki v osnovni ideji teži k povečevanju družbene pravičnosti in se od tradicionalnega raziskovanja razlikuje po »težnji in prizadevanjih za opolnomočenje, učenje in aktivizacijo vseh, ki so v raziskovalni proces vključeni« (prav tam).

Aplikativno dokumentarno z delom v skupini deluje povezovalno, z deljenjem osebnih travm z drugimi sodelujočimi in potlej z občinstvom pa učinkuje kot zdravljenje za osebe, ki so svoje doživljanje delile. Sočasno pa vsakršno dokumentarno gledališče prevzema še nalogo, da poskuša razpreti občutljivost občinstva in upa na postopno reformiranje družbe, ne da bi ustvarjalci vsilili svojo interpretacijo kot vodilo, temveč da bi jo gledalci primerjali z vedenjem, ki ga o določeni tematiki že imajo.

Poleg gledališkega ustvarjanja v skupini ima lahko terapevtske učinke na avtorja tudi njegovo pisanje, ki je za razliko od gledališča predvsem individualna izkušnja. Kathleen Adams v zborniku *Transformational Journaling for Coaches, Therapists, and Clients* v poglavju Journal Therapy zapiše, da se glavni terapevtski učinek v sklopu pisanja začne, ko avtor svoje besedilo za seboj prebere. Sicer pa bi lahko pisanje kot terapevtsko metodo razdelili na tri korake. Prvi korak je, da je oseba sploh zmožna artikulirati svoje misli in jih razumljivo zapisati. Ta stopnja se zelo razlikuje od prve stopnje pri travmatiziranih osebah, ki dogodkov iz preteklosti, ki so jim povzročili poststravmatsko stresno motnjo, niso sposobni izraziti kot pripoved o dogodku v kronološkem zaporedju. Pri pisanju dnevniških ali drugačnih zapisov terapevtskih vaj, ko je izkušnja in razmišljanje že napisana, pa sledi druga faza, branje lastnega besedila. Ob prebiranju sledi analiza fizičnih in emocionalnih reakcij, presenečenj in vpogledov, kar je tretja faza.

Brati za seboj in reflektirati lasten zapis je podobno kot opazovati prizor pri psihodrami. Tam sprva udeleženima osebama v prizoru sami določimo replike, ki si jih bosta izrekli v dialogu, potem pa nekdo drug vskoči v našo vlogo in lahko svojo pozicijo in dejanje opazujemo od zunaj. Podobno deluje tudi prebiranje lastnega materiala. Pri terapevtskem pisanju je prav tako ključno zabeležiti stanje, kako se počutimo pred pisanjem in kako se počutimo po napisanem besedilu, da bi lahko spremljali napredek, oziroma kaj se nam dogaja.

Različni primeri iz prakse o terapevtskem pisanju, ki so zbrani v omenjeni knjigi, dokazujejo tudi, da je nekaterim ljudem izkušnje, o katerih ne morejo spregovoriti, za začetek lažje izraziti skozi pisanje. Sicer tudi pri pisanju lahko pride do zamolka, v prvi vrsti zaradi enakega razloga kakor na terapevtskih srečanjih s travmatiziranimi osebami, saj je travma tudi povzročitelj izgube spomina in posledično povzroča tišino. Blokada lahko nastopi tudi, kadar se dogodkov spominjamo, a imamo občutek, da občutki v nas še niso dovolj zreli ali da besedno nismo dovolj zreli, da bi jih lahko izrazili. Slednja prepreka je sorodna travmatiziranim osebam, ki o svojih čustvih ne govorijo in vsa občutja načeloma zreducirajo na »dobro« ali »slabo«. V takšnem primeru je tudi pri pisanju potrebno sprva razviti vokabular občutij, pri čemer pa je najprej potrebno prisluhniti telesu. Če je oseba v stanju, ko svoje preteklosti ne zmore ubesediti, se tudi mentorji za terapevtsko pisanje v začetni fazi s stranko posvetijo meditaciji, telesni dejavnosti ali likovnemu izražanju. Včasih pa se tišina in premor v pisanju zgodi enostavno zato, ker v nas ni notranje potrebe po izražanju, ker se je življenje stabiliziralo in postavilo na »prava pota«. Slednjemu bi sama lahko pritrdila najprej iz izkušnje pisanja poezije. Ta se je pri meni vedno izlila na papir zaradi negativnih čustev. Pri pozitivnih občutjih namreč nikoli nisem čutila potrebe, da bi jih morala zapisati. Četudi sem kot izziv to poskušala, iz njih ni nastal zapis, ki bi mi vsaj približno estetsko ugajal in bi mu lahko rekla poezija. Po drugi strani pa so tudi najboljša dramska besedila, ki sem jih pisala sama ali so jih napisale sošolke na Akademiji, nastala iz osebnih izkušenj, ki so bile običajno negativne narave.

Tudi pri pisanju pa se terapevti ne poslužujejo zgolj individualnih terapij, temveč tudi skupinskih srečanj.

Pri skupinskem pisanju oziroma pisanju v vodeni skupini je ključen pomen prisostvovanja in sočutnega pričevanja. Proces, kjer sodeluje skupina vrstnikov ali oseb s podobnimi izkušnjami in željami, nudi prostor podpore pri kreativnem izražanju, odprtosti in iskrenosti ter ustvarja občutek sprejetosti (prevedeno iz angleščine po Monk, Maisel (ur.), 12).

Ob tem bi se želela navezati na lastno izkušnjo pisanja dramskih besedil v razredu ali na delavnici. Skupina poganja naprej, saj vsakič nekdo prinese kaj novega, kar je napisal, in moraš biti zato v stalnem pogonu tudi ti, hkrati pa veš tudi, da bo zagotovo tvoje zapise nekdo prebral. Poleg tega smo vsi, ki pišemo, v enakovrednem položaju, ne gre zgolj za razmerje mentor - študent, ali terapevt - stranka, temveč je več pišočih, med katerimi se ustvari skupnost. Poleg

pisanja v razredu na faksu, je bilo zame vedno produktivno, kadar sem se udeležila različnih dramskih delavnic. Pri nas jih je nekoč organizirala SNG Drama Ljubljana, Nova branja pod mentorstvom Simone Hamer, udeležila sem se tudi dramske delavnice pod vodstvom Kim Komljanec na 49. Tednu slovenske drame, nekaj let pa je društvo KUD Krik organiziralo delavnico Vkrik, kjer je bila mentorica Simona Semenič. Pisanje v skupini je vedno bolj stimulatивно vsaj za začetno fazo pisanja, hkrati pa tudi za zaključno, da ne obupaš, temveč skupaj pridemo na cilj. Prav tako so poleg sprejemanja tvojega besedila dobrodošli komentarji na tvoje delo, branje drugih besedil in njihovo reflektiranje pa nam včasih omogoči, da tudi pri sebi uvidimo nekaj, česar sicer ne bi.

Spomnim se faze, ko sem oddala prvi del besedila *deklici*, ki je bilo takrat izpitno besedilo in je še nosilo naslov *Deklica z vžigalicami: avtobiografska adaptacija*. Sama ga še nisem prebrala, prve so ga za prvi izpitni rok brale mentorica Žanina Mirčevska in sošolki Helena Šukljan in Manca Lipoglavšek. Pri vseh se je med odzivi na besedilo pojavila intenzivna čustvena reakcija, ko pa smo se o tem pogovarjale na izpitu, sem se prvič počutila manj samo. Njihovo sočustvovanje ob moji izkušnji, ki so jo sedaj natančneje spoznale, mi je dalo občutek, da v občutkih stiske nisem zgolj jaz, temveč tudi one, ki razumejo. Ko pa sem pred kratkim sošolko povprašala, kdo vse je bil poleg mene prisoten na tem izpitu, je rekla, da se ne spomni niti, kje se pogovor dogajal. Zame pa je to v resnici edini izpitni pogovor, ki se mi je v času celega študija vtisnil v spomin in ki se ga spomnim precej natančno. Podobno čustven odziv je sledil, ko so besedilo prebrali Bor, Mina in Suzana in ko so si bralno uprizoritev ogledali študentje na Festivalu Borštnikovo srečanje. Mislim, da so mi sočutni odzivi pravzaprav dali energijo, da sem se spustila v to, da iz tega naredimo predstavo.

Ravno tako je deljenje težke izkušnje z bralci name pozitivno vplivalo, ko smo v Drami SNG Maribor pričeli z vajami za uprizoritev mojega besedila *Skupaj sami ali jutri je v sanjah izgledal drugače*. V prvem tednu smo se ob prebiranju besedila veliko pogovarjali, kako je vsak izmed nas doživljal zaustavitev države in izoliranost. Prav posebno mesto pa imajo v sočustvovanju in verjetno terapevtskem učinku besedila *Jutri je v sanjah izgledal drugače* maturantje umetniških gimnazij generacije 2022/23. Kot avtorica besedila, ki so ga brali za maturo pri predmetu Zgodovina in teorija gledališča in filma, sem obiskala Umetniško gimnazijo Nova Gorica, Ljubljana in Ljutomer. V Novi Gorici so besedilo le brali, v Ljubljani so ga uprizarjali,

ampak sem bila gostja pri njih še preden so pripravili predstavo, v Ljutomeru pa sem se najprej udeležila ogleda predstave, pogovor z mano pa je sledil po njej. Ravno dijaki ljutomerske gimnazije so z menoj najbolj delili vtise o prebranem in odigranem materialu. To je bila generacija, ki je prišla v prvi letnik srednje šole, na sredini prvega leta, ko so se ravno dobro začeli spoznavati, pa je prišla epidemija in šola na daljavo, ki je trajala vse do njihovega četrtega letnika. Preko mojega dramskega besedila, ki se dogaja v prvih treh mesecih epidemije in zaprtja države in kjer je eden izmed dramskih oseb ravno maturant, so dijaki četrtega letnika predelovali lastne izkušnje in čustvena stanja med epidemijo in po njej. Poistovetili so se z marsikatero situacijo v drami, hkrati pa je besedilo in igranje vlog služilo kot izhodišče za dialog o njihovih stiskah. Ravno te dijaki, ki so se pred pogovorom z mano z besedilom najdlje in najbolj podrobno ukvarjali, so mi lahko posredovali tudi največ lastnih izkušenj. Kar pomeni, da je ukvarjanje z besedilom, ko ga pripravljáš za gledališko predstavo, dosti bolj poglobljeno in terapevtsko kot pa samo branje.

Enako sem izkusila tudi sama, ko smo pričeli z vajami za predstavo v Gleju. Bilo je zelo naporno biti dramaturginja pri lastnem tekstu, po drugi strani pa sem šele tako vstopila v proces branja in predelave gradiva – tako poklicno kot osebno. Lahko bi rekla, da je s tem pri meni nastopila faza terapevtskega pisanja, ko mora avtor besedilo za seboj prebrati in predelati reakcije, ki se mu zgodijo ob branju. Poleg tega pa je imelo pisanje, ki je tudi moj poklic, na negativno birokratsko izkušnjo, zaradi katere sem pričela dvomiti v svoje sposobnosti, name še en pozitiven vpliv.

Sam proces in čakanje na odločbo in odziv Ministrstva, kjer so ignorirali moja dela, me poskušali razvrednotiti in razveljaviti moje delo, je bil boleč. Ne le, da me je skrbelo, kako bom v prihodnosti sploh lahko opravljala svoj poklic in se z njim preživljala, temveč je omembe vredno tudi to, kakšne učinke je imelo zanikanje mojega dela na moje psihično stanje.

Živimo v času, kjer je delo eden izmed ključnih identifikacijskih elementov. Morda celo najpomembnejši, saj delo prinaša denar, ki je v postkapitalistični dobi na žalost najvišja vrednota. Čeprav delo v umetnosti pri nas ne prinaša velikega finančnega kapitala, pa nosi predvsem funkcijo prezentacije, zlasti ker gre za umetniško, avtorsko delo. Pri umetniških, ustvarjalnih poklicih je težko ločiti intimno in poklicno življenje, delovni in prosti čas.

Velikokrat se skozi delo definiramo, ne da bi to sploh ozavestili. Zato je zanikanje mojega dela vodilo v poslabšanje samozavesti, verjetja vase, v svoje sposobnosti, delo, ki sem ga že ustvarila in mu je bilo priznано, da je dobro. Ali je sploh dobro? Ali sem sploh karkoli dosegla? Ali sem z 0 točkami za obseg svojega dela in 0 točkami za kakovost svojega dela jaz 0?

Zato je bilo potrebno iti v boj na sodišču, ne le, da so mi povrnili denarna sredstva, do katerih sem bila upravičena, temveč da je nekdo potrdil, da imam prav, da sem delala, da delam, da to je moj obseg, da to je moja kakovost in kvaliteta in da obstajam. Sem zgolj mlada ustvarjalka v slovenskem kulturnem prostoru, ampak sem, s svojim delom sem postala del njega. Od malih nog poslušam: »Uči se, znanja ti nihče ne more vzeti, delaj, tvojega dela ti nihče ne more vzeti.« Čeprav ti ga očitno lahko. Ne zares, lahko pa pričneš v psihičnem stanju strahu in anksioznosti, v napadih tesnobe, dvomiti vanj in vase. Negativna občutja te lahko oropajo realne percepcije o lastnem delu.

Zato je bilo nujno napisati tekst, se vrniti k svojemu poklicu, ki so ga zanikali, razširiti obseg dela in dokazati kakovost. Dokazati mojo sposobnost, napisati tekst o točno tem: o krivici in o boju. »Detravmatizirati« samo sebe z dokazom nasprotnega. Če bi takrat odnehala, če sprva recimo ne bi vzela statusa, ko sem si morala prispevke plačevati sama, če ne bi šla pozneje v tožbo, bi se morda poklicu odrekla tudi tako, da se ne bi vpisala na magistrski študij dramaturgije. Tako pa sem vztrajala in v prvem letniku začela pisati besedilo, ki je bilo pozneje vredno Grumove nominacije. Ali kot zapiše van der Kolk: »Pokazati se v najboljši luči postane bistveno: večnost je najboljša obramba pred nemočjo travme.« (van der Kolk 407.)

Zaključek

Tako pisanje besedila *deklici* kot ustvarjanje predstave sta me v svoji težnji po končnem produktu prisilila k zavednemu obnavljanju spomina na dogodke in na njihovo reflektiranje. Vsekakor je bil pomemben tudi inkubacijski čas, ki je minil od pisanja do predstave, zlasti pa čas, ki je pretekel od premiere predstave in odzivov publike pa do pisanja magistrske naloge in med njenim pisanjem. Pri slednjem sem že tretjič in iz še enega zornega kota morala pogledati na Nino med leti 2020 in 2023. Velik zalogaj je bilo reflektirati in ocenjevati lastno dramsko in gledališko ustvarjanje. Ko sem se potopila v okoliščine nastanka besedila in v svoje stanje med njegovim nastajanjem, pa sem hkrati imela občutek, da ne gledam sebe, temveč neko drugo osebo, neko drugo Nino, ki je iskala moč, da pove nekaj, kar je mislila, da ji ne bo uspelo. Prav tako se počutim zdaj, ob pisanju zaključka, ko so za mano vse te strani, ko sem se bila primorana ukvarjati s sabo in funkcijami svojega dela.

Med drugim me je ta naloga med premišljevanjem o funkciji besedila in predstave prisilila k odgovarjanju na vprašanje, kaj hočem kot dramatičarka in dramaturginja ustvarjati v gledališču in kaj lahko dam svojemu občinstvu. Najbolj me napolnijo odzivi, kadar je nekdo v mojem delu našel uteho, se pravi, da se je počutil nekako tako, kakor se sama najrajši počutim ob ogledu predstave, ali pa da jo/ga je vsebina inspirirala in morda malce spremenila njen/njegov pogled na obravnavano temo. Menim, da je predstava *deklici* opravila nekaj javnih funkcij, kot je ozaveščanje o finančnem in razrednem položaju samozaposlenih v kulturi, prikaz boja posameznice proti državi na birokratskem nivoju in zoperstavljanje tovrstnemu nasilju, ki ga izvršujejo državni aparati. Predvsem pa, da je povezala nekaj samozaposlenih, ki smo imeli podobno izkušnjo. Kar bi si še želela, je, da bi nekdo, ki je v podobnem primeru, kot sem bila jaz, zavzel pasivno držo, v prihodnje, če se zgodi kaj podobnega, postal aktiven in se boril za svoje pravice, kolikor je v njegovi moči.

O samozaposlenih in o položaju delavcev v kulturi in umetnikih se sicer razpira ne preveč rožnata slika, ki morda pojasnjuje, zakaj so mnogi ostali pasivni in se v tistem trenutku predali v usodo. Dejstvo je, da sem jaz imela finančni privilegij, še bolj kot to pa močno podporo bližnjih, ki nikoli niso podvomili v moje delo in moje sposobnosti. Sicer pa je do kulturnikov sam trg dela tako mačehovski, da si morajo pri vsakem projektu znova postavljati ceno in meriti

svojo vrednost. Zdi se, da je zaradi pogojev dela, del katerih je skoraj vedno podplačanost, samopodoba ustvarjalcev vprašljiva. Ekonomska vrednost dela zagotovo pušča posledice na psihičnem stanju delavcev. Vsi smo že pristali na prenizke honorarje, delovni pogoji nas stalno silijo v to, zato ni čudno, če nekdo posledično pristane tudi na ocenjevalni obrazec strokovne komisije Ministrstva za kulturo, kjer njegovo delo očitno ne dosega kriterijev, ki jih zahtevajo. To je zgolj en primer, na katerega sem pomislila, ko sem se ukvarjala s pogledom na bolečino drugega. Občinstvo naše predstave je gledalo bolečino drugega, hkrati pa je kdo zagotovo uvidel tudi lastno. Kaj bi danes, ne zgolj kot gledališče, temveč kot družba, potrebovali, da bi se bili zmožni povezati, se ceniti in ukrepati? Če v različnih hierarhičnih pozicijah znotraj kulturniškega delovnega prostora ne cenimo drug drugega in nadrejeni vedno izkoriščajo podrejene, kako lahko od drugih članov družbe, ki ne pripadajo umetniškim panogam, pričakujemo, da nas bodo oni spoštovali? Pozicija slovenskega umetnika nikoli ni bila bleščeča in zvezdniška, ampak morda bi hlapčevstvo morali sprva prekiniti znotraj lastnega sektorja in šele nato v širši javnosti, ki nas ima, včasih odvisno glede na vladajočo stranko, enkrat bolj, drugič manj v zobeh.

V času porasta individualnosti bi generalna javna funkcija gledališča morala biti v povezovanju, v ustvarjanju kolektivov in skupnosti, v srečevanju. Kar je ogromen izziv v svetu, ki se vrti pod sloganom »deli in vladaj«. Poleg tega se z napredkom in tehnološkim razvojem, pa tudi z dviganjem povprečnega življenjskega standarda, zdi, da smo posamezniki mnogo prej samozadostni, posledično pa hitreje osamljeni. Tudi sama arhitektura sodobnih gledaliških dvoran kaže na odtujenost pogleda med občinstvom samim. Ko sem prebirala o učinkih terapevtskih gledaliških skupin, kjer je izpostavljena pomembnost pogleda med gledalci na primeru grškega gledališča, ki je bilo polkrožno, sem se zamislila o avditorijih sodobnih gledališč. Amfiteatri s polkrožnimi tribunami in staro meščansko gledališče z ložami omogočata pogled na druge gledalce, medtem ko večina pozneje zgrajenih dvoran, kakršna je pri nas recimo dvorana Mestnega gledališča ljubljanskega, Mladinskega gledališča, Mini Teatra, Stare mestne elektrarne in drugih, pa z zaporednimi ravnimi vrstami ne omogočajo očesnega stika z drugimi gledalci, ki prisostvujejo ogledu predstave. Večja povezanost med občinstvom se lahko vzpostavi, če med predstavo lahko spremljamo poglede, reakcije in čustva ostalih gledalcev. Tovrstna neverbalna komunikacija na človeka vpliva pozitivno, saj njegov pogled na oder ni več osamljen, temveč postane del skupnosti, ki pa je jedro človekovega

bivanja kot družbenega bitja. Tako nas danes že sama arhitektura gledališč oropa za izkušnjo človečnosti, ki ji je bilo včasih mogoče prisostvovati v polkrožnem gledališču. Predstave gledališča v krogu ali v polkrožnem gledališču so danes že zaradi prostorov, ki jih ponujajo kulturne ustanove, velika redkost. Gledališče samo pa se oddaljuje od svoje primarne funkcije – soprisostvovanja.

Nekakšen povezovalni učinek in prostor za delitev misli je morda bolj kot naša predstava ustvarila okrogla miza po predstavi. Ni čudno, da se imenuje okrogla, saj k sodelovanju vabi vse navzoče, zgolj v krogu pa imamo lahko vsi med sabo očesni stik. Na žalost naša miza ni bila dobesedno okrogla, je pa na njej marsikdo delil svoj uvid k problematiki statusa samozaposlenih v kulturi ali svojo osebno stisko. Bolj kakor iskanje rešitve, je bilo slišati izpovedi osebnih izkušenj in težav. Zaključek pa se je vseeno zdel optimističen in konstruktiven, saj trenutna garnitura na Ministrstvu vabi k dialogu vse samozaposlene ob reformi pogojev, kriterijev, zakonov in sistema samozaposlenih v kulturi.

Angažiranje samozaposlenih v kulturi, da pristopijo k tovrstnim postopkom, bi lahko bila najbolj praktična javna funkcija predstave. Lepo je, da s pisanjem, branjem, ustvarjanjem in gledanjem predstave lahko vplivamo sami nase, na posameznike in celo na skupnost. Lepo je, kadar v umetnosti najdeš uteho in nate deluje terapevtsko. Ob vseh priročnikih za terapevtsko pisanje, ki lahko služijo kot samopomoč, pa je potrebno še omeniti, da bilo dobro, preden zdravimo simptome, da bi jih bilo čim manj, poskrbeti za področje, ki te simptome ustvarja.

Če bi še enkrat delala predstavo po besedilu *deklici*, bi želela bolj poudariti, kakšne posledice ima lahko birokratsko nasilje na posameznico in da čeprav se tega nasilja sprva ne vidi, v resnici preko stresa pusti fizične posledice na telesu. S tem bi želela poudariti moč »papirnatega« nasilja nad intimo. Poleg tega bi izraziteje hotela nasloviti občinstvo, da naj v primerih boja z birokracijo deluje aktivneje in predvsem bolj povezovalno.

Celotna naloga deluje kot refleksija poklica, ki ga pričenjam opravljati. Da lahko s pisanjem izražam sebe in tako premišljam svoj položaj v svetu, da je to moje delo, je hkrati privilegij in prekletstvo, saj je osebno nemogoče ločiti od javnega. Vseeno pa me ti izzivi, čeprav imam pred njimi tremo, zaenkrat bolj izpolnjujejo kakor strašijo, zlasti kadar dobim od bralcev ali

gledalcev pozitiven odziv, zaradi katerega se počutim manj samo. Zaradi tega sem namreč tudi začela hoditi v gledališče – najraje imam predstave, pri katerih dobiš občutek, da nekam pripadaš.

XIII. epilog po epilogu

poletje.
poletje je.
že tretje poletje.
že tretje poletje je.

natančneje
poletna noč.
na sebi imam oprijeto obleko,
ki mi jo je podarila prijateljica,
ker je njej preozka.

mene pa ni sram
nositi oprijete obleke.
vidijo se moja koščena ramena
in sega malo čez kolena.
na desni strani ima visok razporek.

noč je.
poletna noč.

čez obleko imam zdaj ogrnjeno belo srajco.
belo srajco, ki plapola v vetru.
plapola v vetru,
medtem ko se vozim na kolesu.

vračam se z zabave.
v svetlo vijolični oprijeti obleki
in beli srajci,
ki plapola v vetru.
medtem ko se vozim na kolesu.

po slomškovi ulici.

Viri

Literatura

Baudrillard, Jean, *Simulaker in simulacija, Popoln zločin*. Študentska založba, Ljubljana, 1999.

Cankar, Ivan, *Bela krizantema*, L. Schwentner, Ljubljana, 1910.

Dobovšek, Zala, *Gledališče in vojna*, Uprizoritveni odzivi na vojne v 90. letih v nekdanji Jugoslaviji, Knjižnica MGL, Ljubljana, 2023.

Heddon, Deirde, *Autobiography and Performance*, Palgrave Macmillan, New York, 2008.

Matković, Dijana, *Zakaj ne pišem*, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2023.

Monk, Lynda, Maisel, Eric (ur.), *Transformational Journaling for Coaches, Therapists, and Clients*, A Complete Guide to the Benefits of Personal Writing, Routledge, New York, 2021.

Praznik, Katja, *Delo umetnosti*, Nevidno delo in zapiščina jugoslovanskega socializma, Maska, Ljubljana, 2023.

Reinelt, Janelle, »The Promise of Documentary.« V: *Get Real, Documentary Theatre Past and Present*. Ur. A. Forsyth, C. Megson, Palgrave Macmillan, New York, 2011.

Sontag, Susan, *Pogled na bolečino drugega*, Založba Sophia, Ljubljana, 2006.

Toporišič, Tomaž, *Neverna razmerja dramatike in gledališča XX. in XXI. stoletja*, Založba Univerze, Ljubljana, 2011.

Van der Kolk, Bessel. *Telo si vse zapomni*, Možgani, um in telo pri zdravljenju travme, V. B. Z. Ljubljana, Ljubljana, 2023.

Spletni viri z avtorjem

Butala, Gregor, "Analiza stanja v kulturi: svoboda izražanja je pod udarom", 5. 2. 2021, <https://www.dnevnik.si/1042948616/Kultura/analiza-stanja-v-kulturi-svoboda-izrazanja-je-pod-udarom>, dostop: 24. 3. 2024.

Butala, Gregor, "Inšpekcijski nadzor: na kulturnem ministrstvu se morajo poboljšati", 1. 6. 2023, <https://www.dnevnik.si/1042956248/kultura/splosno/inspekcijski-nadzor-na-kulturnem-ministrstvu-se-morajo-poboljsati>, dostop: 30. 12. 2023.

Butala, Gregor, "Ministrstvo za kulturo spreminja pravilnike: stroka bo le še fasada", 23. 20. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042941733/Kultura/ministrstvo-za-kulturo-spreminja-pravilnike-stroka-bo-le-se-fasada>, dostop: 30. 12. 2023.

Butala, Gregor, "Samozaposleni spet na robu", 19. 8. 2024, <https://www.dnevnik.si/1042936716/Kultura/samozaposleni-spet-na-robu>, dostop: 29. 12. 2023.

Butala, Gregor, "Tožba naj ne bo več edino sredstvo dialoga", 15. 2. 2021, <https://www.dnevnik.si/1042983324/Kultura/tozba-naj-ne-bo-vec-edino-sredstvo-dialoga>, dostop: 3. 1. 2024.

Corbet, Sylvie, "Angry French Farmers Protest with their Tractors again in the Streets of Paris" 23. 4. 2024, <https://www.pbs.org/newshour/world/angry-french-farmers-protest-with-their-tractors-again-in-the-streets-of-paris>, dostop: 24. 3. 2024.

gb, "Ministrstvo ima svoj pogled", 26. 9. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042939718/Kultura/ministrstvo-ima-svoj-pogled>, dostop: 29. 12. 2023.

Jež Furlan, Jedr, "Naježeno in jedrnato: ne lub se mi več", 12. 12. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042945213/Komentarji%20in%20mnenja/najezeno-in-jedrnato-ne-lub-se-mi-vec>, dostop: 30. 12. 2023.

Mager, Ingrid, "Protesti kulturnikov: živa kultura je umrla, 9. 6. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042931530/Kultura/med-tretjo-akcijo-so-se-kulturniki-protestno-ulegli-pred-ministrstvo-zadnji>, dostop: 29. 12. 2023.

P. G. "Ne drži, da ministrstvo za kulturo ni dejavno sodelovalo v času pandemije trdi državna sekretarka, MMC RTV SLO, 4. 6. 2020, <https://www.rtv slo.si/kultura/drugo/ne-drzi-da-ministrstvo-za-kulturo-ni-dejavno-sodelovalo-v-casu-pandemije-trdi-drzavna-sekretarka/526161#>, dostop: 24. 3. 2024.

Radaljčac, Anja, "Ocenjujemo: deklici", 19. 4. 2023, <https://www.delo.si/kultura/ocene/ocenjujemo-deklici/>, dostop: 24. 3. 2024.

Rožman, Andrej, "Nepravilnosti v postopkih ministrstva za kulturo", 5. 3. 2021, <https://www.dnevnik.si/1042950489/Kultura/nepravilnosti-v-postopkih-ministrstva-za-kulturo>, dostop: 30. 12. 2023.

šum, "Kulturna politika: Bolje, a ne dovolj", Dnevnik, 31. 3. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042926106/Kultura/kulturna-politika-bolje-a-ne-dovolj>, dostop: 29. 12. 2023.

Šučur Maja, "Pomoč samozaposlenim v kulturi: Na čigavi strani je ministrstvo?", Dnevnik, 11. 4. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042926927/Kultura/pomoc-samozaposlenim-v-kulturi-na-cigavi-strani-je-ministrstvo>, dostop: 29. 12. 2023.

Švab, Nika, "O boju, ki ga je potrebno bit. O boju, ki ga nihče ne bi smel bit.", 4. 1. 2023, <https://veza.sigledal.org/kritika/o-boju-ki-ga-je-potrebno-bit-o-boju-ki-ga-nihce-ne-bi-smel-bit-r>, dostop: 20. 1. 2024.

Zupanič, Milena, "Zdravniške stavke si ne želi nihče, če najmanj zdravniki", Delo, 3. 4. 2023 <https://www.delo.si/mnenja/komentarji/zdravniske-stavke-si-ne-zeli-nihce-se-najmanj-zdravniki/>, dostop: 24. 3. 2024.

Spletni viri brez imena avtorja

Avita, "Vagusni živec", 26. 4. 2022, <https://www.avita.si/vagusni-zivec/>, dostop: 1. 3. 2024.

Dnevnik, »Pogled na krizne ukrepe z vidika prekarizacije dela«, 25. 4. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042927933/Slovenija/pogled-na-krizne-ukrepe-z-vidika-prekarizacije-dela>, dostop: 29. 12. 2023.

Finančna uprava, "Turistični BON in BON21", https://www.fu.gov.si/drugo/posebna_podrocja/turisticni_bon_in_bon21/, dostop: 24. 3. 2024.

Imdb, "Elvis", <https://www.imdb.com/title/tt3704428/>, dostop: 22. 1. 2024.

Inštitut za razvoj človeških virov, »Posttravmatska stresna motnja«, <https://www.psihoterapija-ordinacija.si/dusevne-motnje/anksiozne-motnje/posttravmatska-stresna-motnja>, dostop: 27. 2. 2024.

Sainte Anastasie, "Hiperpermnezija (skoraj neomejen spomin) vzroki in simptomi, https://sl.sainte-anastasie.org/articles/psicologa-clnica/hipermnesia-memoria-casi-ilimitada-causas-y-sntomas.html#google_vignette, dostop: 26. 2. 2024.

STA, "Tudi aprila podvojeno število izpisanih samostojnih podjetnikov", Dnevnik, 16. 4. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042927288/Novice/tudi-aprila-podvojeno-stevilo-izpisanih-samostojnih-podjetnikov>, dostop: 20. 12. 2023.

STA, "Ministrstvo po akciji kulturnikov zavrača kritike o neodzivnosti", SiGledal, 27. 5. 2020, <https://veza.sigledal.org/prispevki/ministrstvo-po-akciji-kulturnikov-zavraca-kritike-o-neodzivnosti>, dostop: 24. 3. 2024.

STA, »Več tisoč ljudi vlado poziva na pomoč samozaposlenim zaradi koronavirusa«, Dnevnik, 16. 3. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042924889>, dostop: 27. 12. 2023.

STA, »Ministrstvo za kulturo ne bo pripravilo samostojnega interventnega zakona za samozaposlene«, Dnevnik. 19. 3. 2020, <https://www.dnevnik.si/1042925152/Kultura/ministrstvo-za-kulturo-ne-bo-pripravilo-samostojnega-interventnega-zakona-za-samozaposlene>, dostop: 27. 12. 2023.

Wikipedia, "Priscilla (film)", [https://en.wikipedia.org/wiki/Priscilla_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Priscilla_(film)), dostop: 22. 1. 2024.

Zasuk, "O nas", <https://zasuk.si/o-nas/>, dostop: 24. 3. 2024.

ZRC SAZU, »Mračenje«, <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/mracenje>, dostop: 18. marec 2024.

Izjava o avtorstvu

IZJAVA O AVTORSTVU

magistrskega dela

S svojim podpisom zagotavljam, da:

je magistrsko delo *deklici*, Hibridno avtobiografsko dokumentarno dramsko besedilo z razpravo o intimni in javni funkciji besedila in uprizoritve

- rezultat samostojnega dela,
- je tiskani izvod identičen z elektronskim,
- na Univerzo v Ljubljani neodplačno, ne izključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani.

Datum:

Podpis: